

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT TEORİSİ ANABİLİM DALI

İSLAM (KATILIM) BANKALARININ SORUNLARI VE VERİMLİLİK ANALİZİ:
TÜRKİYE-MALEZYA ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Prof. Dr. İbrahim EROL

Hazırlayan
İsmet GÜNEŞ

MANİSA-2014

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 21.08.2014 tarih ve 17/2 sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisans Üstü öğretim Yönetmeliği'nin 24. Maddesi gereğince Enstitümüz İktisat Anabilim Dalı İktisat Teorisi Yüksek Lisans Programı öğrencisi İsmet GÜNEŞ'in "Türkiye'de Katılım Bankalarının Sorunları ve Verimlilik Analizi Türkiye – Malezya Örneği" Konulu tezi incelenmiş ve aday 22.12.2014 tarihinde saat 10:30'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 40. dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI olduğuna

OY BİRLİĞİ

DÜZELTME yapılmasına

*

OY ÇOKLUĞU

RED edilmesine

**

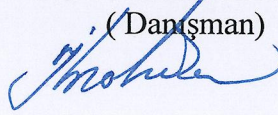

ile karar verilmiştir.

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.

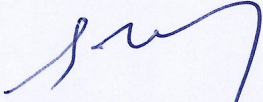
** Bu halde adayın kaydı silinir.

BAŞKAN
Prof.Dr. İbrahim EROL
(Danışman)

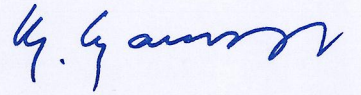
ÜYE

Prof.Dr. Bünyamin DURAN

ÜYE

Doç.Dr. Kadir KARAGÖZ

Evet

Hayır

*** Tez, burs, ödül veya Teşvik prog. (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir

Tez, mutlaka basılmalıdır

Tez, mevcut haliyle basılmalıdır

Tez, gözden geçirildikten sonra basılmalıdır.

Tez, başımı gereksizdir.

ÖZET

Bankacılık sistemi, paranın muhafaza edilmesi için güvenli bir ortam sağlanması, tedavüldeki paranın toplanması ve ödenmesi gibi işlemleri gerçekleştirmek, çek ve akreditif muameleleri yapmak, müşteri adına menkul kıymet alım satımı yapmak, kefalet ve teminat mektubu vermek, kiralık kasa hizmeti vermek, seyahat çeki ve kredi kartı gibi konularda danışmanlık yapmak, iş adamlarına banka referans mektubu vermek ve çeşitli faturaların tahsilini yapmak üzere faaliyet göstermektedir.

Dünya’da ve Türkiye’de bankacılık sektörü faizli sistem üzerine inşa edilmiştir. Faiz, İslam dinine göre haram (yasak) kılındığı için Dünya’da, özellikle Malezya ve Türkiye gibi Müslüman ülkeler geleneksel faizli bankacılık sisteminden uzak kalmaya çalışmaktadırlar. Bu yüzden bu ülkelerdeki tasarrufların bir kısmının ekonomiye aktarılması için dünyada ve ülkemizde faizsiz bankacılık kurumları yani Katılım Bankaları faaliyet göstermektedir. Genelde bankacılık sektörü, finansal sistemin en önemli aktörlerinden birisidir. Bankacılık sektörünün etkinliği, ekonomik ve sosyal bakımdan önemlidir. Bu yüzden çalışmada 2010- 2013 yılları arasında, Türkiye’de bankacılık sektöründe faaliyet gösteren katılım bankaları ile Malezya’da İslam bankalarının etkinliği, ölçeğe göre değişken getiri varsayımı altında girdi odaklı VZA (Veri Zarflama Analizi) ve EMS faktör verimlilik endeksi ile karşılaştırılmıştır. Bankaların etkinliğinin araştırılmasıyla 7 girdi (Toplam Fonlar ve Alacaklar / Toplam Aktifler, Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat, Takipteki Krediler(Brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar, Takipteki Krediler(Net) / Toplam Krediler ve Alacaklar, Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler(Brüt) , Duran Aktifler / Toplam Aktifler , Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar) ve 1 çıktı (Finansal Varlıklar / Toplam Aktifler) değişkeni kullanılmıştır.

Analiz sonucunda Türkiye katılım bankaları ile Malezya İslam bankalarının etkinlikleri detaylı bir şekilde ortaya konulmuştur. Etkinliklerinin az olduğu saptanan bankaların daha verimli olabilmeleri için politika önerilerinde bulunulmuştur. Katılım bankalarının, hem reel sektöre fon yaratan önemli bir kaynak olmaları ve hem de aynı zamanda bireylerin dini hassasiyetlerini göz önüne alarak ülke üretiminin ve refahının artırılmasına katkı sağlamaları nedeniyle bankacılık sistemindeki paylarının artırılmasının daha yararlı olacağı görüşü ön plana çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık, Türkiye Katılım Bankaları, Malezya İslam Bankaları, Etkinlik, Verimlilik Veri Zarflama Analizi, EMS

ABSTRACT

The banking system is to perform actions such as in providing to safe environment for the money to maintain a, collecting the money in circulation and payment of the check and the letter of credit transactions, to make buying and selling securities on behalf of customers, to give surety and bond, to give safe-deposit service, travelers checks and credit advising on issues such as card, bank letters of reference to companies and business people and operates in a variety of bills to make education.

On the other hand the banking sector system is built upon the interest rates either in the world or in Turkey. The Muslims and those who have sensitivity of religion, keep themselves away from banking system with interest due to Islam forbidding interest. That is the reason why banking system with no interest, means that, participatory banking system performs all over the world and Turkey to transmit their saving into the economy. As shown that the banking system is one of the most significant actors of the financial system. From this perspective the efficacy of the banking system is very important in the aspect of social and economy. Therefore, the study of 2010 - 2013 years between the banking sector in Turkey operating in the participation banks in Malaysia with Islamic banks' efficiency, according to the scale variable returns under the assumption that the input -oriented DEA and EMS factor productivity index was compared with. Bank of the effectiveness of the investigation of the 7 input (Total Loans and Receivables / Total Assets, Total Loans and Receivables / Total Deposits, Non-Performing Loans (gross) / Total Loans and Receivables, Non-Performing Loans (net) / Total Loans and Receivables, Special Provisions / Non-Performing Loans (Gross), Fixed Assets / Total Assets, Consumer Loans / Total Loans and Receivables) and 1 output (Financial Assets / Total Assets) variable is used. Analysis of participation banks in Malaysia with Turkey as a result of the activities of Islamic banks has been demonstrated in a detailed manner. Inefficient banks which have been made in policy recommendations in order to be effective. The share of the Participatory banking should be increased in the banking system due to they bring vertical dimensions with their alternative products, due to they create significant funds mostly for real sector, due to they contribute to economy, production and increase of the welfare of the country with taking into consideration of individuals' religious sensitivity.

Key words: Banking, Turkey Participatory Banks, Malaysia Islamic Banks, Efficiency, Data Enveloped Analysis, EMS

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
YEMİN METNİ.....	II
İÇİNDEKİLER.....	V
TABLolar LİSTESİ.....	VIII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VIII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	1
EKLER LİSTESİ.....	2
I.GİRİŞ.....	3
II.ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	4
III.ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ.....	4

BİRİNCİ BÖLÜM

FAİZ KAVRAMI VE FAİZSİZ BANKACILIK SİSTEMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1. FAİZ (RİBA).....	5
1.1.1. Faiz Kavramının Tarihsel Gelişimi.....	6
1.1.2.1.İslamiyet Öncesinde faiz	6
1.1.2.2.İslamiyette faiz.....	6
1.2.FAİZSİZ BANKACILIK SİSTEMİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ.....	10
1.2.1. Faizsiz Bankacılık Kavramı.....	10
1.2.2. Dünya’da Faizsiz Bankacılık ve Uygulamaları	10
1.2.3.Türkiye Faizsiz Bankacılığına Tarihsel Bakış.....	15
1.2.3.1.Albaraka Türk.....	16
1.2.3.2.Kuveyt Türk.....	16
1.2.3.3.TürkiyeFinans	17
1.2.3.4. Bank Asya.....	18
1.2.4.Malezya İslam Finansına Tarihsel Bakış.....	18
1.2.4.1.1983 Yılı Öncesi.....	18
1.2.4.2.1983 Yılı Sonrası.....	18
1.3.FAİZSİZ BANKACILIK SİSTEMİNİNÖZELLİKLERİ VE SORUNLARI.20	
1.3.1. Faizsiz Bankacılık Enstrümanları.....	20
1.3.1.1. Fon Toplama Enstrümanları	20
1.3.1.1.2. Özel Cari Hesaplar	20
1.3.1.1.3. Kâr/Zarar Katılım Hesapları	20
1.3.1.1.4. Yatırım Hesapları	23
1.3.1.1.5. Tasarruf Hesapları.....	24

1.3.1.1.6. Kıymetli Maden Depo Hesapları.....	24
1.3.1.2. Fon Kullandırma Enstrümanları.....	24
1.3.1.2.1. Murabaha, Muşaraka.....	25
1.3.1.2.2. Müşaraka Mutanakısa, Mudaraba.....	25
1.3.1.2.3. İcara (Leasing), İcara ve İktina.....	26
1.3.1.2.4. Selem Satışı.....	27
1.3.1.2.5. Müzaraa, Musakat ve Mugâse.....	27
1.3.1.2.6. İstisna.....	28
1.3.1.2.7. Joala.....	28
1.3.1.2.8. Karz-ı Hasen.....	28
1.3.1.2.9. Puan Sistemi.....	28
1.3.1.2.10. Teverruk / Tavarruk.....	29
1.3.1.2.11. Komadite.....	29
1.3.1.3. Diğer Faizsiz Bankacılık Enstrümanları.....	30
1.3.1.3.1. Tekafül.....	30
1.3.1.3.2. Kıymetli Madenlere Dayalı İşlemler.....	30
1.3.1.3.3. Sukuk.....	31
1.3.1.3.4. Uluslararası Bankacılık ve Kambiyo İşlemleri.....	31
1.3.1.3.5. Vadeli Döviz İşlemleri – Forward.....	32
1.3.2. Katılım Bankacılığının Sorunları.....	32
1.3.2.1. Yapısal Sorunlar.....	32
1.3.2.2. Katılım Bankalarında Yaşanan Pratik ve Teorik Sorunlar.....	34
1.3.2.2.1. Teoride Ortaya Çıkan Sorunlar.....	34
1.3.2.2.2. Pratikte Ortaya Çıkan Sorunlar.....	37

İKİNCİ BÖLÜM

ETKİNLİK VE VERİ ZARFLAMA ANALİZİ

2.1. ETKİNLİK KAVRAMI.....	41
2.1.1. Etkinliğin Ölçülmesi.....	42
2.1.1.1. Parametrik Yöntemler.....	42
2.1.1.1.1. Stokastik Frontier.....	43
2.1.1.1.2. Serbest Dağılım Yaklaşımı.....	43
2.1.1.1.3. Kalın Sınır Yaklaşımı.....	44
2.1.1.2. Parametrik Olmayan Yöntemler.....	44
2.1.1.2.1. Veri Zarflama Yöntemi.....	45
2.1.1.2.2. Serbest Atılabilir Zarf Yaklaşımı.....	46
2.1.1.3. Oran Analizi.....	46
2.2. VERİ ZARFLAMA ANALİZİ (VZA).....	49
2.2.1. VZA'nın Tanımı.....	49
2.2.2. Veri Zarflama Analizinin Gösterim Yöntemleri.....	50
2.2.2.1. Grafikselsel Gösterim.....	50
2.2.2.2. Matematiksel Programlama.....	51
2.2.3. Malmquist Toplam Faktör Verimliliği.....	53
2.2.4. Literatürde Girdi ve Çıktıların Belirlenmesine Yönelik Yaklaşımlar.....	54

2.2.4.1. Üretim Yaklaşımı	54
2.2.4.2. Aracılık Yaklaşımı.....	56
2.2.4.3. Kârlılık Yaklaşımı.....	56
2.2.5. Veri Zarflama Analizi Yaklaşımları	57
2.2.5.1. Girdi Odaklı Yaklaşım.....	57
2.2.5.2. Çıktı Odaklı Yaklaşım	58
2.2.6. Veri Zarflama Analizinin Uygulanması.....	60
2.2.6.1. Karar Verme Birimlerinin Seçilmesi	61
2.2.6.2. Girdi ve Çıktı Kümelerinin Belirlenmesi.....	62
2.2.6.3. VZA ile Görelî Etkinlik Ölçümü.....	62
2.2.6.3.1. Güvenilir Verilerin Elde Edilebilmesi.....	62
2.2.6.3.2. Görelî Etkinlik Ölçümü.....	62
2.2.6.3.3. Etkinlik Değerleri – Etkinlik Sınırı	63
2.2.6.3.4. Referans Grupları.....	63
2.2.6.3.5. Potansiyel İyileştirme.....	63
2.2.7. Veri Zarflama Analizinin Değerlendirilmesi.....	64
2.2.7.1. Güçlü Yönleri.....	64
2.2.7.2. Zayıf Yönler.....	64

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE KATILIM BANKALARI İLE MALEZYA İSLAM BANKALARIN VERİ ZARFLAMA ANALİZİ İLE ETKİNLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI: 2010-2013(16 DÖNEM) TÜRKİYE MALEZYA KARŞILAŞTIRMASI

3.1. AMAÇ	66
3.2. VERİ METOD.....	67
3.2.1. Karar Verme Birimlerinin Seçilmesi.....	68
3.2.2. Girdi ve Çıktı Kümelerinin Belirlenmesi.....	69
3.2.2.1. Girdi ve Çıktıların Belirlenmesi.....	69
3.2.3. Literatür Araştırması.....	72
3.3. ANALİZ VE BULGULAR.....	76
3.3.1. Türkiye Katılım Bankalarının VZA ile Etkinlik Analizi.....	76
3.3.2. Türkiye Katılım Bankalarının Malezya İslam Bankalarının Etkinliklerinin Karşılaştırılması.....	81
3.4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	83
3.5. KAYNAKÇA.....	86
3.6. EKLER.....	102

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Karar Verme Birimleri.....	68
Tablo 2. Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2010-2013 yılları 16 Dönemlik Etkinlik Analizi.....	77
Tablo 3. 2013 Yılı Türkiye Katılım Bankaları ile Malezya İslam Bankalarının Etkinlik Karşılaştırılması.....	81

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Veri Zarflama Analizinin Grafıksel Yapısı	50
Şekil 2. Teknik ve Tahsis Edici Etkinlik.....	58
Şekil 3. Ölçeğe Göre Azalan Getiri.....	59
Şekil 4. Ölçeğe Göre Sabit Getiri.....	59

KISALTMALAR LİSTESİ

BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BES	Bireysel Emeklilik Sistemi
CCR	Charnes, Cooper ve Rhodes Modeli
CRS	Ölçeğe Göre Sabit Getiri
DEA	Data Envelopment Analysis
GES	Gelirlere Endeksli Senetler
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
IILM	International Islamic Liquidity Management Corporation (Uluslararası İslami Likidite Yönetimi Kuruluşu)
KTM	Katılım Bankaları
LIBOR	London Interbank Offered Rate (Londra Bankalararası Borçlanma Faizi)
KVB	Karar Verme Birimleri
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
T BB	Türkiye Bankalar Birliği
USD	United States Dollars
TKBB	Türkiye Katılım Bankaları Birliği
VZA	Veri Zarflama Analizi
VRS	Ölçeğe Göre Değişken Getiri
VZAP	Data Envelopment Analysis Program (VZA Bilgisayar Programı)

EKLER LİSTESİ

- EK 1:** Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2013 Yılı 4. Dönem Etkinlik Analizi
- EK 3:** Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2013 Yılı 2. Dönem Etkinlik Analizi
- EK 2:** Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2013 Yılı 3. Dönem Etkinlik Analizi
- EK 4:** Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2013 Yılı 1. Dönem Etkinlik Analizi
- EK 5:** Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2012 Yılı 4. Dönem Etkinlik Analizi
- EK 6:** Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2012 Yılı 3. Dönem Etkinlik Analizi
- EK 7:** Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2012 Yılı 2. Dönem Etkinlik Analizi
- EK 8:** Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2012 Yılı 1. Dönem Etkinlik Analizi
- EK 9:** Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2011 Yılı 4. Dönem Etkinlik Analizi
- EK 10:** Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2011 Yılı 3. Dönem Etkinlik Analizi
- EK 11:** Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2011 Yılı 2. Dönem Etkinlik Analizi
- EK 12:** Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2011 Yılı 1. Dönem Etkinlik Analizi
- EK 13:** Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2010 Yılı 4. Dönem Etkinlik Analizi
- EK 14:** Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2010 Yılı 3. Dönem Etkinlik Analizi
- EK 15:** Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2010 Yılı 2. Dönem Etkinlik Analizi
- EK 16:** Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2010 Yılı 1. Dönem Etkinlik Analizi

I. GİRİŞ

Türkiye’de bankacılık sektörü, 1980’li yılların başından itibaren benimsenen liberalpolitikalarla birlikte çok önemli yapısal değişikliklere uğramıştır. Selektif kredipolitikalarının kaldırılması, mevduat ve kredi faizlerinin serbest olması, kredi kartlarının kullanımı ve döviz transferlerinin serbest bırakılması gibi politikalar bankaların öneminin artmasını sağlamıştır.

Böylece bankacılık sektörü mali sistemin dolayısıyla ekonominin en dinamik ve aktif sektörü olmuştur. 16.12.1983 tarih ve 83/7506 sayılı kararname ile “Özel Finans Kurum”ları kurulmaya başlanmış ve böylece faizhassasiyetine sahip ekonomik birimlerin tasarruflarını değerlendirebilecekleri, kredi ve diğer bankacılık ürünleri kullanarak ekonomik işleyişe daha fazla katılabilecekleri kapsamlı bir bankacılık sisteminin alt yapısı oluşturulmuştur. Finansal sistemin en önemli parçası bankacılık sektörüdür. Faize dayalı olarak faaliyet gösteren konvansiyonel bankaların yanında faizsiz sistemle faaliyet gösteren katılım bankaları önemli bir büyüme trendi yakalamıştır.

Katılım bankalarında bankacılık sektörünün önemli öğelerinden biri haline gelmiştir. Finans kurumların başlıca görevi, bireylerin tasarruflarını toplamak ve bu tasarrufları ekonomiye yansıtmaktır. Tasarrufların ekonomiye aktarılması, sadece ekonomiyi canlandırmakla kalmayıp bireylerin refahını da arttırmaktadır.

Bankacılık sektörünün etkinliği sektörü oluşturan bankaların etkinliğine bağlıdır. Sektör içerisinde payı ve önemi giderek artan katılım bankalarının sektörün genel etkinlik seviyelerine ulaşamadıkları konusu bu çalışmada incelenmeye çalışılmıştır.

II. ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmanın amacı Bankacılık sisteminin yapısı ve Türkiye’deki katılım bankaları ve Malezya’daki İslam bankaları hakkında bilgiler vermek ve bu bankaların

ölçeğe göre sabit getiri varsayımı altında girdi odaklı Veri Zarflama Analizi (VZA) yöntemi ile etkinliklerini ölçmek, elde edilen bulgularla her iki banka grubunun verimliliklerini karşılaştırarak yorumlamaktır. VZA yöntemi, belediyeler, hastaneler, mahkemeler, okullar, sigorta şirketleri, bireysel emeklilik firmaları ve bankalar gibi çeşitli kuruluşların verimlilik ve etkinlik düzeylerini ölçmek için yoğun olarak tercih edilen bir analiz yöntemidir.

Katılım bankalarının verimliliğin ölçülmesi ve katılım bankalarının etkinliğinin karşılaştırılması verimliliği sağlamanın önemli bir adımıdır. Çalışmada Türkiye'deki katılım bankaları ile Malezya'daki aynı işlevi gören İslam bankalarının aktif kalitesi rasyolarının VZA ile etkinlik değerleri ölçülerek verimliliğin artırılmasına yönelik politikalar önerilmektedir.

III. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Türkiye'deki katılım bankaları ve Malezya'daki İslam bankalarının veri zarflama analizi ile etkinlik karşılaştırmalarının yapıldığı bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde bankacılık kavramı ve tarihi gelişimi, Türkiye ve dünyada bankacılık sistemi ve faizsiz bankacılık ile ilgili bilgiler verilecektir.

İkinci bölümde; etkinlik, verimlilik ve parametrik olmayan bir etkinlik ölçümü yöntemi olan VZA (Veri Zarflama Analizi)'nin tanımı, matematiksel gösterimi, model türleri ve uygulama alanları hakkında bilgiler verilecektir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise, Türkiye ve Malezya'da 2010 – 2013 yıllarında aralıksız olarak faaliyet gösteren, katılım bankalarının göreceli etkinlikleri, ölçeğe göre sabit getiri varsayımı altında, VZA yöntemi ile ölçülecektir.

Çalışmada 2010 yılı öncesine ait istatistiksel veri sıkıntısı yaşandığından, daha önceki yılların analizi yapılamamıştır. Bu nedenle çalışmamızda sadece 2010-2013 yıllarına yönelik dönemler itibarıyla etkinlik analizi yapılabilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

FAİZ KAVRAMI VE FAİZSİZ BANKACILIK SİSTEMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Öncelikle faiz kavramı ve faizsiz bankacılık sisteminin tarihsel gelişimi kısaca açıklanacaktır.

1.1. FAİZ (RİBA) KAVRAMI

Genel olarak faiz kavramı, üretim faktörlerinden biri olan sermayeden sağlanan getiri veya paranın kullanım bedeli olarak tanımlanır.

Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre faiz; işletmek için bir yere ödünç verilen paraya karşılık alınan kâr, getiri, ürem, nema anlamına gelir. Türk Hukuk Lügatine göre ise faiz; alacaklının borçlusundan istemeye hakkı olduğu bir ivazdır.

İktisadi bakımdan faiz; ödenecek olan paranın geliri, hukuki bakımdan ise alacağın medeni semeresidir. Her medeni semere gibi bu da mukaveleden veya kanun hükmünden doğar. Bunun özelliği zamanla doğan ve çoğalan bir alacak olmasıdır. Faiz esas alacağına bağlı olan ferî bir haktır. Anapara olmadıkça faiz de olmaz. Faizin çeşitleri, temerrüt faizi, kanuni faiz ve mukaveleye bağlı faizdir.

Kur'an-ı Kerim, sünnet ve islami kaynaklarda faiz ve faizli işlemi ifade etmek için kullanılan kavram 'riba'dır. (Karaman, 191:201)

Riba, Arapça'da 'artmak, çoğalmak, nemalanmak, yükselmek, şişmek' anlamlarında kullanılmak üzere türetilmiş bir kelimedir.

1.1.1. İslamiyet Öncesi Faiz

Faiz terim olarak “paranın getirisi” anlamına gelmektedir. Faiz, tefeciler tarafından tarih boyunca ve halen kullandıkları kolay para kazanma yöntemidir. Faizciliğin ortaya çıkışı ile ilgili bazı anlatılara göre; Bâbil’de gelirleri devlete verilen vergilerden, yapılan bağışlardan ve özel mülklerinin kiralanmasından kaynaklanan tapınaklar vardı. Bu tapınaklar halkın ekonomik sıkıntı çektiği dönemlerde parasal yardım yapmakta ve borç vermekteydiler. İlk zamanlarda bu borç için faiz alınmamaktaydı. İlerleyen dönemlerde iktisadi hayatın da gelişmesiyle tapınaklar verdiği paralar karşılığında faiz istemeye başladılar. Tapınaklar bir taraftan emanet mal alırken diğer taraftan bu malları faiz karşılığında borç veren kurumlar haline gelmişti.

Ünlü düşünür Eflatun (M.Ö. 427-347), faizi ahlaka aykırı bularak reddetmekte ve faizin yasak edilmesini istemektedir. O’na göre, ideal bir toplumda fertler maddi çıkar düşüncesinden uzak yaşamalı, böyle bir toplumda yokluk ile aşırı bolluğa fırsat verilmemeli ve para, bizzat servet değil, servet elde etmenin bir aracı olmalıdır. Bu sebeple de Eflatun’a göre, ideal bir devlette eşitsizliklere, kıskançlığa, bencilliğe, ahlaksızlığa ve kişisel çekişmelere yol açan faiz yasaklanmalıdır (Berberoğlu, 2004:3). Eflatun’un öğrencisi Aristo (M.Ö. 384-322) ise, faiz nedeniyle zengin olmayı doğaya aykırı bulmakta ve paranın bizzat ürün meydana getiremeyeceğini ve paranın bir kazanç veya servet aracı olarak kullanılamayacağını öne sürmektedir (Zeytinoglu, 1992:92).

St Thomas Tevrat’ta ‘Yahudilere borç verdiğinizde kardeşlerinizden faiz almayın, yabancılardan alın’ ayetini delil göstererek faizin yabancılardan alınabileceğini ileri sürenlere karşı ilginç bir teolojik yorumlar. cevap verir: bu ayet bize faizli işlemin gayr-i meşru olduğunu gösterir, çünkü tüm insanlar bizim komşumuz ve kardeşimizdir. Ayrıca Ps. 14/5 te: ‘parasını faize vermeyenler’ denilmekte, keza Ezelcieş 18:8: ‘faiz almayanlar’ diyerek faiz almamanın gerektiği söylenmektedir. Yahudilere yabancılardan faiz almalarının müsaade edilmesi onları daha ağır bir şerden daha hafifiyle kurtarmak içindir. Çünkü onlar‘Allah’a ibadet eden Yahudilerden bile faiz alıyorlardı’

Faizcilikten kaynaklanan bazı sosyal sorunlar ortaya çıkmış ve M.Ö. 20. yüzyılda Babil Kralı Hammurabi faiz oranlarını sınırlamış ve tefeciliği engellemek amacıyla borç alıpverme işlerine çeşitli düzenlemeler getirmiştir (Aktepe, 2010: 46).

1.1.2. İslamiyette Faiz

İslam ekonomisinde, finansal ürün ve hizmetlerin öncelikli olarak İslam kurallarına uygunluğu gereklidir. İslami kuralların kaynakları ise sırasıyla; Kur'an, Hadis, Sünnet, İcma, Kıyas ve İctihattır.

Kur'an, Allah tarafından vahiyler şeklinde Hz. Muhammed'e gönderilen kutsal kitap; Hadis, Hz. Muhammed'in sözleri ve davranışlarıyla ilgili her türlü bilgi; Sünnet, Hz. Muhammed'in hayatı boyunca yapmış olduğu fiiller; İcma, İslam alimlerinin bir konu üzerinde görüş birliğine varması; Kıyas, Kur'an ve sünnette hükmü olmayan bir olayı, hükmü olan başka bir olayla karşılaştırarak hüküm vermek; İctihat ise, Kur'an'da ve sünnette açıkça sözü edilmeyen dini bir konuhakkında hüküm vermektir (Gait ve Worthington, 2008, s.784-785).

İslam ekonomisinde temel üretim faktörleri arasında sermaye yer almaz. Üretim faktörü olarak görülmeyen bir şey için de karşılık beklemek veya sermaye geliriyle yaşayan bir zümrenin oluşması İslam ekonomi sisteminde hoş görülmez. Bu nedenle İslam ekonomik sisteminde faiz bir para politikası aracı olarak yasaklanmıştır (Tabakoğlu, 1992:88).

Kur'an-ı Kerim'de ribayı yasaklayan, günah ve haram kabul eden başlıca ayetler şöyledir ;Bakara Suresi'nin 275. Ayeti:“Riba yiyenler, mahşerde ancak şeytanın çarptığı kimsenin kalktığı gibikalkarlar. Bu onların, ‘Zaten alış-veriş de faiz gibidir’ demelerindedir.Oysa Allah alış -verişi helal, faizi haram kıldı. Kime Rabb’inden bir öğüt gelirse faizcilikten geridurursa, geçmişi kendisindedir. Onun işi Allah’a aittir. Kim faizciliğe dönerse işte onlar cehennemliktir, onlar orada temelli kalacaklardır.”

Bakara Suresi'nin 276. Ayeti: "Allah ribayı eksiltir, sadakaları bereketlendirir. Allah pek nankör olan hiçbirgünahkarı sevmez."

Hız. Peygamber Veda Hutbesi'nde şöyle buyurmuştur: "...Ashabım! Faizin her çeşidi kaldırılmıştır, ayağımın altındadır. Ancak borcunuzun aslını vermek gerekir. Ne zulmediniz, ne de zulme uğrayınız. Allah'ın emriyle faizcilik artık yasaktır. Cahiliyetten kalma bu çirkin adetin her türlü ayağımın altındadır."

Kur'an-ı Kerim'de ve sünnette faizin haram oluşuyla ilgili açıklamaları mezhepler kendilerine göre yorumlamışlardır. Hanefi, Şafii, Maliki, Hanbeli ve Caferi mezhepleri çeşitli açılardan daha da kısıtlayıcı kurallar getirmiştir.

Hanefi görüşüne göre; faiz illeti cins ile miktardır. Ölçülen ve tartılan her şeyde, gıda maddesi olmasa bile faiz, hem fadl, hem şekliyle; uzunluk ölçüsü ve sayıya tabi mallarda ise sadece nesie şekliyle cereyan eder (Özsoy, 1993, s.108).

Şafii mezhebinin görüşlerine göre faizin illeti, mübadeleye konu olan malın sadece 'gıda maddesi' olmasıdır. Ölçülen ve tartılan gıda maddelerinde faiz cereyan eder. Fakat ölçü ve tartı ile belirlenmeyen gıda maddelerinde, mesela sayı hesabıyla satılan yumurtada faizin işletilmesi söz konusu değildir. Dolayısıyla altın ve gümüş haricinde, ister tartılsın veya ölçülsün, isterse tartılıp ölçülmesin gıda maddesi olmayan hiçbir malda faiz cereyan etmez (Özsoy, 1993, 105-109).

Malikilere göre altın ve gümüşte faiz illeti, Şafiilerde olduğu gibi para olma özelliğidir (Özsoy, 1993, s.105).

Ca'feriyye mezhebine gelince; her ne kadar, es-Sadr, altın ve gümüşteki faiz illetini kağıt paraya da aynen uygulayarak bu paralarda faizin cereyan etmediğini ileri sürmüştü de yine Ca'feri alimlerinden Muhammed Cevad Muğniyye bu konuda şöyle ifade etmektedir (Özsoy, 1993, s.124). 'Ca'feriyye fukahası semen ile kağıt paraları değil, hususiyle altın ve gümüşü kasdetmektedir. Bunun sebebi, bunların eşyaya fiyat olmalarıdır. Bilindiği üzere; kağıt paralar da eşyaya fiyat olmaktadır.

1.2. FAİZSİZ BANKACILIK SİSTEMİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

1.2.1. Faizsiz Bankacılık Kavramı

Faiz, iki kişi veya kurum arasındaki bir işlemde bir taraftan diğer tarafa karşılıksız değer aktarımıdır. Faizsiz esasa göre çalışan katılım bankacılığı, kâr ve zarara katılma esasına göre fon toplayıp; ticaret, ortaklık ve finansal kiralama yöntemleriyle fon kullandıran bir bankacılık modelidir.

Katılım bankaları, fon toplama aşamasında kâr-zarar ortaklığını başarıyla uygularken, fon kullandırma aşamasında bu yöntemi kullanmakta zorlanmakta ve bugün daha çok ticarete yoğunlaşmış bulunmaktadır. Kendilerinden beklenen ve ideal olan ortaklık yöntemleri bu kurumlarda şimdilik çok az yer tutmaktadır. Katılım bankaları fon kullandırma aşamasında günümüzde ağırlıklı olarak kişi ve kurumların mal ve hizmet alımlarını finanse etme, yani onlara bu alımlarda malî destek sağlama fonksiyonu görmektedir.

Bu özelliklerini dikkate alarak bugünkü hâliyle katılım bankacılığını, parasal işlemlerle mal ve hizmet hareketlerinin birbirine sıkı sıkıya bağlandığı, her para hareketinin mutlaka bir mal veya hizmete karşılık geldiği; gelirin ise, katılım hesabı sahipleriyle kâr ve zarar ortaklığı esasına göre bölüştüğü bir sistem olarak tanımlamak mümkündür. Yani katılım bankaları sadece para hareketlerinden para kazanamaz; parayı mutlaka bir iktisadî faaliyette değerlendirerek ticarî kazanç elde etmeye çalışır ve kazanç gerçekleşirse, onu ortağı durumundaki katılım hesabı sahipleriyle yani halkla paylaşır.

Katılım hesapları, katılım bankalarında açılan ve sahibine kâr veya zarar getiren vadeli yatırım hesaplarıdır. Katılım bankacılığının bugünkü uygulamasında elindeki tasarrufuyla kazanç elde etmek isteyen fon (tasarruf) sahipleriyle banka arasında İslâm hukukunda mudârebe denilen bir ortaklık tesis edilir.

1.2.2. Dünya’da Faizsiz Bankacılık ve Uygulamaları

Kar ve zarara katılma esasına göre çalışan faizsiz bankacılığın geçmişi aslında çok eski yıllara dayanmaktadır. Çeşitli kaynaklara göre, faizsiz bankacılığın tarihi, M.Ö.2123-2081 yılları arasında hüküm süren Babil Hükümdarı Hammurabi’ye kadar uzanmaktadır. Tarihte Hammurabi Kanunları olarak geçen bu düzenlemelerin 100. Bölümden 107. Bölüme kadar ikraz işlerinin nasıl yürütüleceğini gösterilmektedir. Bu düzenlemeler, tarihte faizsiz yatırıma imkân tanıyan ilk örnek olarak bilinmektedir (Ergan ve Mert, 2000:4).

Avrupa iktisat tarihçileri ortaçağ Avrupa’sında uygulanan en yaygın iş ortaklığı biçiminin “Commenda” olduğunda uzlaşmaktadırlar. Commenda’nın kökenlerini ortaya koyan araştırmaların vardığı ortak sonuç, bu finansman biçiminin faizsiz finansman biçimi olan mudarabanın bir uzantısı olduğu seklindedir. Mudaraba ve onun bir türevi olan Commenda’da sermayedar ve aktif ortaktan meydana gelen iki taraf söz konusudur. Kardan alınacak paylar sözleşmenin ilk başında belirlenmektedir. 12. ve 13. yüzyıllar boyunca en yaygın kullanılan oran “ad quartem partem lucri” olarak belirtilen aktif ortağa dörtte bir oranda hisse verilmesini öngören paylaşımdır (Çizakça, 1999:9).

Osmanlı imparatorluğu döneminde en önemli faizsiz bankacılık uygulaması para vakıflarıdır. Para vakıfları, kuruluş sermayesi paradan oluşan, Allah adına insanlığa hizmet etmek amacını taşıyan vakıf fonlarıdır. Bu vakıflar, Osmanlı mahkemeleri tarafından 15. yüzyılın başında onaylanmış ve 16. Yüzyılın sonlarında Anadolu’nun bütününde ve imparatorluğun Avrupa’daki eyaletlerinde oldukça yaygınlaşmıştır. Para vakıflarında varlıklı kişiler tarafından bağışlanan nakit para, borç almak isteyen insanlara aktarılmakta, onlar da belirli bir süreden sonra vakfa anaparayla birlikte fazladan bir parayı geri ödemektedir. Bu fazladan iade edilen paranın, basit bir faizden ibaret olup olmadığı tartışmalıdır (Çizakça,1999:115-117).

Bir kısım yazarlar para vakıflarının isleyişinin İslam Hukukunda “bey’ül-ine” satım akdine uygun olduğunu ifade ederek faizsiz finansman yöntemi olduğunu savunmaktadırlar. Bey’ül-ine, bir malın veresiye olarak satılıp, alıcıya teslim edildikten

sonra, yine alıcıdan peşin, ama daha düşük bir bedelle satın alınmasıdır (Akgündüz ve Öztürk, 1999:497). Kimi zaman da veresiye alan bu kimse, malı önce üçüncü bir kişiye satar, bu da aynı malı önceki satıcıya devretmektedir ve böylece bir nevi kredi sağlanmaktadır (Döndüren, 1993:228).

1940'lı yılların sonlarından beri özellikle Pakistanlı akademisyenlerin yaptıkları teorik çalışmalar sonucunda faizsiz bankacılığın uygulamaya konulabileceğine dair islam ülkeleri arasında birkonsensüs oluşmuştur. Ancak gerçek anlamda faizsiz bankacılık hareketinin fikir planda ilk olarak ortaya konulması, Pakistanlı iktisatçı Muhammed Uzair tarafından gerçekleştirilmiştir. Muhammed Uzair, 1955 yılında "An Outline of Interestless Banking" konulu araştırmasında, faizsiz bankacılıkla ilgili görüşlerini gündeme getirmiştir. Bu düşünceler, uzun süreden beri islam literatüründe tartışılmaktadır (Ergan ve Mert, 2000:4).

İlk faizsiz tasarruf bankası 1963 yılında Mısır'da Nil kenarında Mit-Ghamr'da Suudi Arabistan Kralı Faysal'ın da yardımıyla, tekstil endüstrisini finanse etmek için kurulmuştur. Banka Batı Almanya'daki bir takım yöresel tasarruf bankalarına göre dizaynedilmiştir (Kuran, 1993:313).

Bu banka, kısa sürede 9 şubeli bir bankaya ulaşmıştır. Ancak, çeşitli nedenlerle uzun ömürlü olamamış ve 1977 yılında kapanmıştır. Tarihi kayıtlara göre, Mısırlı ekonomist Dr. Ahmet El-Nassar faizsiz bankacılığın öncülerinden sayılmaktadır. 1971 yılında Kahire'de Nassar Social Bank (Nasser Sosyal Bankası) kurulmuştur. Bu banka Köy Sandığı kavramına yakın bir metotla faaliyet göstermektedir.

Bankanın kurucusu Dr. Ahmed El-Nassar aynı zamanda bankanın hissedarı ve ilk yöneticileri arasında bulunmaktadır. El-Nassar'ın iktisat geçmişi incelendiğinde, Alman ekonomi tarihinde görülen "Toplumsal Kalkınma Bankacılığı'na" benzer prensiplerden etkilenmiş olduğu ve bunu, çağındaki ve coğrafyasındaki İslami ekonomik ve kültürel öğelerle birleştirmeye çalıştığı dikkat çekmektedir.

Modern anlamda faizsiz bankacılık uygulaması ise, İslam ülkelerinde başlayan sanayileşme atılımları ve 1970'li yılların başlarında ortaya çıkan petrol krizi ile ivme kazanmaktadır. Bu tarihten itibaren kişilerin birikimlerinin, ticari deneyimi olan kurumların elinde kar-zarar esasına göre değerlendirilmesi gerektiği fikri benimsenmektedir. Sanayileşme ile birlikte büyük yatırım projelerinin finansmanında da islam bankalarında toplanan kaynakların büyük bir ihtiyacı karşılayabileceği hesaplanmaktadır. (Küçükkocaoğlu, 2005:2).

1975 yılında Dubai'de kurulan Dubai İslamic Bank (Dubai İslam Bankası) da ilk denemelerin önemli örnekleri arasında gösterilmektedir (Ergan ve Mert, 2000:4). Dubai İslamic Bank sanayi, tarım ve emlak gibi önemli alanları finanse eden faizsiz bankaların ilk örneği olmaktadır (Akın, 1986:114).

Faizsiz bankacılığa ilişkin dünyada sesini duyuran en önemli kuruluş, 1975 Ekim'inde Cidde'de kurulan İslam Kalkınma Bankasıdır (Akın, 1986:114). Klasik batı bankalarını model alan ve Türkiye'nin de kurucu üye olarak yer aldığı İslam Kalkınma Bankası, İslam Konferansı Teşkilatı'na üye ülkelerin kalkınma programlarını destekleyen bir kuruluş niteliğindedir (Küçükkocaoğlu, 2005:2).

İslam ülkelerinin yanında batılı bankaların da faizsiz bankacılık sektörüne girmeleri, Körfez bölgesindeki faizsiz bankalarda mevduatın artmaya başladığı 80'li yılların başlarına rastlamaktadır. Mudilerin mevduatlarını kısa dönemli cari hesaplara yatırmalarından dolayı, faizsiz bankalar bu likiditeyi faizden uzak kalacak kısa dönemli enstrümanlara yatırmak zorunda kalmışlardır. Tecrübe ve ilişki noksanlığından ötürü, paralarını yatırmak amacıyla batılı kurumlara yönelmişlerdir (Berberoğlu, 2004:8).

Batılı bankalar faizsiz bankacılığa ilişkin artan talebe ayak uydurmada çok hızlı davranmışlardır. İslam ülkelerinde kurulan faizsiz bankaların ilk dönemlerde mudilerine hiçbir nema sunmamaları ya da çok az bir getiri sağlamaları nedeniyle, batılı kurumlar bu alanda ucuz bir fon kaynağı elde etmişlerdir (Khalaf, 1995:2). İlk başlarda batılı bankaların müşterileri, genelde Arap dünyasının kurumları ve petrol milyonerleri iken,

son zamanlarda faizsiz bankacılık ürünlerine artan talep avrupa ülkelerinde yaşayan orta gelirli müslümanlardan gelmektedir (Wall, 2001:16).

Citicorp, Goldman Sachs, HSBC, Morgan Stanley, Standard Chartered, Banque National de Paris, ABN Ambro, Bank of America, Key Global, Sociate Generale, BNP Paribas ve Commerzbank gibi çeşitli kuruluşlar da ürün yelpazelerini faizsiz finansal araçlarla genişletmektedirler. Müslümanların yaşadığı her ülkede faizsiz bankacılığın hızlı bir gelişme potansiyeline sahip olmasının bir sonucu olarak, murabaha veya icara (leasing) gibi terimler bütün dünyada finansal kurumlarda sıklıkla duyulmaya başlamıştır (<http://www.tkbb.org.tr>).

Bugün dünyada faizsiz bankacılığının yönettiği fonların toplamı 800 milyar doların üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Müşteri kitlesi de sadece çoğunluğunu İslam dinine mensup insanların oluşturduğu ülkeler değil, Avrupa, Amerika ve Uzak Doğu ülkelerine yayılmış durumdadır. Geçen on yıllık dönemde faizsiz kurumsal yapı ve finansal araçları geliştirilmiştir.

İran, Pakistan ve Sudan'da finansal sistem bütünüyle veya büyük ölçüde İslami kurallarına göre düzenlenmiştir. Diğer ülkelerde faizsiz bankacılık sistemi finans piyasalarının küçük bir parçasını kontrol etmekte ve faizle çalışan bankalarla rekabet etmektedirler. Son yirmi yıllık dönemde faizsiz bankalar islam ülkelerinde önemli gelişme göstererek finansal sistemde önemli rol oynamaya başlamıştır (Hassan, 2005:3).

Faizsiz bankacılık ile ilgili olarak, ülkelerdeki uygulamaları “İslami Finansal Sistemde Ticari Bankacılık” ve “Karma Finansal Çevrede Faizsiz Bankacılık” şeklinde ifade edilmektedir. İran, Pakistan, Sudan ve Suudi Arabistan'da İslami Finansal Sistemde Ticari Bankacılık incelenmekte iken Mısır, Kuveyt ve Diğer Körfez ülkeleri, Bangladeş, Malezya, İngiltere, Rusya, Almanya ve Hollanda'daki uygulamalar Karma Finansal Çevrede Faizsiz Bankacılık yönünden ele alınmaktadır. (Ersan, 2007:46)

1.2.3. Türkiye’de Faizsiz Bankacılığa Tarihsel Bakış

Türkiye’de faizsiz bankacılığın ilk adımları 1975’te atılmıştır. 11.11.1975 tarihinde “Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası” kurulmuştur. Banka, özellikle yurt dışında çalışan işçilerin tasarruflarını değerlendirmek ve sanayileşmenin finansmanını sağlamak amacıyla kurulmuştur. Banka, 1975 – 1977 yılları arasında faizsiz çalışmasına rağmen 1978 yılında yönetim kurulu kararıyla faizli sisteme geçmiştir.

1975 yılında İslam Kalkınma Bankası’nın (İKB) kurucu üyeleri arasında yer alan Türkiye, 1984 yılında sermaye payını artırarak bu kuruluşun en büyük ortaklarından biri haline gelmiştir ve Yönetim Kurulunda sürekli üye bulundurma hakkını elde etmiştir. Böylece Türkiye, 52 İslam ülkesi arasında ekonomik işbirliği programlarının gerçekleştirilmesinde, desteklenmesinde, özel sektörün teşvik edilmesinde ve çeşitli faizsiz finansman tekniklerinin geliştirilmesinde büyük rol oynayan İslam Kalkınma Bankası bünyesindeki etkinliğini artırma imkanına kavuşmuştur (Karagülle,1993:30).

Özellikle 1980 yılından sonra liberal ekonomiyi benimseyen ve dışa açık bir ekonomi uygulayan Türkiye’de, Ortadoğu’dan Türkiye’ye sermaye girişini sağlayabilmek ve yatırımcılara, tasarruflarını değerlendirebilmeleri için finansal hizmet sunan kurumların kurulmasına yönelik adımlar atılmıştır (Karagülle, 1993:50). Resmi Gazete’nin 19 Aralık 1983 tarih ve 18256 mükerrer sayısında, Bakanlar Kurulu’nun 83/7506 sayılı kararı ile Türkiye’de “Özel Finans Kurumları’nın” kurulmasına yönelik karar çıkmıştır.

Getirilen bu yeni sistemle, petrol üreticisi İslam Ülkelerinde biriken önemli döviz rezervlerinin bir bölümünün, ilgili ülkelerle yapılan anlaşmalar çerçevesinde kullanılabilmesi de mümkün olabilmektedir. Petro-Dolarların batı dünyası ekonomik sistemi içinde bankacılık ve sair mali kuruluşlarında, o sistemin esası olan faiz düzeni içinde kullanılabilenlerinin dışında, sadece kar ve zarar düzeni içinde kullanılması arzusunda bulunan belli bir miktarı mevcuttur. Kendilerine batı dünyası finans sistemi

içinde yer bulamayan çevreler, ellerindeki fonların faizsiz bir sistemle sadece “Kar ve Zarar” kavramlarına dayanarak işletilmesi imkanına kavuşmuşlardır (Günel, 1984:40).

İslam ülkelerinde faizsiz bankaların yaygınlaşmasına paralel olarak, Türkiye’de Özel Finans Kurumları şimdiki adıyla ‘katılım bankaları’ kurulmaya başlamıştır. 1983 yılında Özel Finans Kurumlar ile ilgili mevzuatın yürürlüğe girmesiyle birlikte, 1984’te Faisal Finans Kurumu A.Ş. ve Al Baraka Türk Özel Finans Kurumu A.Ş., 1988’de Kuveyt Türk Evkaf Finans Kurumu A.Ş., 1991’de Anadolu Finans Kurumu A.Ş., 1995’te İhlas Finans Kurumu A.Ş. ve son olarak 1996’da Asya Finans Kurumu A.Ş. kurulmuştur (Ekren ve Emiral, 2002:7). Kasım 2000 ve Şubat 2001’de yaşanan krizlerin ardından, hukuken Fon’un yönetimine alınmaları mümkün olmayan İhlâs Finans Kurumu’nun işlem yapma yetkisi iptal edilmiş ve tasfiyesine karar verilmiştir.

Faisal Finans Kurumu 2001 yılında el değiştirmesi ile isim değişikliğine giderek Family Finans adını almıştır. 31 Aralık 2005 tarihinde Family Finans ile Anadolu Finans birleşerek Türkiye Finans Katılım Bankası adını almıştır. Günümüzde dört tane katılım bankası faaliyet göstermektedir (Küçükkocaoğlu, 2005:6). Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarını kısaca incelemek mümkündür.

1.2.3.1. Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.

Türkiye’de faizsiz bankacılık alanındaki finansal kuruluşların ilki ve öncüsü olan Albaraka Türk Katılım Bankası, 1984 senesinde kuruluşunu tamamlayarak 1985 yılından itibaren faaliyete başlamıştır. Albaraka Türk faaliyetlerini 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’na tâbi olarak sürdürmektedir. Albaraka Türk’ün 31.12.2013 tarihi itibarıyla ortaklık yapısının içinde yabancı ortakların payı %66,10, yerli ortakların payı %10,82 ve halka açık olan pay ise %23,08’dir (<http://www.albarakaturk.com.tr/> 08.05.14)

1.2.3.2.Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş

Kuveyt Türk, 16.12.1983 gün ve 831/7506 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın tespit ettiği esaslara uygun olarak faaliyet göstermek üzere 1989 yılında Özel Finans Kurumu statüsünde kurulmuştur. Özel Finans Kurumları'nın faaliyetleri, 1999 yılında “Bankacılık Kanunu” kapsamına girinceye kadar “Bakanlar Kurulu Kararı”, “Merkez Bankası” ve “Hazine Müsteşarlığı”nın tebliğleri ile yürütülmüştür. 1999 yılı Aralık ayından itibaren diğer Özel Finans Kurumları gibi Kuveyt Türk de 4389 sayılı Bankacılık Kanunu'na tâbi hale gelmiştir. Mayıs 2006'da ünvanı, Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. olarak değişmiştir.

Kuveyt Türk'ün sermayesinin %62'si Kuveyt Finans Kurumu'na (Kuwait Finance House), %9'u Kuveyt Devlet Sosyal Güvenlik Kurumu'na, %9'u İslam Kalkınma Bankası'na, %18'i Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne, %2'si de diğer ortaklara aittir. %62'lik sermaye payı ile Kuveyt Türk'ün en büyük ortağı konumundaki Kuveyt Finans Kurumu (Kuwait Finance House) milyarlarca dolarlık toplam fonuyla ve sunduğu bankacılık hizmetleriyle Kuveyt'in bir finans kuruluşu olmasının yanı sıra faizsiz finans kurumları arasında dünya sıralamasında yer almaktadır.

1.2.3.3.Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş

Türkiye Finans Katılım Bankası, Family Finans ve Anadolu Finans kurumlarının birleşmesi ile kurulmuştur. Mobilya, ev tekstili ve kablo sektörlerinde faaliyet gösteren kuruluşların sahibi Boydak Grubu'na ait Anadolu Finans Kurumu ile bisküvi, çikolata ve çeşitli gıda ürünlerinde hizmet veren Ülker Grubu'na ait Family Finans'ın birleşmesine Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun 28.12.2005 tarih ve 1764 sayılı kararı ile onay verildi. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun 30.12.2005 tarih ve 1747 sayılı kararı ile Banka ünvanının Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. olarak değiştirilmesine onay verilmiştir.

Devir yolu ile birleşme çalışmaları 30.12.2005 tarihinde tamamlanmış, T.C. İstanbul Ticaret Sicili Memurluğu tarafından 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine uygun olarak tescil edilmiştir. (<http://www.turkiyefinans.com.tr/> 08.05.14)

1.2.3.4.Asya Katılım Bankası A.Ş. (Bank Asya)

Asya Katılım Bankası A.Ş. Türkiye'nin altıncı özel finans kurumu olarak 24 Ekim 1996 tarihinde, Altunizade' deki Merkez Şubesi ile faaliyetlerine başlamış ve 20.12.2005 tarihinde "Asya Finans Kurumu Anonim Şirket"i olan şirket unvanı "Asya Katılım Bankası Anonim Şirketi" olarak değiştirilmiştir.

Kuruluş sermayesi 2 milyon TL, mevcut ödenmiş sermayesi 900 milyon TL olan Bankanın, tabana yayılmış yerli sermayeye dayanan, çok ortaklı bir yapısı vardır. ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi Belgesi'ne sahip ilk katılım bankasıdır. (<http://www.bankasya.com.tr/> 08.05.14)

1.2.4. Malezya’da İslami Finansına Tarihsel Bakış

Malezya’da İslami finans anlayışı 1963 yılına dayanmakla beraber 1980’li yıllara kadar ciddi bir gelişme görülmemektedir. Bu yüzden Malezya da İslami finansın ve İslam bankalarının tarihsel süreci 1983 yılı öncesi ve sonrası olarak değerlendirilmiştir.

1.2.4.1. 1983 Yılı Öncesi

Malezya'da İslami bankacılık Perbadanan Wang Simpanan Bakal-Bakal Hacı (PWSBH) tarafından Eylül 1963 yılında kuruldu. PWSBH kendi Hac (Mekke'ye hac) masrafları ve Müslümanlar için bir kurum oluşturmuştur. İslami bankacılık, “Şeriat” olarak bilinen İslam hukukuna uygun bir bankacılık sistemini ifade eder. Bu kurumun öncesinde aynı faaliyeti gösteren finans merkezleri Babil döneminde ve Osmanlı döneminde ihtiyaç sahiplerine ihtiyaçlarını gidermeleri için fon sağlamıştır. Alınan borcun ödeme zamanına göre devlet tarafından fark belirlenip kontrol sağlanmıştır.

1.2.4.2. 1983 Yılı Sonrası

Malezya'da ilk İslami banka 1983 yılında kurulmuştur. 1982 yılında Malezya'da yapılan devrim sonucu yönetime gelen Muhatır Mohammed, İslamlaştırma politikası başlatmıştır. Bu İslamlaştırma politikası ekonomi ve finans alanlarında da etkili olmuş ve İslam kurallarına uygun ilk banka ve finans kuruluşları oluşmaya başlatılmıştır. 1993 yılında bu alanda, ticari bankalara, tüccar bankalara ve finans şirketlerine “İslami Bankacılık Programı (IBS)” altında, İslami bankacılık ürün ve hizmetlerini sunmak için izin verilmiştir.

Malezya “Milli Syariah Danışma Kurulu” ve “Bank Negara Malezya (BNM)”, kurulan İslam Bankalarının faaliyet yönlerinin yanı sıra ürün ve hizmetleri üzerinde de denetim sağlamaktadır. 2006 yılında, Banka Negara Malezya kurumu, Uluslararası İslami Finans Eğitim Merkezi'ne (INCEIF) adanmıştır. Üniversite finans sektörüne kalifiye elaman sağlamakta, ayrıca uluslararası bir İslami finans merkezi olarak, ülkenin konumunu güçlendirmek için Malezya Hükümetinin girişiminin bir parçası olma özelliğine sahiptir. INCEIF, tamamen İslami Finans lisansüstü eğitimi veren dünyadaki tek üniversitedir.

1.3. FAİZSİZ BANKACILIK SİSTEMİNİN ÖZELLİKLERİ VE SORUNLARI

1.3.1. Faizsiz Bankacılık Enstrümanları

Faizsiz bankacılık sisteminde İslami usullere uygun fon toplama ve fon kullandırma enstrümanları kullanılmaktadır. Bu bölümde fon toplama ve kullandırma yöntemleri ile ilgili bilgi verilecek daha sonra da faizsiz bankacılığın sorunlarına değinilecektir.

1.3.1.1. Fon Toplama Enstrümanları

Katılım bankaları fon toplamak için çeşitli yöntemler kullanırlar, mudilerin bankada birikecek fonlarını değerlendirebileceği bu hesaplar şu şekildedir; özel cari hesaplar, kar/zarar katılım hesapları, yatırım hesapları, tasarruf hesapları, kıymetli maden depo hesaplarından oluşmaktadır.

1.3.1.1.1. Özel Cari Hesaplar

Cari hesaplar diğer adıyla vadesiz hesaplar, hesap sahibine herhangi bir getiri sağlamamaktadır. Bu hesapların bakiyesi bankanın faaliyetleri sonucu elde ettiği kâr ve zarardan etkilenmediği gibi istendiği anda kısmen ya da tamamen de çekilebilmektedir. Bu tür hesaplar kişi ya da kurumların günlük nakit akımlarını yönetmek, paralarını korumak, çek karnesi kullanmak, diğer bankacılık hizmetlerinden karşılıksız ya da cüzi bir bedelle karşılamak gibi ihtiyaçlar gözetilerek açılan hesaplardır (Tunç, 2010: 164).

1.3.1.1.2. Kâr/Zarar Katılım Hesapları

Katılma hesapları; katılım bankalarına Türk Lirası veya yabancı para cinsinden nama yazılı olarak “Kar ve Zarara Katılma Hesabı Cüzdanı” karşılığında yatırılan fonların bu kurumlarca kullandırılmasından doğacak kar veya zarara katılma sonucunu veren, karşılığında hesap sahibine önceden belirlenmiş faiz, kar ve sair nam altında bir getiri ödenmeyen ve anaparanın aynen geri ödenmesi garanti edilmeyen fonların

oluşturduğu hesaplardır. Katılma hesaplarının genel olarak özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2001:2-13):

– Katılma hesapları, bir ay, üç ay, altı ay, dokuz ay, bir yıl ve bir yıldan uzun vadeli olmak üzere altı vade grubu altında açılır. Katılım bankaları tarafından açılan 1 yıl ve daha uzun vadeli katılma hesaplarına 1 ay, 3 ay, 6 ay ve yıllık kar payı ödemesi yapılabilir. Katılım bankaları tarafından asgari 5 yıl vadeli olmak kaydıyla sözleşme ile belirlenen aylık veya 3 aylık sürelerde hesaba para yatırmaya imkân veren “Birikimli Katılma Hesabı” açılabilir.

– Katılım bankaları, katılma hesaplarının işletilmesinden doğacak kar ve zarara katılma oranlarını, zarara katılma oranı kara katılma oranının yüzde ellisinden az olmamak kaydıyla, vade grupları itibariyle Türk Lirası veya yabancı para hesaplar için ayrı ayrı belirleyebilir.

– Vade gruplarına uygulanacak kar ve zarara katılma oranları, dönemler itibariyle katılım bankalarının şubelerinde açıkça görülebilecek bir şekilde asılarak ilan edilir.

– Katılma hesabının açıldığı anda geçerli olan oranlar hesap cüzdanına kaydedilir ve bu kayıt, hesap açıldıktan sonra vade bitimine kadar değiştirilemez.

– Katılma hesaplarının işletilmesinden doğan kar veya zarar her vade grubunun toplam katılma hesapları içindeki birim hesap değeri üzerinden ağırlığı oranında, günlük veya haftalık olarak dağıtılır.

– Katılma hesaplarında toplanan fonların kullanılması sonucunda zarar edilmesi halinde hesap sahiplerine hiç bir surette kar payı dağıtılamaz.

– Katılım bankaları, katılma hesaplarında toplanan fonların yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesinden sonra kalan kısmını bu Yönetmelikte belirtilen yöntemlerle kullanabilirler.

Katılma hesaplarından, 743 sayılı Türk Medeni Kanununun rehinlere ve 818 sayılı Borçlar Kanununun alacağın devir ve temlikine ilişkin hükümleri ile diğer kanunların verdiği yetkiler, koyduğu yükümlülükler ve hesap sahibiyle katılım bankası arasında vade ve ihbar süresi hakkında kararlaştırılan şartlar saklı kalmak kaydıyla, vadesinden önce para çekilebilir. Bu takdirde hesap sahibinin talep hakkı ve katılım bankasının ödeme yükümlülüğü, hesabın ait olduğu vade grubunun, hesabın kapatıldığı tarihte kar göstermesi durumunda o güne kadar hesap sahibince yatırılmış olan tutar kadardır ve hesabın kapatıldığı tarihteki birim hesap değeri ile çekilen tutar arasındaki olumlu fark ilgili vade grubuna kar kaydedilir.

Hesabın ait olduğu vade grubunun, hesabın kapatıldığı tarihte zarar göstermesi halinde ise hesap sahibinin talep hakkı ve katılım bankasının ödeme yükümlülüğü birim hesap değeri kadardır (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2001: 16). Vade bitiminde kapatılmayan hesapların vadesi, aynı vade ile yenilenmiş sayılır. Hesabın kapatılması durumunda hesap sahibinin isteyebileceği miktar, hesabın vadesinin bittiği gündeki birim hesap değeri kadardır. Kar edilmiş ise, hesap sahibine kar payı ödenir, zarar edilmişse, zarar payı hesaptan düşülmektedir (Gündoğan, 1988:169).

Katılma hesapları katılım bankaları için öz kaynaktan sonra en güvenli kaynaktır. Katılım bankaları kullandıracakları fonlara kaynak sağlamak amacıyla katılma hesaplarında fon toplamaktadırlar. Hesap sahibi ise kar sağlama amacıyla katılma hesabına para yatırmaktadır. Fakat katılma hesaplarında zarara da katılma durumu varsa da, bir kimsenin zarar edeceği kesin olarak belli olan bir ise para yatırması akla uygun düşmemektedir.

Genel olarak kar etme ihtimali zarar etme ihtimalinden yüksek olan işlere para yatırılmaktadır. Bu durumlar göz önüne alındığında katılma hesaplarını “Karz Akdi” (ödünç para sözleşmesi) olarak nitelemek mümkündür. Diğer taraftan hesap sahibinin parası ile katılım bankasının da emeği ile katılma hesaplarına ortak olduğu yani ortaklığa taraflardan birisinin parasını, diğerinin emeğini sermaye olarak koyduğu ve

ortaklığın tüzel kişiliği bulunmadığı düşünülürse bu takdirde katılma hesaplarını adi şirket akdi olarak nitelemek mümkündür.

Ayrıca katılma hesapları bu hesaplara belirli bir faiz ödenmemekle beraber, bir tür vadeli mevduat gibi düşünülebilir. Katılım bankaları ve hesap sahibi arasında yazılı bir sözleşme yapılması, katılma hesaplarının da 10 yıllık zaman asımına tabi olması, katılma hesabı sahipleri lehine tahakkuk ettirilen gelirlere vergi uygulaması açısından mevduat geliri sayılması mevduat bankalarıyla benzerlikler göstermektedir (Akgüç,1987:154).

Katılma hesapları, vadeli banka mevduatlarında olduğu gibi tasarrufların, ticaret ve yatırımların finansmanında kullanılmasını sağlamaktadır. Bu arada hesap sahibi de parasını nemalandırmış olmaktadır. Katılma hesapları vadeli olduklarından kullanılan fonlar için güvenli bir kaynaktır. Bankalara faiz sebebiyle para yatırmayan kişilerce katılma hesaplarına para yatırılması durumunda atıl kalmış tasarrufların kullanılması ve dolayısıyla kullanılacak kaynakların artması sağlanmış olmaktadır (Altaner, 2002:45).

1.3.1.1.3. Yatırım Hesapları

Katılım bankalarında mevduatın vadesine ve tutarına bağlı olarak hesap grupları oluşturulmaktadır. Bu hesap gruplarına farklı adlar verilebilmektedir (platin hesap, turkuaz hesap vb.) Söz konusu gruplandırmanın yanı sıra 1 yıldan kısa vadeli hesaplar katılım hesabı, 1 yıldan uzun vadeli hesaplar ise yatırım hesapları olarak ayrılabilir. Bir hesabın yatırım hesabı olması için 1 yıl vadeli (371 gün) olarak açılması gerekmektedir.

Uzun vadeli yatırımlar için katılma hesaplarına nispeten daha yüksek getirili bir alternatif olanağı sunan yatırım hesaplarının kâr payı ödemeleri yıl içinde dönemsel olarak veya dönem sonunda gerçekleşmektedir. 1 Ay, 3 Ay, 6 Ay, ve dönem sonu kâr payı ödeme seçenekleri sunan bu hesaplar için gerekli olan minimum tutar tüm bankalar için farklılık göstermekle birlikte; 100.000 USD, 100.000 EUR, 150.000 TL gibi alt limit şartları bulunmaktadır.

Vade tarihinde tahakkuk eden kâr, mevduat sahibi ile banka arasında daha önceden belirlenen oranlarla (%90 hesap sahibi ve %10 banka veya %85 hesap sahibi %15 banka gibi) paylaşılmaktadır. Kâr Payı ödemeleri mevduat sahibinin isteğine göre cari hesabına aktarılmakta veya yatırım hesabı üzerine eklenmektedir. (Dağ, 2011: 23)

1.3.1.1.4. Tasarruf Hesapları

Tasarruf hesapları, küçük tasarruf sahiplerinin tercih ettiği hesap türüdür. Bu hesaplarda kârlar; yıllık ortalama bakiye, yatırılan fonların istikrarı ve bankaca girişilen mali operasyonlardan elde edilen kâr payları baz alınarak hesaplanmaktadır. Tasarruf hesabı sahiplerine getirileri yıllık olarak temettü şeklinde ödenirken daha öncesinde bireye elde edeceği getiri konusunda bilgi verilmemektedir (Berberoğlu, 2004: 20).

1.3.1.1.5. Kıymetli Maden Depo Hesapları

Altın, gümüş, platin gibi kıymetli madenlerin gram düzeyinde kolaylıkla satın alınması ve istendiğinde kolaylıkla satılmasını sağlayan hesap türüdür. Kıymetli maden depo hesapları işçilik maliyeti, taşıma ve saklama riski olmadan kıymetli madenlere yatırım yapılabilmesini sağlamaktadır. Hesap sahibine döviz alım satım işlemlerine benzer biçimde anında alım satım yapabilme ve kazançlarından vergi ödememe avantajları sağlamaktadır. Sahip olunan kıymetli madenin miktarı hesap cüzdanında gram karşılığı olarak gösterilmektedir. (Dağ, 2011:24)

1.3.1.2. Fon Kullandırma Enstrümanları

Katılım bankaları topladıkları fonları müşterilerine İslami usullere uygun olarak çeşitli şekillerde kullandırır. Fon kullandırma enstrümanları; murabaha, müşaraka, mutanakısa, mudaraba, icara (leasing), icara ve iktina, selem satışı, müzaraa, musakat, mugase, istisna, joala, karz-ı hasen, puan sistemi, teverruk/tavarruk, komadite, tekafül, kıymetli madenlere dayalı işlemler, sukuk, uluslararası bankacılık, kambiyo işlemleri ve vadeli döviz işlemleri(forward) şeklindedir.

1.3.1.2.1. Murabaha, Muşaraka

Özellikle ülkemizde katılım bankalarının en yaygın fon kullandırma yöntemi murabahadır. Murabaha, sermaye sahibinin satın aldığı malı, üzerine belli bir kâr payı ekleyerek müşterisine vadeli olarak satmasıdır.

Ticaretle uğraşan kişi veya kurumlar malı satın almak için katılım bankasından finansman desteği istediklerinde, katılım bankası finansmanı nakit olarak sağlamayıp müşterinin yazılı talebi üzerine malı satın alır ve üzerinde anlaşılan kâr payını ekleyerek bu kişiye satar. Bu işlem malın fiziki olarak mevcut olması, katılım bankasının mevcut olan bu malı satın aldıktan sonra alıcıya satması şarttır. Vadeli olarak satılan malın bedelinin tahsili bir defada ya da taksitler halinde olmaktadır (Kaçmaz, 2009: 4).

Muşaraka, (iştirak etme) bir işletmenin sermayesine katılarak ona ortak olma anlamına gelmektedir. Esas itibariyle hem sermaye ve hem de ortaklık üzerine kurulmaktadır. Muşarakanın mudarabadan farkı: mudarabada etkin olmayan bir sermaye sahibi ile emeğini, tecrübesini ortaya koyan bir girişimci varken muşarakada hem sermaye sahibi ve hem de etkin bir girişimci vardır. Bunun yanında, mudarabada mali zararın sermayedara ait olmasına karşılık muşarakada zarar paylaşılmaktadır. Muşarakada faaliyet alanı ile ilgili herhangi bir kısıtlama söz konusu değildir.

Vekâlet üzerine kurulduğu için süreli ya da süresiz olabilmektedir. Ortaklıkta kefalet söz konusu olmadığı için gayrimüslimlerle de kurulabilmekte, temel unsuru sermaye ve kâr'dır. Bununla beraber şirkete konan sermayenin eşit olması söz konusu da değildir. İslami açıdan sakınca oluşmaması için kâr oranı, sermaye oranından bağımsız olarak taraflar arasında yapılacak bir anlaşma ile belirlenmektedir. Muşarakada yeteneğine göre bazı ortaklara daha fazla kar payı da verilebilmektedir. Sonuçta ise zararlar konan sermayelere göre paylaştırılmaktadır (Kaçmaz, 2009: 5).

1.3.1.2.2. Müşaraka Mutanakısa, Mudaraba

Müşaraka mutanakısa yönteminde ilk başta müşaraka şeklinde oluşturulan ortaklık, belli bir dönem boyunca aynen müşaraka hükümleri ile sürmektedir. Bu dönem sonunda müşteri, ortaklık konusu projeyi; ya da mülkiyetini ele geçirmek isterse, belli taksitlerle bankanın payını satın alma durumundadır. Ortaklıkta hissesi gittikçe azalan katılım bankasının gelirdeki payı da orantılı olarak düşmektedir. Nihayetinde ortaklığa neden olan proje, bütünüyle müşterinin mülkiyetine geçmekte ve bu şekilde katılım bankası görevini yerine getirmiş olmaktadır (Küçükkocaoğlu, 2005: 10).

Mudaraba, bir tarafın sermaye ile, diğer tarafın ise emek ile katıldığı; işi finanse edenin “Rabb’el-mal”, işçi veya girişimci konumundaki tarafın da “Mudarib” olarak adlandırıldığı bir ticari sözleşme türüdür. Mudaraba sözleşmesinde kâr, taraflara karşılıklı rıza esasına göre belirlenen oranlar üzerinden dağıtılırken zararı sermaye koyan taraf çekmekte, buna karşılık mudarib, zarar durumunda sarfettiği emeğe karşılık hiçbir ücret/bedel alamamaktadır.

Katılım bankalarınca bir finansman tekniği olarak mudaraba, sermayenin tamamının katılım bankası tarafından temin edilmediği ve işin ifa edilmesi karşı tarafça idare edildiği bir mukavele şeklidir. Kâr önceden belirlenmiş oranlara göre paylaşılır. Mudarib tarafın sözleşmede belirtilen şartları ihlal ve/veya ihmal etmesi halleri hariç, zarar katılım bankasınca karşılanmaktadır. Nihai olarak bu zarar katılım hesabı sahiplerine yüklenmektedir (Darçın, 2007: 28).

1.3.1.2.3. İcara (Leasing), İcara ve İktina

İcara, belirli bir süre için kiralayan ve kiracı arasında düzenlenen ve üreticiden kiracı tarafından seçilip kiralayan tarafından satın alınan bir malın mülkiyetinin kiralayanda, kullanımının ise kiracıda olduğu bir akit şeklidir (Aktepe, 2010: 100). Sözleşmede kiranın bedeli ve süresi belirtilmelidir.

Kiralanan malın mülkiyeti malın sahibi katılım bankasıdır. Kiralayan müşteri maldan faydalanmakta ve buna karşılık bir kira bedeli ödemektedir. Kiralama süresi malın türüne göre 5-15 yıl arasında değişmektedir. Menkul ve gayrimenkul finansmanında kullanılabilen kiralama yöntemi, günümüz ekonomilerinde daha çok modern teknolojiye daha kolay yollarla sahip olabilmek için kullanılmaktadır. Örneğin faizsiz banka bir gayrimenkulü ya da bir tezgahı müşterisine kiraya verebilir (Küçükkocaoğlu, 2005: 12).

İcara ve iktina, katılım bankası makine ya da herhangi bir teçhizat, gayrimenkul gibi bir malı belirli bir dönem için kiraya verebilmesidir. Kiralayan bu dönem içinde kira ile birlikte malın mülkiyetinden elde edilen bedeli taksitler halinde ödemektedir. Kira süresi sonunda malın mülkiyeti kiralayana geçmektedir. Bu yöntemle katılım bankası riski en az düzeye indirerek yeterli bir kar elde edebilmektedir(Takan,2002: 14).

1.3.1.2.4. Selem Satışı

Selem, finansman ihtiyacı olan kişinin ileride teslim etmek üzere peşin bedelle bir miktar misli mal satmasıdır. Bu yöntemde faizsiz yoldan finansman açığını kapatmak isteyenlerin kullandığı bir yöntemdir. Bu yöntem Hz. Muhammed'in Medine'ye hicretinden önce de uygulanan bir yöntem olmasına rağmen Hz. Muhammed tarafından bazı şartlarla onaylanmıştır.

Bu şartlar şöyledir (Aktepe, 2010: 60);

- Selem akdinin yapılması
- Belirli ölçüde
- Belirli tartıda
- Belirli zamana kadar olmasıdır.

1.3.1.2.5. Müzaraa, Musakat ve Mugâse

Müzaraa, bir kimsenin başkasına ait toprakları işleyerek, bu işten elde edilen ürünlerin bir bölümüne sahip olunmasını sağlayan sözleşmedir. Bu ortaklığa müdâhale veya muhâbere adı verilir. Müsâkât ise meyve veren ağaçların meyvelerinin

paylaşılması üzerine ağaç sahibi ile emekçi arasında kurulan ortaklık şeklidir. Müsâkât halk arasında bağ bahçe ortaklığı olarak bilinmektedir. Meyve ağaçlarının bakım, sulama, ilaçlama, budama gibi işlemlerini yapan kişi ile ağaçlarının sahibi arasında yapılan sözleşme uyarınca belli oranda hasılat paylaşılmaktadır. Meyve vermeyen çam, kavak gibi ağaçların dikimi, bakımı ve yetiştirilmesi üzerine boş arazi sahibi ile kurulan ortaklık türüne de mugâse denir (Tunç, 2010: 134).

1.3.1.2.6. İstisna

Sipariş üzerine üretilen malların bedelinin işin ilerleyişine bağlı olarak peyderpey ödendiği bir sözleşme şeklidir. İnşaat halindeki konutlar için, yapım sürecinin belli aşamalarında müteahhide ödeme yapılan bir anlaşma buna örnek olarak verilebilir. İstisna satışında malın türü, miktarı, üretiminde kullanılacak materyalin özellikleri, teslim tarihi ve yeri açıkça belirtilmelidir. Paranın peşin ödenmesi gerekmemektedir ve istisna sözleşmesini selemden ayıran da bu noktadır (Darçın, 2007: 33).

1.3.1.2.7. Joala

Kavram olarak istisnaya benzemekle birlikte istisna'da satıcı fiziki bir malı temin ederken, joala'da satıcı fiziki bir mal yerine bir hizmet sunmaktadır. Joala'nın diğer bütün yönleri istisna ile aynıdır. Joala işleminde satıcı gelecekte sunacağı bir hizmetin fiyatını şimdiden belirlemektedir. Birçok durumda bir işlemin istisna mı yoksa joalamı olduğunu belirlemek oldukça zordur (Özgür, 2007: 66).

1.3.1.2.8. Karz-ı Hasen

Karz-ı Hasen yani faizsiz borç, para ya da ihtiyaç duyulan mal gereksinimini karşılamak için insanoğlunun bulduğu faizsiz yöntemlerin en yaygınıdır. Parayı ya da misli (standart) bir mal faiz şartı koşmaksızın borç (karz-ı hasen) vermektir.

Müslümanların birbirlerine yardım etmeleri bu yöntemle teşvik edilmiştir. Bir kimseye standart /misli bir malı ya da parayı borç olarak verip ihtiyacını karşılmasına yardımcı olmak ve bir müddet sonra fazlalık şartı koşmaksızın sadece verilen miktarı geri almak bir nevi yardımlaşma şeklidir (Aktepe, 2007: 54).

1.3.1.2.9. Puan Sistemi

Katılım bankacılığı sistemine uygun yeni bir teknik olarak puan sistemi son zamanlarda uygulanmaya başlanmıştır. Bu sistemde banka müşterisi (mudi), bankaya yatırdığı tutar ve vade için aynı oranda faizsiz kredi alma imkânına kavuşmaktadır. Örneğin 1.000 \$ 5 yıl vadeli bankaya faizsiz yatıran bir mudi, 1 yıl için 5.000 \$'lık bir krediyi faizsiz olarak edinme imkânına sahip olmaktadır (Özgür, 2007: 67).

1.3.1.2.10. Teverruk / Tavarruk

Teverruk'un diğer bir adı uluslararası murabahadır. Güncel ihtiyaçların ortaya çıkardığı bir alım – satım şeklidir. Katılım bankalarının kısa vadeli likiditelerini değerlendirme ihtiyacı ve klasik fon kullandırma modellerine uyan müşteri taleplerinin karşılanması amacıyla iki farklı nedenden dolayı teverruk yöntemi kullanılır (Tunç, 2010: 157-158).

Tavarruk (teverruk), katılım bankalarının kısa vadeli likiditelerini değerlendirme amaçlı işlemleri dışında, müşterilerin katılım bankasından ödemesini daha sonra yapma sözüyle (tavarruk sözleşmesine bağlı olarak) emtia satın alıp, sonrasında bu emtiayı banka aracılığıyla ilgili piyasada satarak nakit sağlaması olarak da uygulanmaktadır. Bu işlemlerin önemli bir kısmı uluslararası ticari mal piyasasında özellikle de Londra Maden Borsa'sında (LME) yapılmaktadır.

Katılım bankalarınca mevcut ödeme planına göre ödemelerini yapamayan, ödemelerini aksatan müşterilerin talebi üzerine; kredili müşterilerine kolaylık sağlamak amacıyla tavarruk ürünü kullandırılarak mevcut borç kapatılmakta ve müşteri tavarruk için önceden belirlenen vadelerde ödemelerini yapabilmektedir. Müşteri murabaha ve

diğer kredilerde olduğu gibi banka ile birlikte belirlenen kredi planına onay vermek suretiyle tavarruk işlemleri yaptırmakta ve bu işlemin getirdiği maliyetlere de katlanmaktadır. (Dağ, 2011: 31)

1.3.1.2.11. Komadite

Komadite, herhangi bir kalite çeşitliliği olmayan emtiaların, uluslar arası piyasalarda büyük oranlarda ve anlık olarak alınıp – satılma şeklidir. Komadite en çok altın, tarım, petrol ürünlerinde tercih edilmektedir. Ancak alınıp satılan bütün bu ürünleri alıcı ve satıcı görmeden yapıldığı gibi belli bir fiyat ve vadeden mukaveleler yapılır ve para transferleri gerçekleştirilir. Katılım bankaları ise komadite işlemine kısa vadeli likidite dengesizliklerini düzenlemek maksadıyla kullanırlar.

Özellikle likidite fazlalığı olan katılım bankalarının çokça tercih ettiği bir yöntemdir. Bu yöntemde, faizsiz bankaların yatırdıkları kısa süreli fonlar ile, paranın yatırıldığı banka komadite işlemleri gerçekleştirir ve bu ticari işlemlerden elde ettiği kârı faizsiz banka ile paylaşılır (Tunç, 2010: 160).

1.3.1.3. Diğer Faizsiz Bankacılık Enstrümanları

1.3.1.3.1. Tekafül

Tekafül bir nevi sigorta şeklidir. Mevcut tekafül modelleri (başlıcaları mudaraba ve wakala olmak üzere) kârın sigorta şirketi ile sigortalılar arasında dağılım şekline göre değişmektedir. Mudaraba örneğinde, teknik kârlar şirketle sigortalılar arasında paylaşılmakta bu model özellikle Asya’da, bilhassa Malezya’da uygulanmaktadır. Daha çok Körfez ülkelerinde ve Orta Doğu’da uygulanan Wakala modelinde, tüm teknik kârlar sigortalılara geri ödenirken yatırım araçlarında İslami kurallara uygun olması gerekmektedir.

Müslüman bir sigorta şirketinin, faaliyetleri ahlâk dışı (alkol, silah, kumar, tütün veya hatta pornografi ticareti) kabul edilen şirketlere yatırım yapmaması gerekmektedir.

Bunun dışında, plasmanlar ancak sonuçta bunlardan kaynaklanan gelirlerin para faizi ile özdeşleşmemesi kaydıyla kabul edilebilir (helal) olmaktadır. İslami esaslara uygunluk zorunluluğu, aynı zamanda bazı risklerin sigortalanıp sigortalanmayacağı konusunu gündeme getirmektedir. (www.sagliksigortasi.com, 10.07.2014)

1.3.1.3.2. Kıymetli Madenlere Dayalı İşlemler

Katılım bankaları müşterilerinin mevcut banka hesaplarına istenen kıymetli madeni (altın, gümüş, platin) tanımlamakta ve aynen döviz alım satım işlemlerinde olduğu gibi alım satım ve farklı döviz kurlarına arbitraj olanağı sağlamaktadır. İlgili kıymetli madenin borsa fiyatına endeksli alım satım fiyatlarını belirterek müşterinin TL veya USD hesabından kıymetli maden alması veya kıymetli madenin USD veya TL'ye anlık çevirmesi sağlanmakta, alım ve satım arasında 0,5-0,7 gibi marjlarla (örn; Altın/TL Alış 69,85, Satış 70,50) işlemler gerçekleştirilebilmektedir. Müşteri dilerse altını farklı gramlarda (1, 5, 10, 50, 100, 1000 gr) fiziki olarak da teslim alabilmektedir.

Bu işlem kolaylığı sayesinde; klasik altın satıcılarından (sarraf vb.) fiziki altın alımında yaşanan işçilik kaynaklı değer kayıpları, saklama ve taşıma riski vb. riskler ortadan kalkmakta yatırımcı kolaylıkla işlemlerini gerçekleştirebilmektedir. Anlık alım satım olanağı ve düşük tutarlı işlemler (örneğin 0,01 gram dahi alınıp satılabilir) yapabilme avantajının yanı sıra bu tür işlemler için ilave bir komisyon alınmıyor olması ürünü daha da cazip kılmaktadır. (Dağ, 2011:34)

1.3.1.3.3. Sukuk

Sukuk, varlık senedi veya menkul kıymetleştirilmiş varlık şeklinde tanımlanır. Diğer senetlerden farklı olarak belli bir varlığa endeksli olarak çıkarılır. Bundan dolayı sukuk çıkartacak borçlunun öncelikle bir varlık sahibi olması şarttır. Sukuk sahiplik hakkını temsil eder. Sukukun esas özelliği de diğer İslâmi finansman türlerindeki gibi, gerçek bir ticari veya yatırım ilişkisini temel alır. Proje, varlık veya bilanço endeksli olarak hazırlanabilmektedir (Tunç, 2010: 152).

1.3.1.3.4. Uluslararası Bankacılık ve Kambiyo İşlemleri

Katılım bankalarının yaygın uluslararası muhabir banka ağıları ve profesyonel çalışanları ile özel mevduat bankaları ve kamu bankaları tarafından gerçekleştirilen tüm kambiyo işlemlerini eksiksiz gerçekleştirdikleri görülmektedir. İthalat (peşin, mal mukabili, vesaik mukabili, kabul kredili vesaik mukabili, akreditif), ihracat, döviz havalesi, dövizli çek işlemleri, harici garantiler, SEP (Saudi Export Program) ve ülke kredileri ile benzeri kambiyo işlemlerini yerine getirebilen katılım bankaları bu alanda müşterilerine danışmanlık hizmetleri de sunabilmektedirler. (Dağ, 2011:35)

1.3.1.3.5. Vadeli Döviz İşlemleri – Forward

Döviz kurlarındaki hareketlilik ve dalgalanma, başta dış ticaret firmaları olmak üzere döviz cinsinden nakit akımını yönetmek durumunda olan firmalar ve maliyet avantajı nedeniyle döviz cinsinden borçlanmayı tercih etmiş olan yatırımcılar açısından önemli bir risk unsuru olarak ortaya çıkmaktadır. Vadeli döviz alım-satım işlemleri bu riskin yönetilebilmesi için geliştirilmiş bir türev ürünüdür.

Vadeli döviz alım-satım işlemlerinde; ileriki bir tarihte teslimi söz konusu olacak olan bir döviz alım ya da satım işlemi, vade, miktar ve fiyat değişkenleri işlem gününde belirlenerek sözleşmeye bağlanır. Böylelikle kişi ya da firma gelecekte ortaya çıkabilecek olumsuz fiyat değişimlerine karşı kendisini koruma altına almış olur. Örneğin; 3 ay sonra 100 bin USD ithalat ödemesi yapacak olan bir firma; ödeme vadesine kadarki sürede kurlarda yukarı yönlü bir hareketlilikten kaynaklanabilecek kur riskine karşı, bugünden 3 ay vadeli 100 bin USD'lik bir döviz alım işlemi gerçekleştirerek kendisini koruma altına alabilir (www.turkiyefinans.com.tr, 14.10.2014).

1.3.2. Katılım Bankacılığının Sorunları

Katılım Bankalarında karşılaşılan yapısal sorunların yanında sorunlar pratikte ve teoride ortaya çıkan sorunlar olarak ayırmak mümkündür. Bu sorunları kendi alt başlıklarıyla değerlendirilmiştir.

1.3.2.1. Yapısal Sorunlar

Sistemin tesis ve işleyişine ilişkin sorunlardır. Bunlar; Kurumsal Yapının Teşekkülü, Mevduat Erozyonu, Banka Zararları İhtimali ve Krediler Konusu ve Kaynak Tahsisi'dir. (Akın, 1986: 376):

a) Kurumsal Yapının Teşekkülü

Faizli ve faizsiz finansman kurumlarının karşılıklı rekabetine açık olan bir sistemde faizli bankacılık hem kuruluş kolaylığı ve hem de çalışma pratikliği nedeniyle daha makul görülmektedir. Ancak son yıllarda faizsiz bankaların kurulmasındaki sorunlar ortadan kalkmaya başlamıştır (Türkmenoğlu, 2007: 58).

b) Mevduat Erozyonu

Katılım bankalarında faiz getirisinin olmaması halkın mevduat yatırma isteğini ortadan kaldıracakları sürülebilir. Ayrıca kâr-zarar ortaklığında zarar riski olduğundan, müşteriler genellikle faizi tercih edebilmektedir. Bu durum mevduatların ticari bankalara kaymasına neden olmaktadır (Akın, 1986: 377).

c) Banka Zararları İhtimali

Katılım bankalarının finanse ettikleri teşebbüslerde zarar söz konusu olduğunda, bu zararı müşterileriyle paylaşırlar. Ancak; bankalar finanse edeceği değişik sektörlerdeki kârlılığı, kendi teknik bilgi ve tecrübelerine dayanarak önceden değerlendirme imkanına sahiptir.

Katılım bankaları faaliyet alanlarına yaymış oldukları fonlarından zarar edebilirler, ancak kar marjı yüksek olan işletmelere fon kullandırdıklarında ise kar oranları artabilecek ve kar-zarar birbirini dengeleyebilecektir.

d) Krediler Konusu ve Kaynak Tahsisi

Kâr ve zarar durumunun belirlenmesinin mümkün olmadığı dönemlerde özellikle kısvadeli kredilerde kâr/zarar ortaklığına göre dengenin oluşturulması çok zordur. Aslında bu kısa vadeli kredilerin amacı; zorunlu ihtiyaçları karşılamaktan çok bilinçli olarak, hayatstandardının yükseltilmesi için dayanıklı tüketim mallarının satın alınması içingerekli finansman teminine yöneliktir.

Katılım bankalarıyla ilgili diğer bir sorun dakaynak dağılımını temin edemeyeceği hususudur. Katılım bankalarının işleyişinde faizin olmaması ve yatırılanfonları alan müşterilerin bu fonlardan sınırsız olarak istifade etmeleri nedeniyle talep sınırsız olarak genişlemektedir. Bu durumda talebin arzla dengeye getirilebilmesi mümkün olmamaktadır.

1.3.2.2. Teoride Ortaya Çıkan Sorunlar

Katılım bankalarının geliştirilememesi yönündeki en büyük sorun, teorik açıdan çıkan anlaşmazlıkların uygulamaya etki etmesidir.

a) Fıkıh ve Standartlaşma Sorunu

Katılım bankacılığının en önemli konularından birisi farklı ekonomik olaylarda âlimlerin çok farkı görüşler ileri sürebilmeleridir. Tüm bankacılıkişlemlerindeki bu kuralların anlaşılır olması ve genel ortak bir standardın belirlenmesi sistemingelişmesinde faydalı ve yardımcı olacaktır (Polat, 2009: 97). Klasik İslam içtihatı sistemi, bireyler arasındaki finansal işlemleri düzenleyecek çok fazla kurala sahip olmasına rağmen, bu kuralların binlerce insanın mevduatını bir araya getirerek yönetilmesi ve bunların kullandırılması sorun olmaktadır.

Gerek sistemi tamamen faizsiz olan ülkelerde gerekse modern bankacılık veya faizsiz bankacılığın birlikte yürütülen ülkelerde ve faizsiz finansal aracılık sistemi ile ilgili genel bir algı ve anlayış bulunmamaktadır. Ülkeden ülkeye uygulama farklılıkları

olabileceği gibi ülke içinde yer alan farklı bankaların da uygulamaları birbirinden farklılık arz edebilmektedir.

Katılımbankacılığı Müslüman toplumları da aşarak küresel bir alternatif bankacılık olma yolunda hızla ilerlemesine rağmen ‘Katılım Bankacılığı Yasası’ şeklinde bu kurumları kontrol eden, faizsiz bankacılık sisteminin içeriğine ilişkin rehberlik ve denetim mekanizması bulunmamaktadır.

Faizsiz bankacılık işlemlerinde sadece farklı görüşler değil aynı işleme ilişkin değişik görüşlerin de verilebildiği görülmektedir, yani faizsiz olarak kredi kullanımına uygun görülen bir işlemin başka bir yerde veya farklı bir faizsiz bankada uygun görülmemesi gibi. Çünkü faizsiz bankacılık işlemlerinde standart bir anlayış bulunmamaktadır. Bankacılık hizmet ve ürünlerindeki hızlı artış ülkeler arasında ortak fikhın oluşmasını daha da zor kılmaktadır (Alomar, 2008: 6-7).

Eğer faizsiz bankacılık alanında ortak bir fikh oluşturulabilirse, aşağıda ki sonuçlar elde edilebilecektir (Polat, 2009: 98-99):

- Faizsiz kurumlar arasında standart bir sistem oluşacak ve bir benchmark olaraklarındaki işlemler de artacak,
- Konvansiyonel bankalarla olan ilişkiler de bu kapsamda netleşecek,
- Faizsiz finansal hizmetlerin genel bir fikh üzerine inşa edilmesiyle devlet organları (Örneğin Merkez Bankası) bu aracılık hizmeti ve faizsiz bankacılık endüstrisini daha iyi anlayabilecek, böylece daha etkin denetim kuralları ve rekabet ortamının oluşmasına imkan sağlanabilecektir.

Modern katılım bankacılığının ihtiyacı, fikh uygulamalarının tektip düzenlemenin yapılması veya harmonize hale getirilmesi değil, bunların bir standardının oluşturulmasıdır. Standartların oluşturulması için ise International Organization for Standardization (Uluslararası Standartlaşma Organizasyonu) benzeri bir kurum kurulmalı veya “Uluslararası Finans Sektörü İslami Standartlar Uygulamaları” gibi bir kuruluş bu işlevi üstlenmelidir (Khan, 2007: 294-303).

b) Likitide Sorunu

Katılım bankaları modern bankalara göre yaklaşık yüzde 40 daha fazla likidite tutmaktadır, çünkü genel prensiplere göre bu bankalar uygun uzun vadeli yatırım araçlarına sahip değildir. Fonların yüzde 95’lik kısmı kısa vadeli yatırımlarda kullanılmaktadır. 2002 yılında dünyadaki başlıca katılım bankaları Likidite Yönetim Merkezi (LMC) kurmuşlar ve bu kurum İslami tahvil, hükümet tahvilleri, hisse senetleri vb. enstrümanlar için ikincil piyasa niteliği taşımaktadır. Diğer kurumlar arasında yer alan; Bank of Malaysia, İslami Ticaret ve Endüstri Odası likidite sorunu için etkin çözümler bulmak amacıyla çalışmaktadır (Khan ve Bhatti, 2008: 47).

Modern bankalarda likidite ihtiyaçlarının fonlamasında aktif yönetimi giderek borç yönetiminin yerini almaktadır. Bunun sonucunda bu bankalar merkez bankasının para arzına bağlı kalmaktadır. Bankacılık kanunlarının öngördüğü likidite oranları ülkeden ülkeye, banka türlerine ve lokasyonlarına göre değişiklik arz edebilmekte ve günümüzde yüzde 15 ile yüzde 35 aralığında uygulanmaktadır (Polat, 2009: 100). Katılım bankalarının likit varlıklarını finansal enstrüman şeklinde elde tutmaları kendi kurumlarını koruma amaçlıdır.

Benzer şekilde, katılım bankalarının sermaye gereksinimleri, beklenmeyen kayıplar karşısında mevduat sahiplerini korumak için mevduat bankalarına göre daha yüksek olmak zorundadır (Alomar, 2008: 10). Batılı ülkelerdeki düzenleyici kurumlar, Basel komitesi vs. katılım bankalarının konvansiyonel bankalara göre daha riskli varlıkları olduğu için sermaye gerekliliğinin de daha yüksek olması gereği üzerinde durmaktadırlar.

c) Yasal Koruma Sorunu

Modern bankacılığın yüzyıllardır süregelen uygulaması etkin bir düzenleme ve denetim mekanizmasını sağlarken katılım bankacılığına ilişkin bu imkânlar henüz yeterli bulunmamaktadır. Bazı batılı ülkelerde katılım bankacılığının

anlaşılması, eksik yasal düzenlemeler ve konvansiyonel bakış açısından kaynaklanmaktadır. (Kabhari vd., 2004: 524). Katılım bankacılığı hizmeti verilen birçok Müslüman ülkede uygun bir yasal çerçeve bulunmamaktadır. (Polat, 2009: 101).

Ticaret ve bankacılık ile ilgili kanunların katılım bankalarını da kapsayacak şekilde düzenlemeye tabi tutulması gerekmektedir. Katılım bankacılığı, faize duyarlı bir çerçeve içinde hareket etmek zorunda olduğundan, faizsiz enstrümanlar ve bunlarla ilgili mevzuatı diğer bankalarından farklılık arz etmektedir. Yasal düzenlemelerde bu durum dikkate alınmak zorundadır.

d) Mark Up Finansman Sorunu

İslami mark-up, vadeli satış ve kârın birleşmesinden oluşmaktadır. Bankapiyasadan varlıkları peşin almakta, kendi kârını ekleyerek bunu müşterisine satmaktadır. Bunun karşılığında müşteri ise taksitlerini bankaya ödemektedir. Modern bankalarla faizsiz bankaların mark up fiyatlama noktasında çok az bir farkı olduğu hususunda genel bir algı bulunmamaktadır.

Mark up işlemlerle faizsiz bankacılık yapmak, birçok âlim tarafından prensiplere tam uygunluk noktasında sorun teşkil ederken mevcut konvansiyonel sisteme de en yakın duran bir uygulama olarak ortaya çıkmaktadır (Polat, 2011: 101). Faizsiz bankacılığın temelinde yatırım odaklı uzun dönemli finansman yatmaktadır. Faizin tam bir ikamesi olacak finansal sistem, kâr ve zarara katılım vekâr- hasen uygulamaları ile mümkün olmaktadır.

Murabaha ve diğer enstrümanlar arzu edilen sosyo ekonomik hedeflere ulaşmada daha az öneme sahiptir. Temel mantık şu şekilde izah edilebilir: İslam, faiz sistemine karşı gelmektedir, çünkü faiz sistemi doğası gereği adaletsizdir. Adaletsizliğin arkasında sermaye sahibine sabit bir getiri garanti edilirken tüm riske bu sermayenin kullanıcısı maruz kalmaktadır. Ancak adalet, sermaye sahibinin de girişimci ile riske ortak olmasını gerektirir.

Murabaha ve yukarıda sayılan diğer teknikler, sermayeye göre belirlenmiş bir getiri ile ilişkili olduğu için, faiz sistemine tamamen ikame olacak enstrümanlar olarak görülmemektedir ve ancak ihtiyaç duyulduğu durumlarda kullanılmalıdır (Alomar, 2008: 12).

e) Milletlerarası Bankacılığa Geçmede Yaşanan Sorunlar

Milletlerarası mali piyasa, devletlerin para-banka politikasında gösterdikleri aşırı hassasiyet nedenleriyle yabancı bir ülkede bir finans kuruluşunun faaliyete geçmesini diğer şirketlere göre daha güç kılmaktadır. Bu güçlükler arasında 'Kuruluş İşlemleri ve Mali Mevzuat Sınırlaması' sayılmaktadır. Kuruluş yönünden en büyük sorun sistem farkından ileri gelmektedir. Mali mevzuat sınırlamaları da sistem farklılığından kaynaklanmaktadır.

Faize dayalı bankaların mali mevzuatında düzenlemeye gidilmeden faizsiz sistem ile faaliyet gösteren bankaların kendine özgü metotlar kullanarak faaliyetlerini sürdürmesi mümkün değildir.

1.3.2.3. Pratikte Ortaya Çıkan Sorunlar

a) Yeterli Uzman Eksikliği Sorunu

Dünyada, katılım bankalarının bu sahada uzman bulmadaki sorunlarının temelinde din bilginlerinin çok az bir kısmının hem Kur'an ve Sünnet ve hem de ticarethukuku ile finans bilgilerine vakıf olmaları yatmaktadır. Dünyanın herhangi bir yerinde görüş beyan edebilecek düzeyde konulara vakıf bir âlimin yetişmesi onlarca yıllık bir süre gerektirmektedir (Scholars, 2008: 14). Ancak konu sadece görüş bildirecek âlimlerle de sınırlı değildir. Bu sistemi anlayacak kaliteli personel ve eğitimin artması ile birlikte sektör içindeki yeniliklerin de bilinip, takip edilmesi gerekecektir.

Uzman sayısının artırılması için kurulacak “Finans Sektörü İslami Uygulamalar Araştırma ve Yönetim Birliği” adı altında veya benzer bir isimde oluşacak kuruluş hem küresel anlamda hizmet verecek ve hemde bu alandaki eğitim ve araştırma faaliyetlerinin yürütülmesine öncülük yapabilecektir.

b) Yüksek Getiri Projelerin Finansman Sorunu

Finans sektöründe piyasaya giren bankalar ne kadar büyük sermayeye sahip iseler o kadar yüksek getirili yatırımlara yöneleceklerdir. Büyük yapıları ile de yatırımcıya güven vermekte ve yatırımları kendi taraflarına çekebilmektedirler. Bu nedenle, yüksek getiri sağlayan projelerin finansmanı genellikle modern bankalarla gerçekleştirilmektedir.

Bunun sonucu olarak da, katılım bankalarının getiri oranları düşük olan ve piyasa faiz oranına eşit olan projelere yönelmeleri doğaldır. Bu projelere yönelindiğinde aynı zamanda murabaha ve leasing türü modellere de dönüşmektedir (Alomar, 2008: 17). Ülkemizde son yıllarda yüksek getirili, yüksek tutarlı projelere konsorsiyum şeklinde katılımlarda, katılım bankalarının da rol aldığı görülmektedir. Bu hedefe ulaşmak adına tüm katılım bankalarının ortak proje hazırlayarak belirli projelerin finansmanlarına gidilmesi hem bu kurumlar arasındaki işbirliğini arttıracak ve hem de genel anlamda katılım bankacılığı adına önemli bir gelişme olacaktır.

c) Etkinlik Sorunu

Dünyada katılım bankacılığı ile ilgili çok fazla çalışma yapılmasına rağmen etkinlik üzerinde nispeten daha az durulduğu görülmektedir. Performans üzerine yapılan birçok araştırma ise daha çok banka türleri ve kârlılık üzerine olmuştur (Polat, 2009: 106). Öte yandan, “katılım bankaları etkin bir şekilde mi çalışmaktadır?” sorusu çok az çalışma tarafından ele alınmıştır. 1997-2000 yıllarını kapsayan ve 18 katılım bankası üzerinde yapılan, bu temel soru üzerine yoğunlaşan bir araştırma, Orta Doğu bölgesindeki bankaların global krizden daha az etkilendiğini ve

etkinliğin görece olarak devam ettiğini tespit ederken, kriz sonrası dönemde Orta Doğu dışındaki ülkelerdeki katılım bankalarının daha etkin olduğu sonucunu vermiştir (Donsyah, 2003: 2-4).

Faizsiz finansman sağlayan bankaların göreceli etkinsizliğinin nedeni bu sistemin doğasındaki eksiklikler değil, aksine konvansiyonel bankacılık sisteminden kalan miras nedeni ile faizsiz bankaların operasyon ve fonksiyonlarının etkinliğinin tehlikeye atılmasıdır. Asıl olması gereken modern bankacılık sisteminin kâr ve zarara katılma sistemi gözden geçirilerek bu sisteme uyarlanması olmalıdır. Ancak, faizsiz finansman kurumları konvansiyonel bankacılık çerçevesinde hizmet ettikleri sürece beklenen etkinliklerin büyük bir kısmı yok olacaktır (Alomar, 2008:19).

d) İdealler ve Pratikleşme Sorunu

İdeal enstrümanlar, kâr ve zarara katılımı içeren enstrümanlar olmasına rağmen bu enstrümanların pratikte kullanım yoğunluğu nerede ise sistemin istisnası niteliğindedir (Polat, 2009: 103). Sadece kâra ve zarara katılmanın iki temel modeli olan mudaraba ve müşareke ön plana çıkmaktadır. Tüm teorik modellemeler ile ilgili literatüre bakıldığında sistem mudarebe veya müşareke ya da bu ikisi üzerinde dönmektedir.

Ancak bugünkü gerçek faizsiz finansman uygulaması bundan uzaktır. Hemen tüm dünyadaki katılım bankaları, yatırım şirketleri ve fonları projelerini mark up fiyatlandırma veya leasing işlemleri üzerinden gerçekleştirmektedirler. Dolayısı ile teoride en başta yer alan asıl uygulama pratikte marjinal kalmıştır (Alomar, 2008: 16). Pratikte toplam finansmanın yüzde 20'den daha azı mudarebe ve müşareke ile gerçekleştirilmektedir (Kabhari vd., 2004: 526). Kâr zarar katılma sözleşmelerinin başarısızlığı ve eksikliğine ilişkin farklı açıklamalar yapılmaktadır.

Bunlar şu şekilde özetlenebilir (Polat, 2009: 103-104):

- Kâr ve zarara katılma sözleşmelerinin tabiatı gereği acente problemi taşımasıdır, yani sigorta sözleşmelerinden doğan zorlayıcı muvafakat olayının problem teşkil etmesidir.
- Kâr ve zarara katılma sözleşmelerinin iyi bir fonksiyon icra edebilmesi için çok iyitanımlanmış mülkiyet hakkı düzenlemelerinin olması gerektirmektedir.
- Faizsiz banka ve yatırım şirketleri daha az riskli finansmanteknikleri sunmak zorundadır.
- Öz sermaye finansmanı kısa dönemli finansman projelerinde mümkün değildir.Bu nedenle faizsiz bankalar borç benzeri türler ve mark up üzerineyoğunlaşmaktadırlar (Alomar, 2008: 16).

e) Murabaha ve Borç Türlerine Aşırı Müracaat

Katılım Bankalarının yatırım finansmanında murabahanın aşırı şekilde kullanılması birçok defatekrar edilmektedir. Bu hususun altı çok çizilmekle birlikte murabaha sözleşmesidoğru ve usulüne uygun yapıldığı takdirde uzman bakış açısı ile bir sorunyaratmamaktadır. Ancak murabaha türü usullere itirazın başka nedenleri debulunmaktadır. Her ne kadar murabahanın şartları yerine getirildiğinde İslami açıdan uygun olsada, murahaba önceden belirlenmiş faiz getirisi şeklini almakta ve en azındanuygulama ve makro etkileri itibariyle önceden belirlenmiş getiri oranlarına benzemektedir. Buna ek olarak birçok banka malların bankanın fiziki sahipliğinde olmasıilkesini göz ardı etmektedir (Polat, 2009: 106).Kâr zarara katılmadan murabahaya doğru olan her hareket faizsiz finansal aracılıkhizmetlerinde bir eksiklik oluşturmakta ve beklenen etkinliliği sağlamamaktadır. Murabaha islami açıdan uygun olsa bile uygulamada modern bankacılık çerçevesine doğrukaymaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

ETKİNLİK VE VERİ ZARFLAMA ANALİZİ

2.1. ETKİNLİK KAVRAMI

Etkinlik birbiriyle ilişkili etkinlik tanımı yapılmıştır. Teknik etkinlik, mevcut teknoloji çerçevesinde, belirli bir girdi bileşimi kullanılarak maksimum çıktı elde etmek yada belirli bir çıktı bileşiminin en az girdi ile üretilmesi başarısıdır.

Etkinlik, işletmecilik boyutu itibarıyla; örgütlerin belirlenmiş amaçlarına ulaşmak amacıyla gerçekleştirdikleri faaliyetlerin sonucunda bu amaçlara ulaşmayı belirleyen bir performans ölçütüdür. Dolayısıyla etkinlik amaçlara yönelik bir kavramdır ve amaçların gerçekleşme düzeyini işletmenin çıktılarıyla ilişkilendirerek belirler (Bakırcı, 2006: 87).

2.1.1. Etkinliğin Ölçülmesi

Kaynakların kıt olması nedeniyle etkinlik ve verimlilik kavramları önemli olmaktadır. Etkinliğin ölçülmesinde üretim biriminin neyi ölçmeyi hedeflediğinin açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Amaçların açıkça belirtilmesi sonucunda etkinlik ölçümü kolaylaşmakta ve etkinliğin artırılmasına yardımcı olacak çözüm üretimini de arttırmaktadır.

Etkinlik, matematiksel programlama tekniği ile hesaplanabileceği gibi istatistiksel tekniklerle de tahmin edilebilir. Ancak bu ölçümler birtakım varsayımlarla gerçekleştirilmektedir. Bu varsayımların en önemlisi, girdi ve çıktı vektörleri arasında pozitif bir ilişki olduğudur. Bu girdi ve çıktı kümesinin bir üretim teknolojisi altında üretim imkanları kümesini oluşturacağı varsayılmaktadır (Akdoğan, 2001:36).

Literatürde etkinlik ölçüm yöntemleri Parametrik (Stokastik, Serbest Dağılım ve Kalın Sınır Yaklaşımı) ve Parametrik olmayan yöntem (Veri Zarflama Analizi, Serbest Atılabilir Zarf Yaklaşımı) ve Oran Analizi olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

2.1.1.1. Parametrik Yöntemler

Parametrik yöntemlerde, analitik bir üretim fonksiyonunun geçerli olduğu varsayılmakta ve bu fonksiyonun parametrelerinin tahmin edilmesine çalışılmaktadır. Oran analizinde etkinlik tek bir çıktı ve tek bir girdi ile ölçülürken parametrik yöntemlerde etkinlik, tek bir çıktının birden fazla girdi ile ilişkili olduğu çoklu regresyon teknikleri aracılığıyla ölçülmektedir.

Regresyon çözümlenmesinde amaç, bağımlı değişkendeki değişime neden olduğu düşünülen etkileri belirlemeye çalışmaktır (Emiral, 2001:44). Parametrik yöntemlerde genel olarak bir gözlem kümesi vardır ve bu küme içinde en iyi performansın regresyon çizgisi (etkinlik sınırı, efficiency frontier) üzerinde olduğu varsayılarak, bu çizgiden sapma göstermeyen gözlemler etkin, bu gözleme göre başarısız olan diğer gözlemler de etkinsiz olarak tanımlanmaktadır (Çilli, 1993:48). Teorik olarak hiçbir gözlemin tam olarak uyuşmadığı bir etkinlik sınırı her zaman mümkündür.

Yukarıdaki tanımlamadaki başarısızlıktan kasıt ise, aynı çıktı düzeyinde yüksek maliyet veya aynı girdi düzeyinde düşük çıktı olduğudur. Gözlemlenen üretimin birimlerinin homojen olduğu varsayılmaktadır. Tam etkin olan gözlemler hatanın sıfır olduğu gözlemlerdir. Bir gözlemin etkin olmadığına ancak ölçüm hatalarının giderilmesinden sonra karar verilebilir (İnan, 2000:83). Etkinlik ve verimlilik ölçme amacıyla kullanılan parametrik yöntemler şunlardır; Stokastik Sınır (Frontier) Yaklaşımı (SSY), Serbest Dağılım Yaklaşımı (SDY) ve Kalın Sınır Yaklaşımı (KSY) (Atan, 2002:5).

2.1.1.1.1. Stokastik Frontier

Stokastik sınır yaklaşımı, maliyet, kâr ve üretim gibi değişkenlerle; girdi, çıktı ile çevresel faktörleri gibi açıklayıcı bileşenler arasında fonksiyonel bir ilişki kuran ve hata terimine modelde yer veren bir yöntemdir (Akan ve Çalmaşur, 2009: 2).

Bu teknikte, rassal hata ve etkinsiz gözlemin birbirlerinden ayrılması gerekmektedir. Herhangi bir gözlemin en iyi durumdan sapmasının ne kadarının rassal hata, ne kadarının da etkinsiz gözlem olduğu anlaşılmeden modelin sonuçlarının güvenilir olmayacağı açıktır. Bu iki unsur, genellikle farklı dağılımlara sahip oldukları varsayılarak ayrılırlar. Rassal hatanın standart normal, etkinsiz gözlemlerin ise asimetric dağıldığı varsayılır.

Yönteme dönük belli başlı eleştiriler de dağılım varsayımları ile ilgilidir. Etkinsiz gözlemlerin normal dağılıma yakın bir dağılım gösterdikleri ya da rassal hatanın normal dağılım göstermediğini bulgulayan çok sayıda araştırma vardır (Kaya, 2010: 76).

2.1.1.1.2. Serbest Dağılım Yaklaşımı

Berger (1993) hata terimlerinin dağılımına ilişkin olarak baştan varsayımı yapmaktan kaçınmış ve serbest dağılım yaklaşımını geliştirmiştir. Serbest dağılım yaklaşımında belli bir fonksiyon tanımlanmakta ancak, hata terimlerinin dağılımına yönelik herhangi bir varsayım yapılmamaktadır. Hata terimlerinin ortalamasının sıfır olduğu kabul edilmekte ve her bir firmanın etkinliğinin zaman içinde istikrarlı olduğu varsayılmaktadır. Dolayısıyla, etkinsizlik her bir firmanın ortalama artık değeri ile sınır üzerindeki firmanın ortalama artık değerlerinin arasındaki farktan oluşmaktadır.

Serbest dağılım yaklaşımının getirdiği temelyenilik; panel verilerin kullanılmasına imkân vermekle birlikte katsayıların zaman içinde değişmesini mümkün kılmıştır. Serbest dağılım yaklaşımının temel avantajı teknik ve kaynak

tahsisindeki etkinsizliklerin ayrıştırılabilmesidir. Bu yöntemde çok dönemli zaman serilerine veya firma bazında panel veriye ihtiyaç duyulmamaktadır. Serbest dağılım yaklaşımına getirilen eleştiri ise DFA (Serbest Dağılım Yaklaşımı)'nın yapmış olduğu varsayımların sadece etkinsiz gözlemlerin pozitif olmaları durumunda geçerli olmasıdır (Berger ve Humphrey, 1997).

2.1.1.1.3. Kalın Sınır Yaklaşımı

Stokastik sınır yaklaşımına alternatif olarak Berger ve Humphrey (1997) tarafından kalın sınır yaklaşımı geliştirilmiştir. Kalın sınır yaklaşımı (SFA) ve DFA'dan özellikle hata terimlerinin dağılımı üzerine yaptığı varsayımları nedeniyle farklılaşmaktadır. TFA'da da en iyi firmanın performansını temel alan bir fonksiyon tanımlanmaktadır.

Firmalar performanslarına göre sıralanır ve sınırdan sapmalar xy eksenindeki dört bölgeye göre dağılır. En düşük ortalama maliyetin olduğu bölgedeki tahmini maliyetten sapmalar hata terimini göstermektedir. En yüksek ortalama maliyete sahip bölge ile en düşük ortalama maliyete sahip bölgedeki tahmini maliyetlerdeki sapmalar etkinsizliği göstermektedir.

Kalın sınır yaklaşımı hem etkinsizlik hem de hata terimi üzerine dağılımsal olarak bir varsayım bulunmamaktadır. Sadece, etkinsizliklerin bölgeler arasında değiştiğini ve hata teriminin bu bölgeler arasında söz konusu olduğunu kabul etmektedir. Kalın sınır yaklaşımının bireysel firmalar için etkinlik ölçümünü sağlamaması, sadece endüstrinin bütününe etkinliği hakkında bilgi vermesi eleştirilmektedir (İnan, 2010).

2.1.1.2. Parametrik Olmayan Yöntemler

Parametrik olmayan test, herhangi bir dağılım varsayımı içermeyen, analizi gerçekleştirilecek verilerin herhangi bir dağılımdan geldiğini (örneğin; elde edilen veriler normal dağılım gösteren toplumdaki elde edilmiştir, ya da veriler normal dağılıma uygunluk göstermektedir gibi...) varsaymayan yöntemdir. Örneğin bağımsız örneklerde t testinin ya da eşleştirilmiş t testinin en temel varsayımı verilerin normal dağılıma

uygunluk göstermesidir. Bu nedenle, bu iki test parametrik testlerdir.

Bu şartlar altında bağımlı ya da bağımsız iki grup karşılaştırmalarında;

- veriler aralıklı ve oransal ölçekle elde edilmiş ancak normal dağılıma uygunluk göstermiyorsa,
- veriler skor değerler olarak kompozit bir ölçekle (puan gibi) hesaplanmış ise, ve veriler sıralı ölçekle hesaplanmış ise,
- örneklem büyüklüğü (bir grup için) $n < 7$ ise, t testleri yerine Mann-Whitney U testi ve Wilcoxon T testleri kullanılmalıdır.

2.1.1.2.1. Veri Zarflama Yöntemi

Veri zarflama analizi, benzer işlem yapan, çoklu girdi-çıkıya sahip organizasyonel birimlerin göreceli etkinliklerini ölçmede kullanılan matematiksel programlama tabanlı bir yöntemdir. Özellikle, birden fazla girdi ya da çıktına ağırlıklı bir girdi ya da çıktı setine dönüştürülemediği durumlarda VZA (Veri Zarflama Analizi) etkin bir yaklaşım olarak kabul görmüştür (Ulucan, 2002). VZA yöntemi, homojen oldukları varsayılan üretim birimlerini kendi aralarında mukayese etmektedir. En iyi gözlem etkinliği sınırı olarak kabul ettikten sonra, diğer gözlemler bu etkin gözleme göre değerlendirilir. Dolayısıyla etkinlik sınırı, varsayılan bir durum değil; gerçekleşen bir gözlemdir.

Etkinlik sınırı bu şekilde tespit edildiği için, bu yöntemde rastsal hata kullanılmaz. VZA yönteminde aynı piyasada faaliyet gösteren bir karar biriminin diğer bir karar birimine göre etkinliğinin ölçülmesi esastır. Bu çözümlemedeki kısıt bütün karar birimlerinin etkinlik sınırı üzerinde veya altında olmaları gerektiğidir. Dolayısıyla, etkin birimler 1 değeri alırken etkin olmayan birimlerin değeri 1'den küçük olmaktadır. 1 ile etkinlik değeri arasındaki fark, aynı miktar çıktının fark nispetinde daha az girdi ile elde edileceğini göstermektedir (Ulucan, 2000).

Bankacılıkta etkinlik ölçümünde girdi ve çıktıların nelerden oluşacağı konusunda literatürde henüz görüş birliğine varılmamıştır. Ancak VZA yönteminin kullanıldığı

çalışmalarda iki temel yaklaşımdan birinin benimsendiği görülmektedir(Berger ve Humphrey, 1992; Athanassopoulos, 2000; Sufian, 2009). Söz konusu yaklaşımlar üretim yaklaşımı ve aracılık yaklaşımı olarak adlandırılmaktadır.üretim yaklaşımında, bankalar girdi olarak emek, nakdi ve ayni sermaye gibikaynakları kullanarak, vadeli/vadesiz tasarruf mevduatı ve kullandırdıkları krediler gibi ıktıları üretmek konumundaki kuruluşlar olarak kabul edilmektedir. Aracılık yaklaşımında ise, bankalar topladıkları fonları, fonların kredi ve diğer varlıklaradnştrlmesinde aracılık işlerini gerçekleştiren finansal kurumlar olarak tanımlanmaktadır.

Girdi açısından bakıldığında, üretim yaklaşımında sadece işletmemaliyetleri göz önünde bulundurulurken, aracılık yaklaşımında buna ek olarak faizcinsinden maliyetler de yer almaktadır.üretim yaklaşımı genelde Őube etkinliğini değerlendirmede ve Őubeler arasıkarşılaştırmada kullanılmaktadır. Aracılık yaklaşımı ise tüm sisteme ynelikdeğerlendirmelerde ya da sistemler arası karşılaştırmalarda daha yaygın olarak kullanılmaktadır.

Bankaların etkin hale gelmesinde finansal açıdan göstermiş oldukları performans belirleyici olmaktadır. Banka etkinliği için hangi performans göstergelerinin dikkate alınması gerektiği ise, yapılacak olan tahmin çalışması ile ortaya konulmaktadır. Bu nedenle literatürde sıkça kullanılmaya başlanan verimadenciliği yöntemleri, bankacılıkta etkinlik göstergelerinin tespit edilmesibakımından önemli bir yaklaşım olmaktadır.

2.1.1.2.2. Serbest Atılabilir Zarf Modeli

Serbest atılabilir zarflama yaklaşımı, VZA'nın özel bir hali olmakla beraber değişken ölçek varsayımını kabul etmekte ve buna ek olarak " 0-1 tamsayı" kısıtını da modele eklemektedir. Bu kısıt altında, her bir gözlemin göreceli olarak etkinliği hesaplanmaktadır. 0-1 tamsayı kısıtı geçerli olduğundan, gözlem noktalarını birleştiren doğrular dik aılar ile birleşerek, merdiven görüntüsü halini almaktadır.

Böylece oluşan bu sınır ile gözlemler arasındaki uzaklık, her birimin görelî olarak ne kadar etkin olduğunun belirlenmesini sağlayacaktır. Serbest atılabilir zarf yaklaşımının VZA'dan ayıran bir diğer özellik ise; VZA modelleri gibi gözlemleri birleştiren kenarları etkin sınır içine almak yerine, gözlem noktaları ile bunların güneydoğu kısımlarını kapsayan bölgeyi etkin sınır içine almasıdır. İşte bu alana serbest atılabilir alan denilmektedir. Serbest atılabilir zarflama yöntemi, VZA'ya komşu yada iç kısmını kapsadığından daha geniş ortalama etkinlik tahminleri yapabilmek şansına sahiptir (Lorcu, 2008: 29).

2.1.1.3.Oran Analizi

Etkinlik ölçümünde en basit ve en sık kullanılan yöntem oran analizidir. Oran analizlerinde oldukça az bilgiye gereksinim duyulduğu için yaygındır ve genellikle bir girdi ve bir çıktı ile sınırlandırılmış yapılarından dolayı oldukça dar kapsamlıdır. Bu yaklaşımda, her oran diğer etkinlik göstergelerini göz ardı ederek bir tek girdi ve bir tek çıktı ölçüsünü bir araya getirmektedir. Dolayısıyla, birden çok girdi veya birden çok çıktı miktarının kullanıldığı üretim durumlarında sonuç alınamamaktadır. Ayrıca tüm girdilerin ve çıktıların aynı birimle ifade edilemediği durumlarda girdiler ve çıktılar ayrı ayrı değerlendirilmek zorundadır (Akdoğan, 2001:36).

Oran analizinin sonucunda bulunan oranlardan bazıları, işletmenin son derece başarılı olduğu görünümünü verirken, diğer taraftan bazıları da işletmenin son derece başarısız olduğu sonucuna götürebilmektedir. Örneğin bankacılık sisteminin çok sayıda girdi ve çıktı içeriği dikkate alınır, bir tek orana bakarak bankaların etkinliğini tespit etmek mümkün gözükmemektedir. Bu sakıncanın giderilmesi için genellikle birden fazla sayıda oran aynı anda incelenmektedir. Fakat bu sefer de incelenen oranların anlamlı bir grup haline getirilememesi nedeniyle bir arada değerlendirilip yorumlanamaması gibi sorunlar, ortaya çıkmaktadır (Ulufer, 2001:98-99).

2.2. VERİ ZARFLAMA ANALİZİ (VZA)

Veri zarflama Analizi (VZA), etkinlik ölçüm teknikleri içerisinde en çok kullanılan yöntemlerin başında gelmektedir. Bu bölümde VZA'ya yönelik kavramsal açıklamalara, uygulama ve değerlendirilmesine dair bilgilendirmelere yer verilecektir.

2.2.1. VZA'nın Tanımı

Veri Zarflama Analizi ile ilgili çeşitli tanımlar yapılmıştır, bunlardan bazıları şu şekildedir;

– VZA, karşılaştırılmaları zor olan çoklu girdi ve çıktıları içeren örgütsel birimlerin görece performanslarını ölçmek için kullanılan doğrusal programlama tabanlı bir tekniktir (Dyson vd., 1990:1).

– VZA, birden çok ve farklı ölçeklerle ölçülmüş veya farklı ölçü birimlerine sahip girdi ve çıktıların karşılaştırma yapmayı zorlaştırdığı durumlarda, karar birimlerinin görece performansını ölçmeyi amaçlayan, doğrusal programlama tabanlı bir tekniktir (Karacaer, 1998:11).

– VZA, birden fazla girdi ve çıktıya sahip örgütler kümesinde, hem girdilerin, hem de çıktıların nesnel biçimde bir verimlilik endeksi içinde birleştirilemediği durumlarda görece verimlilik ölçümü için kullanılan bir yöntemdir şeklinde tanımlanabilir (Kavuncubaşı, 1995:28).

– VZA, aynı tür girdiler kullanarak aynı tür çıktıları üreten ve birbirlerine benzer ekonomik karar birimlerinin karşılaştırmalı etkinliklerinin ölçülmesi amacıyla geliştirilmiş parametrik olmayan bir yöntemdir (Yolalan, 1993:27).

– VZA, bir karar verme biriminin verimliliği açısından matematiksel olarak ağırlıklandırılmış çıktılar toplamının ağırlıklandırılmış girdiler toplamına oranının en iyi

performansı gösterdiği sınıra göre aldığı pozisyonudur şeklinde tanımlanabilir (Ersen, 1999:12).

– VZA, Charnes, Cooper ve Rhodes tarafından 1978’ de ve Banker Charnes ve Cooper tarafından da 1984’te geliştirilen, Farrell’in (1957) sınır metodolojisine dayanan doğrusal programlamanın özel bir uygulamasıdır. (Banxia, 1998:1).

–VZA parametrik olmayan, doğrusal programlama prensiplerine dayanan karar birimleri arasında göreceli karşılaştırma yapan bir analizdir. Literatürde Karar Verme Birimi (KVB) olarak geçen birimleri arasında aynı girdi kullanılarak benzer çıktıları üreten kurum ve kuruluşları karşılaştırarak göreceli etkinliğini ölçen ve etkinlik analizi yapabilen “firmalar arası karşılaştırma modeli” olarak da bilinen bir yöntemdir.

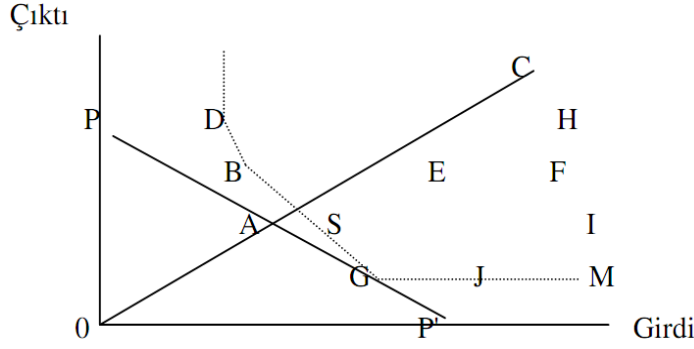
Charnes vd., (1978)’de A.B.D.’deki devlet okullarının verimliliklerini ölçerek literatüre VZA uygulamasını sokmuştur. VZA ilk başlarda “program follow through” olarak tanımlanmıştır. Ancak Farrell’in (1957) “The Measurement of Productivite Efficiency” çalışmasından sonra Charnes Cooper ve Rhodes tarafından yeni bir yöntem geliştirilerek etkinlik ölçümleri için VZA başarılı bir şekilde uygulanabilir hale getirilmiştir. (Dağ, 2011:46)

2.2.2. Veri Zarflama Analizinin Gösterim Yöntemleri

2.2.2.1. Grafiksel Gösterim

Parametrik olmayan yaklaşımlarda, üretim fonksiyonunun yapısı hakkında varsayım yapılmamıştır. Bu yüzden VZA modelinin grafiksel yapısı ve etkinlik ölçümleri örneklerle açıklanabilir. Teknik etkinlik, ölçek etkinliği ve teknik değişiklik ile ilgili ölçüm yaklaşımları, tek – girdi tek çıktı durumu için Şekil 2.1’de VZA’nın grafiksel yapısı ile açıklanmaktadır (Özgür, 2007: 146).

Şekil 1. Veri Zarflama Analizinin Grafikselsel Yapısı

Kaynak: Özgür, 2007: 146.

Şekil 1 'de etkin sınır D, B, G, J, M noktalarının birleştirdiği eğri ile gösterilmektedir. Etkin sınır şu şekilde çizilebilmektedir: Öncelikle yatay eksen üzerinde bir doğrunun bulunduğu varsayılmaktadır. Bu doğru, yatay eksene paralel olacak şekilde ilk noktaya temas edene kadar yukarı doğru çıkartılır. -00'dan +00'a kadar uzanan bu doğrunun temas noktasının sağında kalan kısım sabit bırakılarak, sol taraf nokta etrafında yukarı doğru bükülmektedir.

Bu süreç, doğru ikinci bir noktaya temas edene ve giderek en sonunda dikey eksene paralel olana kadar sürmektedir. Diğer bir deyişle, doğru her yeni nokta ile temas ettiğinde, bu yeni nokta kırılma noktasını oluşturmaktadır. Tümünüyle kırık doğru ise nokta seti için etkin sınırı oluşturmaktadır. Şekil 1'de etkin sınır üzerinde yer alan Karar Verme Birimleri (KVB) (D, B, G, J, M,) etkin KVB'leri ifade etmektedir.

Bu sınırın altında yer alan KVB'ler (A, E, F, C, I, H) etkinsiz KVB'ler olarak tanımlanmaktadır. Etkin sınırın analize dahil edilen tüm noktaları çevrelemesi ve bir zarf gibi içine alması nedeniyle yönteme "Veri Zarflama" adı verilmiştir. Etkin sınır üzerinde yer almayan KVB'lerin etkinlik değerleri, etkin sınıra olan uzaklığına bağlı olarak değişmektedir (Özgür 2007: 146).

2.2.2.2. Matematiksel Programlama

Grafiksel ölçüm yaklaşımı tek-girdi tek-çıkıtı üzerine kurulmaktadır. Bu durumda bile gözlemlerden hareketle üretim sınırının tanımlanması ve bütün gözlemlerin etkinliklerinin ölçülmesi pratik olmaktan uzaktır. m-girdi s-çıkıtı durumu tek-girdi tek-çıkıtı durumuna kıyasla son derece karmaşıktır ve girdi-çıkıtı faktörlerinin farklı birimlerde olması gibi yeni sorunları beraberinde getirmektedir.

Bu sorunların çözümü için başvurulacak temel teknik matematiksel programlamadır. Charnes ve diğerlerinin Farrell'in tanımından hareketle kurdukları kesirli programlama modeli ve bunun eş doğrusal programlama modeli (Charnes-Cooper-Rhodes Modeli, CCR Modeli) aşağıda verilmektedir.

Kesirli doğrusal programlama modelinin amaç fonksiyonu, verimlilik tanımından hareketle, k karar-birimi için toplam ağırlıklandırılmış çıkıtların toplam ağırlıklandırılmış girdilere oranının maksimizasyonudur (Cingi ve Tarım, 2000:4);

$$\max h_k = \frac{\sum_{r=1}^s u_{rk} Y_{rk}}{\sum_{i=1}^m v_{ik} X_{ik}}$$

h_k : k karar biriminin etkinliği

s : çıkıtı sayısı

m : girdi sayısı

r : r inci çıkıtı sayısı

i : i inci girdi sayısı

u_{rk} : k karar biriminin r çıkıtı için vereceği ağırlık

Y_{rk} : k karar-birimi tarafından üretilen r çıkıtı miktarı

v_{ik} : k karar-biriminin i girdi için vereceği ağırlık

X_{ik} : k karar-birimi tarafından kullanılan i girdi miktarı

Karar-birimi k ağırlıklarını diğer karar-birimleri de bu seçilen ağırlıkları kullandığı zaman etkinlikleri 1.0'ın üzerine çıkmayacak biçimde seçmelidir. Aksi halde karar-birimi k etkinlik değeri olarak 1.0'ı yakalarken diğer bazı karar-birimleri 1.0'ın üzerinde etkin olmaktadır. Bu kısıt şu şekilde ifade edilebilir (Coelli, 1996:10);

$$\frac{\sum_{r=1}^s u_{rk} Y_{rj}}{\sum_{i=1}^m v_{ik} X_{ij}} \leq 1 \quad ; \quad j = 1, \dots, n$$

j : karar birimi

n : karar birimi sayısı

Y_{rj} : j karar-birimi tarafından üretilen r çıktı miktarı

X_{ij} : j karar-birimi tarafından kullanılan i girdi miktarı

Ayrıca karar-birimi k tarafından kullanılacak girdi ve çıktı ağırlıklarının negatif olamaz (Coelli, 1996:10);

$$u_{rk} \geq 0 \quad ; \quad r = 1, \dots, s$$

$$v_{ik} \geq 0 \quad ; \quad i = 1, \dots, m$$

k karar-birimi için kurulan CCR (Ölçeğe Göre Sabit Getiri) modelinin optimal çözümündeki dual değişkenlerin toplam değeri k karar-birimi için ölçeğe göre getirinin yönünü göstermektedir (Coelli, 1996:11);

$$\sum_{i=1}^n \lambda_{ki} = 1 \quad \Rightarrow \quad CRS$$

$$\sum_{i=1}^n \lambda_{ki} < 1 \quad \Rightarrow \quad IRS$$

$$\sum_{i=1}^n \lambda_{ki} > 1 \quad \Rightarrow \quad DRS$$

CRS : Ölçeğe Göre Sabit Getiri

IRS : Ölçeğe Göre Artan Getiri

DRS : Ölçeğe Göre Azalan Getiri

CCR Yöntemi tüm etkinliklerin değerlendirilmesi ile ilgilenir ve girdileri tanımlar, tanımlanmış etkin olmamanın miktarını belirler. Girdi odaklı CCR modelinin primal ve dual hallerinin matematiksel modelleri şöyledir (Cingi ve Tarım, 2000:4);

model primal CCR

$$\max h_k = \sum_{r=1}^s u_{rk} Y_{rk}$$

st

$$\sum_{r=1}^s u_{rk} Y_{rj} - \sum_{i=1}^m v_{ik} X_{ij} \leq 0 \quad ; \quad j = 1, \dots, n$$

$$\sum_{i=1}^m v_{ik} X_{ik} = 1$$

$$u_{rk} \geq 0 \quad ; \quad r = 1, \dots, s$$

$$v_{ik} \geq 0 \quad ; \quad i = 1, \dots, m$$

model dual CCR

$$\min w_k = q_k$$

st

$$\sum_{j=1}^n \lambda_{kj} Y_{rj} \geq Y_{rk} \quad ; \quad r = 1, \dots, s$$

$$-\sum_{j=1}^n \lambda_{kj} X_{ij} + q_k X_{ik} \geq 0 \quad ; \quad i = 1, \dots, m$$

$$\lambda_{kj} \geq 0 \quad ; \quad j = 1, \dots, n$$

$$-\infty \leq q_k \leq +\infty$$

Banker ve diğerleri Charnes-Cooper-Rhodes (CCR) modeline ölçeğe göre değişken getiri (VRS) varsayımı çerçevesinde konvekslik kısıtını eklemişlerdir (Banker-Charnes-Cooper modeli, BCC modeli). Her iki yaklaşımın da birer VZA modeli olmasına karşın varsayımları farklıdır. CCR modeli CRS varsayımı altında toplam etkinliği ölçerken, BCC modeli VRS varsayımı altında benzer ölçekteki birimleri birbirleriyle kıyaslayarak sadece teknik etkinliği ölçmektedir. (Cingi ve Tarım, 2000:4).

BCC Modeli (1984) etkin olmamanın teknik ve skaler ayrımını yapar ve verilen operasyon düzeyinde tam teknik etkinliği belirler. Girdi odaklı BCC modelin CCR modelinde olduğu gibi dual ve primal şekilleri mevcuttur. Her iki durum için matematiksel modeller aşağıda gösterilmektedir (Coelli, 1996:10).

model primal BCC

$$\max h_k = \sum_{r=1}^s u_{rk} Y_{rk} - u_0$$

st

$$\sum_{r=1}^s u_{rk} Y_{rj} - u_0 - \sum_{i=1}^m v_{ik} X_{ij} \leq 0 \quad ; \quad j = 1, \dots, n$$

$$\sum_{i=1}^m v_{ik} X_{ik} = 1$$

$$u_{rk} \geq 0 \quad ; \quad r = 1, \dots, s$$

$$v_{ik} \geq 0 \quad ; \quad i = 1, \dots, m$$

$$u_0 \text{ urst}$$

model dual BCC

$$\min w_k = q_k$$

st

$$\sum_{j=1}^n \lambda_{kj} Y_{rj} \geq Y_{rk} \quad r = 1, \dots, s$$

$$-\sum_{j=1}^n \lambda_{kj} X_{ij} + q_k X_{ik} \geq 0 \quad i = 1, \dots, m$$

$$\sum_{j=1}^n \lambda_{kj} = 1$$

$$\lambda_{kj} \geq 0 \quad j = 1, \dots, n$$

$$-\infty \leq q_k \leq +\infty$$

Modeller girdi odaklı CCR modellerine oldukça benzemektedirler. Primal modeldeki fark, λ 'ların toplamının 1.0'a eşit olmasıdır. Dual modele ise yeni bir değişken (u_0) eklenmiştir. BCC modelinin optimal çözümünde u_0 değişkeninin pozitif değer alması karar biriminin DRS, negatif değer alması IRS ve sıfır değerini alması CRS durumunda olduğuna işaret etmektedir (Cingi ve Tarım, 2000:4)

2.2.3. Malmquist Toplam Faktör Verimliliği

Malmquist toplam faktör verimliliği (TFV) endeksi iki gözlemin toplam faktör verimliliğindeki değişmeyi ortak bir teknolojiye olan uzaklıkların oranı olarak ölçmektedir. Bu ölçüm için "Uzaklık Fonksiyonu" kullanılmaktadır. Caves ve diğerleri (1982) tarafından geliştirilen bu endekse, uzaklık fonksiyonları yardımıyla endeks kurma fikrini ilk ortaya atan Sten Malmquist'in ardından, Malmquist ismi verilmiştir. Uzaklık fonksiyonu çok-girdili ve çok-çıkıtlı üretim teknolojilerini, maliyet minimizasyonu veya kar maksimizasyonu gibi hedefleri belirtmeden, tanımlamada kullanılmaktadır. Çıktıya göre uzaklık fonksiyonu $d(x, y) = \min\{\delta : (y/\delta) \in S\}$ olarak tanımlanmaktadır.

Uzaklık fonksiyonu $d(x, y)$ 'nin alacağı değerler, y vektörü S sınırı (üretim sınırı) üzerinde ise 1.0; y vektörü S içindeki teknik etkin olmayan bir noktayı

tanımlıyorsa >1.0 ; ve y vektörü s dönemi dışındaki mümkün olmayan bir noktayı tanımlıyorsa <1.0 'dır (Cingi ve Tarım, 2000:10).

Malmquist TFV değişim endeksi, uzaklık fonksiyonu;

$$m(Y_s, X_s, Y_t, X_t) = \sqrt{\left[\frac{d^s(Y_t, X_t)}{d^s(Y_s, X_s)} \times \frac{d^t(Y_t, X_t)}{d^t(Y_s, X_s)} \right]}$$

formülü ile hesaplanmaktadır. Bu gösterimde $d^s(X_t, Y_t)$, t dönemi gözleminin s dönemi teknolojisinden olan uzaklığını ifade eder. m fonksiyonunun değerinin 1.0 'dan büyük olması s döneminden t dönemine TFV'de büyüme olduğunu, 1.0 'dan az olması durumunda ise aynı dönemler dikkate alındığında TFV'de azalma olduğunu göstermektedir (Coelli, 1996:26).

CRS varsayımı altında tek-girdi tek-çıkıtı durumu incelenmiştir. s döneminde Teknoloji I_1 altında A gözlemi yapılmışken, t döneminde teknoloji I_2 altında B gözlemi yapılmıştır. Bu durumda şöyle formüle edilebilir (Cingi ve Tarım, 2000:10);

$$\begin{aligned} \text{etkinlik değişimi} &= \frac{y_B / y_{B''}}{y_A / y_{A'}} \\ \text{teknik değişme} &= \left[\frac{y_B / y_{B'}}{y_B / y_{B''}} \times \frac{y_A / y_{A'}}{y_A / y_{A''}} \right]^{1/2} \end{aligned}$$

Malmquist toplam faktör verimliliği endeksinin (M0) hesaplanmasında gerekli uzaklık fonksiyonlarını tahmin etmek için en yaygın kullanılan yöntem, veri zarflama analizidir. Bir panel veri seti olduğunda, VZA doğrusal programları kullanılarak gerekli uzaklıklar hesaplanabilir. Herhangi bir i 'nci işletme için iki dönem arasındaki TFV'deki değişmeyi ölçmede dört uzaklık fonksiyonu hesaplanmalıdır. Bu ise dört adet doğrusal programlama probleminin çözümünü gerektirir. Ölçeğe göre sabit getiri varsayımı altında gerekli olacak doğrusal programlamalar şunlardır (Coelli, 1996:26);

$[d^t(y_t, x_t)]^{-1} = \max_{\phi, \lambda} \phi$ $- \phi y_{it} + Y_t \lambda \geq 0$ $x_{it} - X_t \lambda \geq 0$ $\lambda \geq 0$	$[d^s(y_s, x_s)]^{-1} = \max_{\phi, \lambda} \phi$ $- \phi y_{is} + Y_s \lambda \geq 0$ $x_{is} - X_s \lambda \geq 0$ $\lambda \geq 0$
$[d^t(y_s, x_s)]^{-1} = \max_{\phi, \lambda} \phi$ $- \phi y_{is} + Y_t \lambda \geq 0$ $x_{is} - X_t \lambda \geq 0$ $\lambda \geq 0$	$[d^s(y_t, x_t)]^{-1} = \max_{\phi, \lambda} \phi$ $- \phi y_{it} + Y_s \lambda \geq 0$ $x_{it} - X_s \lambda \geq 0$ $\lambda \geq 0$

Malmquist toplam faktör verimliliği endeksi (MTFV) üretkenliğin zaman boyutunda gelişimini ölçmek ve nedenlerini incelemek amacıyla kullanılan bir yöntemdir. MTFV'nin değeri toplam faktör verimliliğindeki değişme olarak yorumlanmakta, değerın 1.0'dan büyük olması toplam faktör verimliliğinin arttığını, 1.0'dan küçük olması ise azaldığını göstermektedir. MTFV üretkenlikteki değişmeyi teknik etkinlikteki değişme ve teknolojideki değişme olmak üzere iki bileşen aracılığıyla ölçmektedir.

Bu iki bileşenin çarpımı MTFV'yi vermektedir. Teknik etkinlik saf teknik etkinlik ve ölçek etkinliğinden oluşmakta ve bu iki endeksin çarpılmasıyla elde edilmektedir. Saf teknik etkinlik yönetsel etkinliği, ölçek etkinliği ise karar birimlerinin kendilerine uygun ölçekte çalışıp çalışmadığını sorgulamaktadır. Teknolojideki değişme aracılığıyla ise aynı girdiyle üretilen çıktı miktarındaki değişmenin yönü araştırılmaktadır (Karacabey, 2002:191).

Toplam faktör verimliliğinin sayısallaştırılması üç şekilde fayda sağlamaktadır; birincisi, benzer ekonomik birimler arasında karşılaştırma yapmayı ve karar vermeyi kolaylaştırmakta ve böylece nispi etkinlik ve verimlilik analizi yapılmaktadır. İkincisi, ekonomik birimler arasında etkinliklerdeki değişimlerin yönü ve büyüklüğü belirlenmektedir.

Böylece, bu değişime neden olan faktörlerin belirlenmesi, gerek işletme yöneticileri gerekse planlamacılar açısından büyük önem arz etmektedir. Üçüncüsü, bu analizler etkinliklerin ve böylece TFV'nin artmasında, politika oluşumuna yol göstermektedir (Kalirajan ve Shand, 1999: 160).

2.2.4. Literatürde Girdi ve Çıktıların Belirlenmesine Yönelik Yaklaşımlar

Etkinlik analizinin yapılması için girdi ve çıktı değişkenlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu işlem ile ilgili olarak doğru değişkenlerin uygun analizinin gerçekleştirilebilmesi için çeşitli yaklaşımlar vardır. Bunlar üretim yaklaşımı, aracılık yaklaşımı ve karlılık yaklaşımıdır (Kaya ve Doğan, 2005:12).

2.2.4.1. Üretim Yaklaşımı

İlk olarak Benston ve Smith (1976) tarafından ileri sürülen ve daha sonra Berger ve Humphrey (1991) tarafından geliştirilen üretim yaklaşımında bankalar hesap sahiplerine çeşitli finansal hizmetler veren finansal kuruluşlar olarak görülmektedir. Üretim yaklaşımını aracılık yaklaşımından ayıran temel fark, aracılık yaklaşımında girdi olarak dikkate alınan mevduat ve diğer sağlanan fonların, üretim yaklaşımında çıktı olarak dikkate alınmasıdır.

Finansal kuruluşlar kredi başvuruları, çekler ve diğer ödeme hizmetleri gibi çeşitli alanlarda müşteriler için çeşitli işlemler gerçekleştirdikleri için üretim yaklaşımında belirli bir sürede gerçekleştirilen işlem sayısı çıktıyı en iyi temsil eden değişken olarak kabul edilmektedir. İşlem sayısı bilgisinin ulaşılabilir olmadığı durumlarda, mevduat ve kredi hesap sayıları da çıktı olarak kullanılabilir. Diğer taraftan hesap sayıları bilgisi halka açık olmadığı için, halka açık nitelikte bilgi olan kredi ve mevduat bakiyeleri, gerçekleştirilen işlem sayıları ile orantılı olacakları varsayımı doğrultusunda, çıktı olarak kullanılmaktadır (Berger ve Humphrey, 1997).

Üretim yaklaşımında çıktı olarak nitelendirilen işlemleri gerçekleştirmek için fiziksel girdi kullanıldığından, sadece fiziksel girdi olarak nitelenen emek ve sermaye ile bunların maliyetleri girdi olarak kabul edilmektedir (Berger ve Humphrey, 1992).

2.2.4.2. Aracılık Yaklaşımı

Bu yaklaşım mali kuruluşların tasarruf sahipleriyle yatırımcılar arasındaki geleneksel aracılık işlevinden hareket etmektedir. Bu yaklaşımda girdileri bankanın yabancı kaynakları (mevduat ve diğer yabancı kaynaklar veya bunlara yapılan faiz ödemeleri), işgücü ödemeleri, fiziksel sermaye (sabit varlıklar), çıktıları ise krediler ve diğer gelir getiren aktifler veya bunlara ait faiz gelirleri oluşturmaktadır. Aracılık yaklaşımıyla üretim yaklaşımı arasındaki temel farklılık, aracılık yaklaşımında gelir getiren aktifler çıktı olarak değerlendirilirken, üretim yaklaşımında yükümlülük kalemleri de (mevduat) çıktı olarak değerlendirilmektedir (Drake vd., 2005:34).

Aracılık yaklaşımının temel varsayımı, bankaların toplam maliyeti hesap edilirken faaliyet giderlerinin yanına faiz giderlerinin de eklenmesi gerekliliğidir. Bu yaklaşımın yapısı gereği, bankaların girdileri arasında sermaye, bina, araçlar ve insan kaynakları ile birlikte toplam mevduat ve borç alınan diğer kıymetlerde eklenmelidir. Bankaların girdileri ise topladığı fonları içeren ve bankaya gelir getiren aktifleridir. Bunlar krediler, menkul kıymetler ya da yatırımlar şeklinde sıralanabilir (Sevimeser, 2005:67).

2.2.4.3. Kârlılık Yaklaşımı

Karlılık yaklaşımı, bankaların temel amacının kar maksimizasyonu olmasından hareket etmektedir. Bunun sağlanması için bankalar gelirlerini artırmaya ve maliyetlerini azaltmaya çalışmaktadır. Bu yaklaşımda girdi olarak faiz dışı giderler (işletme giderleri ve diğer faiz dışı giderler), çıktı olarak ise net faiz geliri ve faiz dışı gelirler alınmaktadır (Drake vd., 2005:54).

2.2.5. Veri Zarflama Analizi Yaklaşımları

2.2.5.1. Girdi Odaklı Yaklaşım

Farrell çalışmasını ölçeğe göre sabit getiri varsayımıyla, iki girdi (x_1, x_2) kullanan ve tek çıktı (y) üreten bir işletme örneğiyle ifade etmektedir. Ölçeğe göre sabit getiri varsayımı teknolojinin birim es ürün eğrisiyle ifade edilmesine imkan sağlamaktadır.

Şekil 2.'de SS' eğrisi ile gösterilen etkin işletme birim es ürün eğrisinin bilinmesi bu endüstride faaliyet gösteren herhangi bir işletmenin teknik etkinliğinin ölçülmesine izin vermektedir. Ancak pratikte etkin işletmenin üretim fonksiyonunun bilinmesi mümkün olmadığından sektördeki işletmelerin örneklenmesi yoluyla bu fonksiyona erişilmeye çalışılmaktadır.

Bu yapılan çalışmada sınırın tahmini için VZA kullanılmaktadır. Eğer bir işletme bir birim çıktı üretebilmek için P noktasında görünen miktarlarda girdi kullanıyorsa işletmenin etkinliği QP mesafesiyle ifade edilebilir. Bu mesafe girdilerin çıktı miktarında düşmeye sebep olmaksızın orantısal olarak düşürülebileceği miktarı göstermektedir. Girdilerde ulaşılacak düşüş oranı QP / OP olarak ifade edilmektedir. Bir işletmenin teknik etkinliği TE genelde şu oranla ölçülmektedir (Ekren ve Emir, 2002:21);

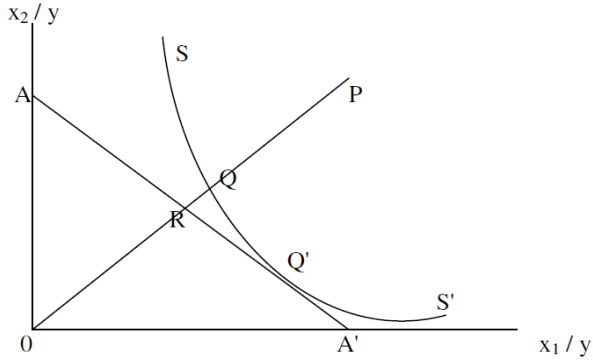
$$TE_1 = OQ / OP$$

ya da

$$TE_1 = 1 - QP / OP$$

TE değeri 0 ile 1.0 arasında bir değer alır ve işletmenin teknik etkinsizliği hakkında bir gösterge sağlamaktadır. 1.0 değeri işletmenin tamamen teknik etkin olduğu anlamına gelmektedir. Örneğin Q noktası teknik etkindir çünkü etkin es ürün eğrisi üzerinde yer almaktadır (Coelli, 1996:4).

Şekil 2. Teknik ve Tahsis Edici Etkinlik

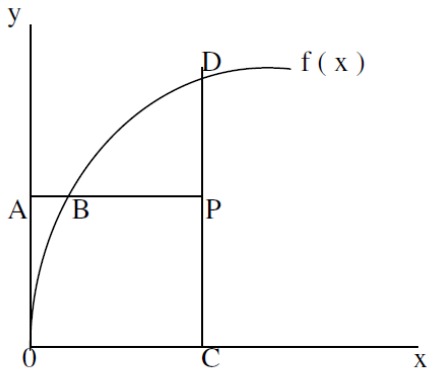
Kaynak: Coelli, 1996:4

2.2.5.2. Çıktı Odaklı Yaklaşım

Girdi odaklı yaklaşım şu soruya cevap arar: “Çıktı miktarını azaltmadan girdiler oransal olarak ne kadar azaltılabilir?”. Ancak etkinlik açısından bu sorunun yerine şöyle bir soru sorulursa “Girdi değişkeni sabitken çıktı miktarları oransal olarak ne kadar artırılabilir?” çıktı odaklı yaklaşımın temel felsefesini yansıtır. Ayrıca birinci soru girdi odaklı bir yaklaşımı ifade etmektedir.

Girdi ve çıktı odaklı yaklaşım arasındaki fark tek girdi ve tek çıktı modeliyle en basit halde izah edilebilir. Şekil 2.3.'de azalan ölçek teknolojisiyle $f(x)$, P noktasında çalışan etkisiz KVB görülmektedir (Coelli, 1996: 8).

Şekil 3. Ölçeğe Göre Azalan Getiri

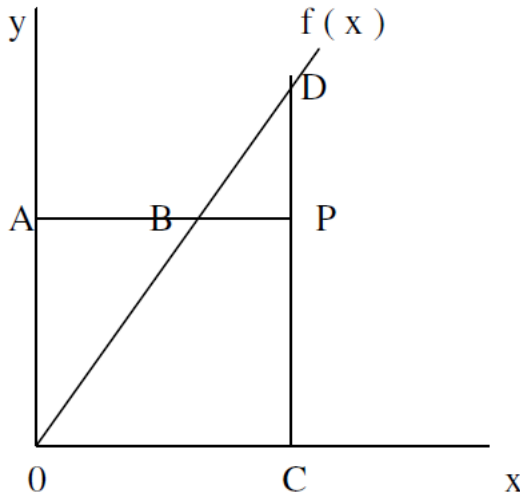

Kaynak: Coelli, 1996:7

Farrell'in teknik etkinliğinin çıktı yönlü ölçümü CP / CD oranına eşit olurken, teknik etkinliğin girdi yönlü ölçümü AB/AP oranıyla temsil edilmektedir. Girdi ve çıktı yönlü ölçüler sadece ölçüğe göre sabit getiri olduğu zaman eşit teknik etkinlik ölçümleri oluştururlar.

Fakat ölçüğe göre artan yada azalan getiri söz konusu olduğu durumlarda farklı değerler alırlar. Ölçüğe göre sabit getirinin olduğu yani her seçtiğimiz etkinsiz P noktası için $AB / AP = CP / CD$ durumunun gözlendiği şekil 2.4'te çizilerek gösterilmiştir (Ekren ve Emiral, 2002: 10).

Şekil 4. Ölçüğe Göre Sabit Getiri

Kaynak: Coelli, 1996:7

2.2.6. Veri Zarflama Analizinin Uygulanması

VZA tekniğinin uygulanmasında dikkat edilmesi gereken çeşitli noktalar vardır. VZA'daki ilk asama; birbirleriyle karşılaştırmalı etkinlik ölçümü yapılacak olan karar birimlerinin seçimini içermektedir. Karar birimlerinin üretim teknolojisi açısından birbirine benzer olmaları, gözlem kümesinin homojen olması ve elde edilecek sonuçların anlamlı olabilmesi açısından önemli olmaktadır (Tarım, 2001:204). VZA, bir etkinlik ölçüm tekniği olduğundan seçilen girdi ve çıktıların üretim teknolojisini en iyi şekilde ifade edebilecek girdi ve çıktılarından oluşturulması gerekmektedir.

Bu nedenle, üretimle ilişkilendirilebilecek bütün aday girdi ve çıktıların bir listesi yapılmalıdır. Daha sonra ölçümü yapacak olan uzmanın görüşü ve bazı istatistiki analizler yardımıyla aralarında çok yüksek korelasyon bulunan ve üretime doğrudan etkisi olmayan değişkenler elenmelidir. Girdi ve çıktı sayısının azaltılmasıyla VZA'nın, araştırma yeteneği artmaktadır. Bu sayının çok fazla olması karar birimleri sayısının artmasına yol açmaktadır. Bu durum ise, gözlem kümesinin homojenliğini bozmaktadır (Güçlü, 1999:31).

Hangi girdi ve çıktının üretim teknolojisini en iyi şekilde temsil ettiği, çeşitli girdi-çıkıtı senaryolarının VZA tekniği ile sınanması yoluyla bulunmaktadır. Üretim sürecini iyi bir şekilde simgelemeyen bir model ile elde edilecek etkinlik ölçütleri de son derece yanlış olmaktadır (Güçlü, 1999:32). Burada ayrıca, faktörlerin kendi ve diğer faktörlerle olan korelasyonu da hesaplanmalıdır. Buna ek olarak elde edilecek sonuç girdi faktörlerinin diğer girdi faktörleriyle sıkı korelasyonu bulunanların belirlenebilmesidir. Çıktılar için de benzer durum söz konusudur (Ersen, 1999:73).

VZA, çözüm aşamasına gelindiğinde her karar birimine girdi ve çıktılarını istediği gibi ağırlıklandırma şansını vermektedir. Fakat bu ağırlıklandırma bazı kısıtlar altında yapılmaktadır. İlk olarak, hiç bir ağırlık negatif değer taşıyamaz. İkinci olarak, karar birimi ağırlıklarını o şekilde seçmelidir ki, bu ağırlıklar analize konu olan diğer karar birimlerine uygulandığı zaman hiç bir karar birimi etkinliği birden fazla olmamalıdır.

Ortaya çıkan sonuç sudur ki, karar birimleri, ağırlıkların belirlenmesinde serbestçe hareket kabiliyetine sahiptirler ve seçebilecekleri bir çok ağırlık seti bulunmaktadır. VZA, her karar biriminin, kendi etkinlik, skorunu maksimize edecek şekilde girdi ve çıktı ağırlıklarını seçeceğini varsaymaktadır (Ersen, 1999:73).

VZA tarafından oluşturulan etkinlik modelinin geçerli ve kullanılan verinin sağlıklı olması halinde etkin olmayan karar birimlerinin gerçekten görece olarak etkin olmadıkları söylenebilmektedir. Ancak VZA'nın tüm etkin olmayan karar birimlerini belirleyebileceğini söylemek yanıltıcı olmaktadır.

Analiz, sadece incelemeye alınan karar birimlerinin oluşturduğu gözlem seti için gerçekleştirildiğinden dolayı göreceli mühendislik ve temel bilimlerde hesaplanabildiği sekliyle mutlak etkinlik değil göreceli etkinlik değerlendirmesi yapmaktadır. Dolayısıyla belirli bir ölçekte daha fazla üretim yapan ve gözlenen karar birimi etkin olarak değerlendirmektedir (Tarım, 2001:203).

Etkin olmamanın nedeni olarak bazı girdi veya çıktı faktörlerinin modele dâhil edilmemiş olması, homojen olmayan karar birimlerinin birlikte değerlendirilmeleri, yönetici tarafından kontrol edilemeyen faktörlerin bulunması ve bunların matematiksel modelde gerektiği şekilde ifade edilmemiş olması sayılabilir (Ersen, 1999: 75)

VZA uygulanması dört aşamadan oluşmaktadır. Bunlar;

- Karar Verme Birimlerinin seçilmesi,
- Analizde kullanılacak girdi ve çıktı kümelerinin belirlenmesi,
- Seçilen değişkenler analiz edilmesi
- Son olarak analiz sonuçlarının yorumlanması ile çalışmanın tamamlanmasıdır.

2.2.6.1. Karar Verme Birimlerinin Seçilmesi

VZA ile etkinlik ölçüm aşamasındaki ilk adım, analize dâhil edilecek KVB (Karar Verme Birimleri)'lerinin tanımlanmasıdır. Yöntem; göreceli etkinliklerin ölçülmesinde kullanılacağından, karşılaştırmanın anlamlı olabilmesi için, karar birimlerinin aynı girdiyi kullanarak, aynı çıktıyı üreten homojen birimler olması gerekmektedir. Ayrıca, homojen karar birimlerinin sayısı girdi ve çıktıların sayısı en az iki katı olmalıdır (Eroğlu, 2007: 35).

2.2.6.2. Girdi ve Çıktı Kümelerinin Belirlenmesi

Girdi ve çıktılar verilen hizmet için hangi kaynakların kullanıldığı ile ilgilidir. Charnes vd., (1978) göre KVB'lerin değişkenliğini etkileyen tüm faktörler seçilmelidir. Girdi değişkenlerini belirlemek çıktı değişkenlerini belirlemeye nazaran daha kolaydır;

çünkü girdiler sürekli satın alınan mal (ürün) ve bu durumda oluşan bütçe kalemlerinden oluşmaktadır (Baysal vd., 2005: 69).

2.2.6.3. VZA ile Göreli Etkinlik Ölçümü

2.2.6.3.1. Güvenilir Verilerin Elde Edilebilmesi

VZA için girdi ve çıktı değişkenleri seçildikten sonra, tüm KVB'ler için bu girdi ve çıktı verileri elde edilmelidir. Herhangi bir KVB için bu girdi ve çıktı değişkenlerinin elde edilememesi halinde KVB analizden çıkarılmalıdır. VZA'nın yapısı gereği bir KVB'nin çıkması kalan KVB'leri olduklarından daha etkin görünmesine sebep olabilir. Analizde, verilere ulaşıp ulaşılmaması girdi ve çıktı seçimini etkilemektedir. Eğer bir girdi yada çıktıya ait veri elde edilemiyorsa, üretim ilişkisini açıklayabilecek ve elde edilebilecek başka girdi yada çıktı analize dahil edilmelidir. Verilerin elde edilmesi kadar önemli olan bir diğer nokta ise, verilerin güvenilirlikleridir. Doğru olmayan veriler ait oldukları karar biriminin etkinlik değerini etkileyemedikleri gibi, göreli verimlilikleri nedeniyle diğer bütün karar birimlerinin etkinlik değerini tartışmalı bir duruma getirebilmektedir (Aydagün, 2003: 9).

2.2.6.3.2. Göreli Etkinlik Ölçümü

Bu aşamada araştırmacı, incelediği üretim teknolojisini en iyi ifade edebileceği VZA modelini kendi analizinde seçmek durumundadır. Doğrusal programlama çözümünde bilgisayar aracılığı ile DEAP (Data Envelopment Analyses) programında yapılmaktadır (Aydagün, 2003: 9).

2.2.6.3.3. Etkinlik Değerleri – Etkinlik Sınırı

Verimlilik hesaplamaları sonucunda her bir KVB için “0” ile “1” yani %’de cinsinden “0” ile “100” arasında bir etkinlik skoru bulunmamaktadır ve Verimlilik değeri “1”e (%100) eşit olan KVB “en iyi gözlem” kümesini oluşturmaktadır. Verimlilik değeri “1”den küçük olan KVB ise göreceli olarak etkinsizdir. Göreceli

olarak verimsiz KVB'lerinin birden sapma oranı göreceli olarak verimsizlik değerini vermektedir (Aydemir: 2002: 90).

2.2.6.3.4. Referans Grupları

VZA, verimli olmayan KVB de göreceli olarak verimli birimlerin uyguladığı yönetsel veya organizasyonel yöntemleri uygulayarak aynı verimlilik seviyesine sahip olabileceklerini varsaymaktadır. Bu varsayıma göre, etkinsiz bir KVB için aynı girdi – çıktı değişkenleri ile daha iyi bir üretim performansını yakalayabileceğinin ispatı, etkin KVB'lerin olmasıdır.

Literatürde, etkinsiz bir KVB'nin başvuru grubunda yer alan birimlerle yalnızca girdi çıktı değişkenleri şeklinde değil, yönetsel uygulamalar açısından derinlemesine incelemeler yapılarak karşılaştırılması gerektiği vurgulanmaktadır (Aydemir, 2002: 90).

2.2.6.3.5. Potansiyel İyileştirme

VZA ile aynı girdi ile çıktıya sahip KVB'lerin göreceli etkinlikleri karşılaştırılmaktadır. Her bir KVB için model çözülmektedir. Çözüm algoritmasında kullanılan doğrusal programlama tekniğinin çözümü sonucunda amaç fonksiyonu 1.0'a eşit ise, etkin olarak tespit edilmekte ve amaç fonksiyonu 1.0'a eşit olmayan KVB etkin olan KVB'lere benzeştirilmektedir. Bu şekilde etkin olmayanların etkin hale geldiği varsayılmaktadır. Buna, VZA literatüründe potansiyel iyileştirme adı verilmektedir.

VZA modelinin çözümü sonucunda etkin KVB'ne ait aylak değişkenlerin, değeri "0" olmalıdır. Çünkü aylak değişkenler girdi ve çıktılar açısından kullanılmayan kapasitelerini göstermektedir. Etkin KVB için tüm girdi ve tüm çıktı değişkenler açısından kullanılmayan bir kapasite kalmadığı zaman aylak değişken değerleri "0" olmaktadır. Sadece kendine ait olan aylak değişkenin değeri "1.0" olmaktadır. Referans seti etkin olmayan birimler etkin KVB'ni referans olarak göstermekte ve iyileştirmeler yapabilmektedir (Baysal 1999: 111)

2.2.7. Veri Zarflama Analizinin Değerlendirilmesi

2.2.7.1. Güçlü Yönleri

VZA'yı güçlü kılan etkenlerin bazıları şöyledir (Atan vd, 2002: 3);

- VZA doğrusal form dışında, girdi ile çıktıları ilişkilendirilen bir fonksiyonelforma ihtiyaç duymamaktadır.
- VZA ile etkinlikleri hesaplanan KVB'ler görel olarak tam etkinliğe sahipolanlar ile ölçülmektedir.
- Girdiler ile çıktılar çok farklı birimlerde olabilmektedir. Bu durumda, girdi – çıktı değişkenleri aynı biçimde ölçebilmek için çeşitli varsayımlar kullanmaya veya dönüşümler yapma ihtiyacı yoktur.
- VZA göreceli etkinliği hesaplariken KVB için kullandığı notasyonu ayrı ayrı inceler. Ayrıca VZA her birim yöneticisi açısından etken hale dönüşebilmeleri için neler yapılmalı gerektiğini tavsiye eder. Fakat, parametrelili yöntemler endüstrinin tamamını göz önünde bulundurmakta ve ortalama etkinliğe göre analiz yapmaktadır (Yolalan, 1990).
- VZA çok girdi ve çok çıktıyı işleyecek kapasiteye sahiptir (Kıyıldı ve Kardeşahin: 2006: 393).

2.2.7.2. Zayıf Yönleri

VZA'nın zayıf olan yönleri şöyledir (Bakırcı, 2006: 2005);

- VZA maksimum sınır tekniğine dayandığı için ölçüm hatalarına karşı çok duyarlıdır,
- KVB'lerin performanslarını tespit etmede yeterlidir. Ancak mutlak etkinlikdeğerlendirilmesi için yetersiz kalmaktadır,
- VZA parametrik olmayan ve teknik olarak istatistiksel analiz araçlarının kullanımına fırsat vermez,
- VZA statik veya mukayeseli statik bir analiz yapabilmektedir, dinamik analize uygun değildir,
- VZA uygun ve elverişli paket programları analizde kullanılmadıkça büyük boyutlu problemlerin çözümü çok uzun zaman alabilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE KATILIM BANKALARI İLE MALEZYA İSLAM BANKALARIN VZA İLE ETKİNLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI: 2010-2013(16 DÖNEM) TÜRKİYE MALEZYA KARŞILAŞTIRMASI

3.1. AMAÇ

Türkiye’de Ocak 2010 itibariyle 4 adet katılım bankası faaliyet göstermektedir. Bunlar; Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş., Asya Katılım Bankası A.Ş. ve Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.’dir. Malezya’da 2010 itibariyle 18 adet islam bankası faaliyet göstermektedir. Bunlar; Affin İslamic Bank, Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia), Alkhair International İslamic Bank(Malaysia), Alliance İslamic Bank , Amlslamic Bank, Asian Finance Bank (Malaysia), Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia), Bank Islam Malaysia, Bank Muamalat Malaysia, CIMB Islamic Bank, Hong Leong Islamic Banking , HSBC Amanah Malaysia, Kuwait Finance House (Malaysia), Maybank Islamic , OCBC Al-Amin Bank, Public Islamic Bank, RHB Islamic Bank ve Asia Offshore Finance Agency’dir.

Faizsiz bankacılık yani “Katılım Bankacılığı” veya ‘İslam Bankacılığı’, tasarruf sahiplerinden toplanan fonların faizsiz finansman prensiplerine bağlı kalınarak ticaret ve sanayide değerlendirilmesi sonucunda oluşan kâr yada zararın tasarruf sahipleri ile paylaşıldığı bankacılık sistemidir. Mali sektörde faaliyet göstererek reel ekonomiyi fonlayan katılım bankaları, ticaret ve sanayi işletmelerinin hammadde, gayrimenkul, makine ve teçhizatın alınmasından, bireylerin; araç, konut, seyahat, alışveriş gibi tüketim ihtiyaçlarının karşılanmasına kadar birçok alanda faizsiz bankacılık prensipleri dahilinde fon sağlayabilmektedirler.

Çalışmanın amacı katılım bankalarının etkinlik ve verimliliğinin ölçülmesi ve buna denk olarak faaliyet gösteren Malezya İslam Bankalarının etkinlik, verimliliklerinin karşılaştırmaya yöneliktir. Bu alanda faaliyetini sürdüren toplam 22 bankanın etkinlik düzeylerini araştırmak ve kıyaslamaktır. Katılım bankalarının etkinliği literatürde VZA (Veri Zarflama Analizi) ismiyleyer alan ve Charnes, Cooper ve Rhodes 1978 yılında kamu kuruluşlarının teknik verimliliklerini ölçtüğü çalışma örnek olarak alınacak, VZA analiz sonuçlarına göre karşılaştırma ve değerlendirmeler yapılacaktır.

Çalışmada daha önce yapılan etkinlik çalışmaları göz önüne alınarak 2010 ile 2013 yılları arasında faaliyet gösteren 22 bankanın aktif kalitesini belirleyen rasyolardan yola çıkarak VZA analizinin EMS yöntemiyle 7 adet girdi ve bir tane çıktı ile toplam 8 değişkenler kullanılarak elde edilen verimlilik sonuçları değerlendirmeye alınıp, kıyaslanacaktır.

3.2. VERİ VE YÖNTEM

Bu çalışma, Türkiye’de 2010,2011,2012 ve 2013 yıllarında aralıksız olarak bankacılık sektöründe faaliyet gösteren dört katılım bankası ile Malezya’da 2010,2011,2012 ve 2013 yıllarında aralıksız olarak bankacılık sektöründe faaliyet gösteren onsekiz İslam Bankasını kapsamaktadır. Türkiye Katılım Bankalarının verileri Türkiye Katılım Bankalar Birliğinden alınmıştır.

Malezya İslam Bankarının verileri Bank Negara Malaysia (Malezya Merkez Bankası)’dan alınmıştır. Bu bankaların yılları dört çeyrek dönemde ele alınmış ve kısa süredeki etkinlik değişimleri incelemiştir. 2010 yılı başından itibaren TKBB katılım bankalarının istatistiki verilerini sistematik bir şekilde düzenlemeye başlamış ve bu nedenle de araştırmada ancak bu tarihten itibaren sağlıklı verilere ulaşma imkanı doğmuştur.

Araştırmada veri zarflama analizi yöntemi kullanılmıştır. Yöntemin uygulaması Holger Scheel tarafından geliştirilmiş EMS (Efficiency Measurement System) programıyla yapılmıştır. Uygulamada CCR modeli (Ölçeğe göre sabit getiri varsayımı modeli) tercih edilmiştir.

VZA'nın uygulanma aşamaları şöyledir:

- Birinci aşamada karar verme birimleri seçilmektedir.
- İkinci aşamada analizde kullanılacak değişkenler ve sayıları belirlenmektedir.
- Üçüncü aşamada belirlenen değişkenler analiz edilmektedir.
- Dördüncü ve son aşamada ise analiz sonuçları yorumlanarak çalışmatamamlanmaktadır.

3.2.1. Karar Verme Birimlerinin Seçilmesi

VZA, gözlemlenen girdi ve çıktılarına dayanarak, örneklemede ya da gözlem kümesinde yer alan karar birimlerinin karşılaştırmalı verimlilik oranlarını tespit etmektedir. Verimlilik değerlerinin tespit edilebilmesi için, öncelikle amaçlanan çalışma için uygun karar birimlerinin ne olduğu saptanmalıdır (Özgür, 2007:171).

Karar verme birimleri çalışmanın amacına uygun olarak aynı sektörde faaliyet gösteren ve faaliyet yöntemi nedeniyle diğer karar verme birimleri ile homojen yapıda olan aynı zamanda analiz dönemi boyunca kesintisiz faaliyet göstermiş bankalardan seçilmiştir.

Tablo 1. Karar Verme Birimleri

Türkiye Katılım Bankaları
Albaraka Türk
Kuveyt Türk
Türkiye Finans
Bank Asya
Malezya İslam Bankaları
Affin İslamic Bank
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)
Alliance İslamic Bank
Amlslamic Bank
Asian Finance Bank (Malaysia)
Asia Offshore Finance Agency
Bank Islam Malaysia
Bank Muamalat Malaysia
CIMB Islamic Bank
Hong Leong Islamic Banking
HSBC Amanah Malaysia
Kuwait Finance House (Malaysia)
Maybank Islamic
OCBC Al-Amin Bank
Public Islamic Bank
RHB Islamic Bank
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)

Kaynak: TKBB, Bank Negara

VZA çalışmalarında KVB (Karar Verme Birimleri)'lerinin sayısı en az girdi – çıktı değişkenlerinin toplamının iki katı ($7+1=8 \times 2=16$) olması istenmektedir. Bu çalışmada ise 7 girdi ile 1 çıktı seçilmiş ve toplam 22 KVB analize dahil edilmiştir. Sonuç olarak KVB sayısı yeterli ve güvenilir bir seviyededir.

3.2.2. Girdi ve Çıktı Kümelerinin Belirlenmesi

VZA'da kullanılan girdi ve çıktılar çalışmadaki karar birimlerini karşılaştırmanın temelini oluşturdukları için büyük bir dikkatle belirlenmiştir. Her ne kadar fonksiyonel bir varsayım bulunmasa da, aynı karar birimi için farklı girdi ve çıktı grupları farklı verimlilik oranları alacağından, üretim sürecine nedensel olarak bağlı girdi ve çıktı değişkenleri seçilmiştir. Yani VZA ile güvenilir biçimde ölçüm yapılabilmesi için, sistemi veya sektörü en iyi şekilde ifade edebilecek girdi ve çıktı kümeleri oluşturmuştur.

3.2.2.2. Girdi ve Çıktıların Belirlenmesi

Aşağıda araştırmamızda kullanılacak değişkenler bankaların sermaye yapıları bazında sunulmuştur. Tablolarda;

Girdi (Input) 1: Toplam Fonlar ve Alacaklar / Toplam

Girdi (Input) 2: Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat

Girdi (Input) 3: Takipteki Krediler(Brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar

Girdi (Input) 4: Takipteki Krediler(Net) / Toplam Krediler ve Alacaklar

Girdi (Input) 5: Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler(Brüt)

Girdi (Input) 6: Duran Aktifler / Toplam Aktifler

Girdi (Input) 7: Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar

Çıktı (Output) 1: Finansal Varlıklar / Toplam Aktifler oranlarını ifade etmektedir.

Çalışmada kullanılan aktif kalitesini ölçen oranlar şunlardır (Bank Negara Malaysia, TBB,2013)

- Finansal Varlıklar (Net) / Toplam Aktifler
- Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler
- Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat
- Takipteki Krediler (Brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar
- Takipteki Krediler (Net) / Toplam Krediler ve Alacaklar
- Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler (Brüt)
- Duran Aktifler / Toplam Aktifler
- Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar

a) Finansal Varlıklar (Net) / Toplam Aktifler

Bu oran aktif toplamı içerisinde yer alan finansal varlıklar dilimini hesaplamak için kullanılır. Finansal varlıklar (net) kalemi bankanın likit olmayan, ancak likiteye yakın varlıklarıdır. Likit bulundurarak likidite riskine maruz kalmaktansa, finansal varlıklara yatırım yapılması tercih edilmektedir.

Finansal varlık kaleminin düşüklüğü bankanın elinde fazla likit veya duran varlık bulundurduğu anlamına gelir. Heriki durumda da bankanın risk düzeyi

artmaktadır. Bankanın finansal varlıklar (net) / toplam aktifler oranını yükseltmek için; duran aktifleri fazla ise duran varlıklarını satışa çıkarmak, aktifleri fazla ise direkt olarak finansal varlıklara yatırım yapması gerekir.

Bu oranın yüksekliği ise bankanın elinde yeteri kadar likit varlık bulundurmadığı izlenimini edinilmesine yol açar. Oranın banka için en uygun seviyesi tespit edilerek uygulanmalıdır.

b) Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler

Bu oran toplam varlıkların hangi oranda kredi olarak verildiğini göstermektedir. Kesin bir sınırı olmamakla birlikte oranın %50 - %60 aralığında seyretmesi beklenir. Eğer oran %50 değerinin altına düşerse bankanın esas faaliyet konusu olan kredi verme işlevini gerektiği gibi yerine getirmediği düşünülür. Eğer oranın %60 değerinin üzerine çıkması durumunda ise bankanın likidite sıkıntısı ile karşılaşma riski yüksek demektir.

Oranın yüksek olması durumunda kredilendirme faaliyetlerinin en düşük seviyede tutulması; oranın düşük olması halinde ise, çeşitli pazarlama faaliyetleri ile kredilendirme faaliyetlerine hız verilmesi tavsiye edilir.

c) Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat

Bu oran toplanan mevduatın ne ölçüde krediye dönüştürüldüğünü gösteren bir orandır. Oranın yüksekliği likidite açısından sorun doğurabilir. Dolayısıyla oranın yüksekliği bankanın yeterli likit değer bulundurmadığının ve yüksek oranlarda risk aldığı göstergesidir.

Oranın yükselmesi durumunda kredilendirme faaliyetlerinin en düşük seviyede tutulması gerekir; düşük olması halinde ise çeşitli pazarlama faaliyetleri ile kredilendirme faaliyetlerine hız verilmesi önerilmektedir.

d) Takipteki Krediler (Brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar

Bu oran toplam krediler ve alacaklar kalemi içerisinde ne kadarlık kısmının tahsil edilemediğini göstermektedir. Oranın mümkün olan en düşük seviyede olması istenir.

Oranın yüksek olması durumunda takibe düşmüş alacakların tahsiline hız verilmesi ve kredilendirme politikalarının gözden geçirilmesi gerekir; düşük olması durumunda ise kredilendirme politikalarında devamlılığın sağlanması tavsiye edilebilir.

e) Takipteki Krediler (Net) / Toplam Krediler ve Alacaklar

Bu oran karşılık ayrıldıktan sonra takipteki kredilerin, toplam krediler ve alacaklar içerisindeki payını gösterir. Bu oranın düşüklüğü ve "takipteki krediler (brüt) / toplam krediler ve alacaklar" oranına göreceli olarak düşüklüğü bankanın karşılık ayırma politikasıyla ilgili temkinli olduğu izlenimini uyandırır. Yüksek oranlarda karşılık ayrılması ise takipteki kredilerin tahsil edilememe riskinin yüksek olduğu ve bankanın ise bu riskten kaçınmak istediği anlamına gelir.

Bu oranı en düşük seviyeye ulaştırmak teorik bir istektir. Pratikte ise mümkün olan en düşük seviyeye ulaştırmak amaçtır. Bunu sağlayabilmek için ise bankanın takipteki krediler tutarını düşürmesi ve ayrılan karşılıkları en yüksek düzeyde tutması gerekir.

f) Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler (Brüt)

Bu oran bankanın tahsilli gecikmiş kredileri için hangi oranda karşılık ayırdığını gösterir. Ancak buradaki esas sonuç bankanın, tahsili gecikmiş alacaklarından ne kadarının tahsili konusunda sonuç elde edilemeyeceğidir.

Bu oranın değeri bankanın karşılık ayırma politikasına göre değişmektedir. Elbette gereğinden fazla karşılık ayırmak kaynakların atıl durması anlamına da gelmektedir. Bu yüzden oranın mümkün olan en düşük seviyede tutulması beklenir. Oranın yüksek olması durumunda ayrılan karşılıkların düşürülmesi gerekmekte ve düşük olması durumunda ise risk düzeyine göre daha fazla karşılık ayrılması gerekecektir.

g) Duran Aktifler/ Toplam Aktifler

Bu oran bankanın varlık toplamı içerisinde ne kadarlık kısmın duran varlıklara ayrıldığını hesaplamak için kullanılır. Bu oran ortalama % 4 dolayında hesaplanır.

Oranın yüksekliği bankanın gereğinden fazla duran varlık yatırımında bulunduğunu gösterir. Bu da likidite problemine yok açabilir. Oranı düşürmek için bankanın duran varlıklarını elinden çıkarması gerekir.

h) Tüketicici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar

Bu oran toplam krediler içerindeki tüketicici kredileri dilimini hesaplar. Tüketicici kredileri kurumsal kredilerle karşılaştığında takibe düşme ihtimali daha yüksek olan bir kredi çeşididir. Bu yüzden oranın mümkün olduğu kadar düşük tutulması istenir.

Oranın yüksek olması durumunda bankanın kurumsal kredi pazarlamasına ağırlık vermesi ve bireysel kredilerde kredilendirme sürecinde daralmaya gitmesi anlamına gelmektedir.

3.3.Literatür Araştırması

Bankacılık literatüründe etkinlik uygulamaları genelde firma maliyetlerinin minimize edilip edilmediği veya karın maksimize olup olmadığını gösteren işlem verimliliğinin tahmini için yapılmaktadır (Berger, Hunter, v.d. 1993; Maudos vePastor, 2003)

Berg ve diğerleri (1991), Norveç bankacılık sektörünün de regülasyon dönemindeki etkinlik değişimini incelendikleri çalışmalarına göre; Norveç bankacılık sektörü (1980-1989) döneminde genel olarak çok büyük üretim artışına sahne olmamışsa da, sektördeki bankaların etkinlik yapıları birbirine yaklaşmış, özellikle etkin olmayan bankalarda daha fazla gelişme görülmüştür. İncelenen dönemde (1980-1989) zellikle büyük ve etkinlik oranları daha düşük olan bankaların yüksek üretim artışları yakaladıkları, uluslararası rekabete hazırlanmak amacıyla varolan atıl kapasitelerinin daha iyi kullandıkları ve süreç sonunda etkinlik konusunda önemli yol aldıkları sonucuna varılmıştır.

Fukuyama (1995) Japon Bankacılık sektörünün etkinliğini ölçtüğü çalışmada elde edilen önemli bir bulgu, 1989 yılından 1991 yılına kadar bankaların genelinde yaşanan performans düşüşünün nedeni olarak hisse senedi fiyatlarının aniden düşüşünün hemen sonrasında başladığı olmuştur. 1989-1990 periyodu için, Berg ve diğerlerinin

çalışmasında elde edilen sonuca paralel olarak, Fukuyama'nın bulguları arasında en önemli bulgu incelenen dönemde bankaların üretim artışlarının etkinlik artışı değil teknolojik ilerlemelerden kaynaklanmış olduğudur.

Resti (1997) tarafından İtalyan bankacılık sektörü için yapılan araştırmada İtalyan bankacılık sektörünün sektör payları çok sayıda küçük bankadan oluşması araştırmayı ilginç kılmıştır. Sektörün en büyük üç bankasının toplam piyasapayları % 17'yi geçmemiştir. Çalışmanın sonucunda belirli bir ölçek büyüklüğünü aşan bankalarda etkinlik problemlerinin olduğu görülmüştür. Çalışmada bankalar arasında büyük verimlilik farkları olduğu ve ülke genelinde bankaların etkinlik açısından iki gruba bölüdüğü görülmüştür. Kuzey bölgesindeki bankaların Avrupa standardında olduğu, Orta ve Güney İtalya'daki bankaların ise etkinlik açısından geride kaldıkları sonucuna varılmıştır

Leong ve diğerleri (2003) tarafından Singapur bankacılık sektörü ile ilgili yapılmış olan yedi yıllık bir döneme ait verileri içeren çalışmada, incelemeye alınan bankaların etkinlik skorlarının ülkenin ve tüm sektörün içinde bulunduğu koşullarla uyumlu olduğu görülmüştür. İncelemeye alınan dönemde bankalar için çok karlı dönemler olduğu gibi çok zor dönemler de olmuştur. 1993-1996 yılları arası dönem finansal hizmetler üretiminde büyük gelişmelere sahne olmuşken, 1997 ve 1998 yılları düşüş dönemleri olarak göze çarparken, 1999 yılında yeniden büyümeye geçilmiştir.

Srairi (2011), çalışmasında 1999-2007 döneminde Körfez İşbirliği Konseyi (CCS) ülkelerinde bankaların verimlilik artışı ve finansal serbestleşmenin etkilerini incelemektedir. VZA ve Malmquist Toplam Faktör Verimliliği Endeksi ölçümü yapılmıştır. Öncel ve Şimşek (2011) Türkiye'nin yirmi altı alt bölgesi karşılaştırmasını, Veri Zarflama Analizi modeli ile gerçekleştirmiştir. Analiz sonucunda kaynaklarını etkin kullanmadıkları tespit edilen bölgelerin durumları, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi sıralamasındaki konumlarına bakılarak değerlendirilmeler yapılmıştır.

Cingi ve Tarım (2000) çalışmalarında 21 Türk bankasına ait verileri kullanarak 1989-1996 dönemi için etkinlik analizi yapmışlardır. Mevduat pazar payı %1'den küçük olan bankalar analiz sonuçlarını olması gerekenden çok etkiledikleri için araştırma dışı bırakılmışlardır. Çalışmada Türk bankacılık sektörünün oldukça ileri

derecede bir yoğunlaşmaya sahne olduğu sonucuna varılmıştır. Türkiye ile ilgili diğer çalışmalarda olduğu gibi, Cingi ve Tarım'ın çalışmasında da devlet bankalarının etkinlik sorunları dikkat çekilmiştir. Türk bankacılık sektöründe etkinlik sorununun kaynağının temelde ölçek büyüklüğü ile alakalı olduğu sonucuna varılmıştır. Özellikle devlet bankaları optimum ölçek büyüklüğünden daha geniş kurumlar olmalarından dolayı genel olarak etkinlik sorunu yaşamışlardır.

Mercan ve diğerleri (2003) nin Türkiye'yi konu alan çalışmaları 1989-1999 yılları arasında kapsamaktadır. 1989 yılında sermaye hareketlerinin serbest bırakılması ile bir etkinlik artışı dönemi başlamış ve 1994 yılında oluşan ekonomik kriz bu trendi geri çevirmiştir. Çalışmanın bir diğer bulgusu da devlet bankalarının özel bankalar veya yabancı bankalara göre etkinlik açısından daha düşük performansa sahip olduğudur. Ayrıca, 1994 krizinden küçük bankalar oldukça etkilenirken, büyük bankaların pek etkilenmediği görülmüştür.

Canbaş ve Vural (2002) çalışmalarında Türkiye'de faaliyet gösteren bankaların aracılık faaliyetlerinde ne derece etkin olduğunu belirlemek için veri zarflama yöntemi kullanılmış; tasarruf mevduatı sigorta fonuna alınan bankaların etkinlik düzeylerinin sektördeki diğer bankalara göre düşük olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın bulguları arasında ilk olarak Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların etkinlik skorlarının yerli bankalara göre daha yüksek olduğu dikkati çekmiştir. Türkiye ile ilgili birçok çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da kamu bankalarının etkinlik skorları zaman zaman diğer banka gruplarına göre düşük çıkmıştır. Özel sektör bankalarının etkinliklerinin bazı dönemlerde kamu bankalarından düşük çıkmasına ve özellikle 1998-1999 yıllarında özel sermayeli bankaların performanslarının kamu bankalarının performansının altında kalmasına sebep olarak Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilen bankaların etkisi gösterilmiştir.

Denizer ve diğerleri (2003) nin çalışması 1970 yılından 1994 yılına kadar oldukça uzun bir dönemi kapsayan bir çalışma yapmışlardır. 1980 öncesi dönemde daha istikrarlı görünen genel sistem performansı, liberalizasyon süreci ile dalgalanmaya başlamıştır. Türk bankacılık sisteminin genel performansı liberalizasyon sürecinin başlangıcından hemen sonra 1982 yılında dip seviyeye inmiş, sonrasında gelen toparlanmanın ardından 1985 yılında oldukça yüksek seviyelere ulaşmış ve bundan

sonraki dönemde yine dalgalanmaya başlamıştır. 1980 öncesinde özel bankalar ve yabancı bankalara göre daha kötü performans sergileyen devlet bankalarının, 1980 sonrası dönemde ciddi bir atak yaptığı ve etkinlik konusunda liberalizasyon sürecinden daha iyi yararlandığı görülürken, yabancı bankaların genel olarak yerli özel bankalarla paralel performans eğiliminde olsalar da daha yüksek skorlara sahip oldukları gözlemlenmiştir. Denizer ve diğerlerinin çalışmasının bir diğer ilginç bulgusu ise tüm bankaların performanslarının aynı yönde dalgalanma göstermiş olmasıdır. Bankaların aynı dönemlerde aynı etkinlik trendinde içinde hareket etmelerinin sebebi hepsinin ülkenin ekonomik şartlarından etkilenmiş olduklarıdır.

Eleren ve Özgür (2006) Türkiye'de mevcut yabancı sermayeli mevduat bankalarının etkinliklerinin düzeylerinin ölçümünü, Veri Zarflama Analizi Yöntemine göre yapmışlardır. Yaptıkları çalışmada 2001-2005 yıllarındaki veriler kullanılmıştır. Girdi seti olarak mevduat ve faiz giderleri, çıktı olarak da kredi ve faiz gelirleri kullanılarak etkinlik düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ortaya çıkan etkinlik değerlerinin ekonomik ve siyasi istikrarın yerleşmeye başladığı senelerde düşüş eğilimi içinde olduğu görülürken, 2004 yılından itibaren ise faiz oranlarının düşmesi nedeni ve bireysel kredi hacminde meydana gelen yükseliş dolayısı ile etkinlik düzeylerinde de artış ortaya çıktığı saptanmıştır.

Behdioğlu ve Özcan (2009) Türkiye'de 1999–2005 yılları arasında faaliyet gösteren yirmi dokuz ticari bankanın verileri kullanılarak Veri Zarflama Analizi yöntemiyle bir değerlendirme yapmışlardır. Ortalama etkinlikyüzdesi 43,3 olarak tespit edilmiştir.

Budak (2011) Türk Bankacılık Sektöründe faaliyet gösteren yirmi iki ticari bankanın 2008, 2009 ve 2010 yıllarındaki etkinlik performansları üç girdi ve dört çıktı kullanılarak Veri Zarflama Analizi yöntemine göre hesaplanmış olup bu yöntemle 2008-2010 yıllarında hangi bankaların etkin olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Tablo 2: Türkiye Katılım Bankaları ve Malezya İslam Bankalarının 16 dönemlik etkinlik analizi sonuçları

	2010				2011				2012				2013			
	Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik	Etkinlik
	I.DÖNEM	II.DÖNEM	III.DÖNEM	IV.DÖNEM	I.DÖNEM	II.DÖNEM	III.DÖNEM	IV.DÖNEM	I.DÖNEM	II.DÖNEM	III.DÖNEM	IV.DÖNEM	I.DÖNEM	II.DÖNEM	III.DÖNEM	IV.DÖNEM
Türkiye Katılım Bankaları																
Albaraka Türk	99,06%	99,37%	100%	98,80%	100%	99,10%	100%	98,87%	100%	100%	100%	100%	97,46%	98%	94,76%	100%
Kuveyt Türk	99,89%	100%	100%	100%	100%	99,56%	99,85%	96,81%	98,36%	98,36%	98,36%	98,36%	98,61%	99,76%	98,21%	99,10%
Türkiye Finans	100%	99,10%	100%	100%	99%	100%	100%	99,07%	99%	99%	99%	99%	97,28%	97,56%	99,70%	96,80%
Bank Asya	100%	100%	100%	100%	98,41%	98,65%	99,96%	100%	98,67%	98,67%	98,67%	98,67%	98,29%	99,41%	96,45%	100%
Malezya İslam Bankaları																
Affin İslamic Bank	95%	100%	99%	95,89%	100%	100%	100%	100,00%	96,58%	92,58%	87,24%	94,56%	97,10%	98,07%	97,84%	98,80%
Al Rajhi And Investment Corporation	99,10%	100%	98,50%	100%	100%	100%	100%	98,00%	97,54%	97,36%	91,85%	95,01%	95,60%	98,78%	96,65%	99,60%
Alkhair International İslamic Bank	99,06%	100%	99,36%	100%	95,45%	98%	89,98%	100%	96,05%	96,42%	98%	95,59%	94,85%	99,20%	100%	97,60%
Alliance İslamic Bank	98%	98,15%	99,42%	99,01%	98,78%	100%	100%	98,45%	98,69%	87%	97,64%	96,16%	99,35%	100%	96,75%	99,20%
Amlslamic Bank	100%	99,18%	100%	99,32%	100%	96,50%	96,81%	96,16%	98,50%	99,83%	99%	98,03%	99,78%	99,01%	99,31%	97,50%
Asian Finance Bank (Malaysia)	100%	93,79%	100%	100%	100%	100%	97,84%	91,25%	100%	100%	98,01%	98,35%	94,56%	95,64%	98,58%	99,03%
Asia Offshore Finance Agency	99,23%	98,96%	93,87%	100%	99,20%	99,20%	91,53%	99,58%	98,80%	100%	99,27%	99,80%	95,54%	96,82%	85,98%	98,04%
Bank Islam Malaysia	99,94%	100%	97,80%	98,90%	98,90%	100%	90,87%	96,34%	96,45%	95,35%	100%	97,48%	100%	100%	86,80%	100%
Bank Muamalat Malaysia	100%	89,80%	100%	100%	95,89%	100%	93,86%	91,51%	95,20%	98,70%	100%	95,82%	95%	100%	89,32%	97,08%
CIMB Islamic Bank	95%	100%	100%	100%	99,25%	99,40%	100%	93,56%	98,75%	97,10%	99,85%	96,45%	96,12%	91,80%	96,52%	99,50%
Hong Leong Islamic Banking	93,25%	99,64%	100%	96,10%	98,90%	99,21%	100%	99,58%	93,12%	99,99%	99,31%	89,15%	95,74%	99%	98%	100%
HSBC Amanah Malaysia	98%	100%	100%	95,80%	100%	100%	96,40%	99,30%	95,38%	95,96%	99,75%	96,07%	93,05%	98,39%	100%	98,07%
Kuwait Finance House (Malaysia)	100%	100%	100%	99%	98,80%	98,23%	100%	99%	99,78%	97,36%	100%	99,02%	92,67%	99,95%	99,01%	99,10%
Maybank Islamic	100%	100%	100,00%	100%	91,50%	96,57%	95,80%	100%	91,80%	100%	98%	97,58%	93,48%	100%	99,38%	98,65%
OCBC Al-Amin Bank	96,42%	91,70%	99,50%	100%	94,60%	100%	98,90%	99,90%	98,45%	100%	98,56%	98,13%	100%	100%	98,45%	97,36%
Public Islamic Bank	100%	100%	100%	100%	100%	91,58%	100%	100%	97,49%	96,87%	98,125	96,74%	98,03%	100%	99,65%	100%
RHB Islamic Bank	97%	99,65%	99%	97,60%	100%	100%	90,75%	100%	96,78%	96,41%	95,65%	98,35%	95,04%	99,20%	97,85%	98,25%
Standard Chartered Saadiq Bank	100%	99,48%	100%	90,80%	90,68%	100%	99%	99,58%	89,87%	98,14%	95,87%	100%	96,18%	91,55%	100%	99,85%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistiki verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistiki verilerinden derlenmiştir.

3.4. ANALİZ VE BULGULAR

3.4.1. Türkiye Katılım Bankaları ile Malezya İslam Bankalarının VZA Yöntemi ile Etkinlik Analizi

Türkiye’de dört tane katılım bankası ile Malezya’da İslami anlayışına uygun hizmet veren onsekiz banka ile beraber toplam yirmi iki adet bankanın aktif kalitesini belirleyen rasyolar kullanılarak VZA analizlerinden CCR yöntemi ile verimlilik testi uygulanmıştır.

2010 yılı ilk çeyreğinde Türkiye katılım bankalarından Türkiye finans ile Bank asya tam etkinlik değerlerine ulaşmışlardır. Diğer Albaraka Türk ile Kuveyt Türk bankaları %99 üzerinde olmalarına rağmen tam etkin olmayı başaramamışlardır. Diğer taraftan Malezya İslam bankalarına bakacak olursak 7 adet banka tam etkin olmuş, fakat 11 adet banka başarısız bulunmuştur. Malezya yaklaşık %39 oranında başarı gösterirken Türkiye %50 oranında başarıyı yakalamıştır.

2010 yılı ikinci çeyreğini aktif rasyoların etkinlik sonuçlarını gösteren tablo 2’ye baktığımızda Türkiye’de Kuveyt Türk ve Bank Asya katılım bankaları tam etkin olmayı başarmış ve diğer iki banka da %99 üzerinde etkin olabilmışlerdir. Malezya için 2010 yılı ortasındaki durumu incelediğimizde Affin İslamic BankAl Rajhi And Investment Corporation(Malaysia), Alkhair International İslamic Bank(Malaysia), Bank Islam Malaysia, CIMB Islamic Bank, Public Islamic Bank, Maybank Islamic , HSBC Amanah Malaysia ve Kuwait Finance House (Malaysia) olmak üzere toplam 9 adet banka tam etkinlik göstermiştir. Diğer 9 adet banka tam etkinliği sağlayamamışlar. 2010 yılı ikinci çeyreğini iki ülke de %50oranında başarı göstermiştir.

2010 yılı üçüncü çeyreğinde Türkiye katılım bankalarının tamamı tam etkinlik sağlamışlar ve Türkiye %100 başarıyı bu çeyrekte yakalamıştır. Malezya’da 2010 yılının üçüncü çeyreğinde 10 tane banka tam etkin olmayı başarmıştır. Bunun yanında 8 tane banka tam etkin olamamakla beraber Asia Offshore Finance Agency %93 ve Bank Islam Malaysia %97 ve diğer 6 adet banka %99 üzerinde etkinlik göstermişlerdir. 2010 yılı üçüncü çeyreğinde Malezya İslam bankaları %56 oranında tam etkinlik gösterebilmiştir. Bu dönemde Türkiye’nin Malezyadan çok daha iyi bir başarı sağladığı görülmektedir.

2010 yılının son çeyreğinde Türkiyedeki katılım bankalarının 3 tanesi tam etkinlik sağlamıştır. Türkiye katılım bankalarından tam etkin banka Albaraka Türk bankasıdır. Bu bankada %98,8 oranında etkinlik sağlamış olup, tam etkin olabilmesi için %1.2 oranında daha fazla gayret sarfetmesi gerekecektir. Malezya’ya bakacak olursak, 2010 yılının son çeyreğinde 18 adet bankanın %50 si tam etkinliği

sağlamıştır. Diğer 9 adet bankadan tam etkinliğe en uzak olan banka Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia) %90 etkinlik göstermiştir. Bunun dışında kalan 8 adet bankanın tamamı %95,8 üzerinde etkinlik göstermişlerdir.2010 yılında iki ülkede de tam etkinlik oranı yüksek olmasıyla beraber Türkiye Malezyadan daha yüksek etkinlik göstermiştir.

2011 yılının ilk çeyreğinde Türkiye de 2 adet Malezya da 7 adet banka tam etkin olmayı başarmıştır. Türkiye katılım bankalarından diğer iki banka %98 oranının üzerinde etkinlik görülmektedir. Diğer taraftan Malezya da tam etkinliği başaramamış 11 adet bankaların en düşük etkinlik gösteren Standard Chartered Saadiq Bank %90 üzerinde etkinlik göstermiştir. 2011 yılı başlangıcında Türkiye %50 başarı gösterirken, Malezya %36 oranında başarı gösterebilmiştir.

2011 yılı ikinci çeyreğinde Türkiye için etkinliğe bakıldığında sadece Türkiye Finans tam etkinliği sağlayabilmiştir. Diğer üç banka %98oranının üzerinde etkin olmayıbaşarmıştır. Bu çeyrekte Malezya İslam bankalarında etkinlik durumlarına bakıldığında Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia), RHB Islamic Bank, OCBC Al-Amin Bank, HSBC Amanah Malaysia, Bank Muamalat Malaysia, Bank Islam Malaysia, Asian Finance Bank (Malaysia), Alliance İslamic Bank, Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia) ve Affin İslamic Bank tam etkin olmayı başarmışlardır.

2011 Yılı üçüncü döneminde Albara Türk ve Kuveyt Türk Türkiye katılım bankalarından tam etkinliği yakalamış bankalardır. Diğer iki bankada %99 oranı üzerinde bir başarı elde edilmiştir. Diğer taraftan Malezya İslam bankalarından Affin İslamic Bank, Public Islamic Bank,Alliance İslamic Bank ,CIMB Islamic Bank,Hong Leong Islamic Banking, ,Kuwait Finance House Malaysia ve Al Rajhi And Investment Corporation Malaysia toplam 7 banka tam etkin olmayı başarmıştır. Geriye kalan 11 bankadan 10 tanesi %90 üzerinde etkinlik göstermişlerdir.

2011 yılı son çeyreğinde Türkiye Katılım Bankalarından Bank Asya tam etkin olmayı başarmıştır. %99,07 ile Bank Asyayı takip eden Türkiye Finans ve ardından Albaraka Türk %98,87 ve son olarak Kuveyt Türk %96,81 oranlarında tam etkin olmaya yaklaşmışlardır. Malezya İslamic Bankalara bakıldığında 2011 yılı dördüncü döneminde Affin İslamic Bank , Alkhair International İslamic Bank Malaysia , Maybank İslamic ,Public İslamic Bank ve RHB İslamic Bank olmak üzere toplam beş banka tam etkin durumdadır. Diğer 13 banka tam etkin olamamıştır. Bu dönemdeTürkiye Katım Bankaları Maezya İslam Bankalarına göre daha etkindir.

2012 yılı ilk çeyreğinde Türkiye katılım Bankaları aynı başarı düzeyini arttırırken Malezya İslam bankalarında 2012 yılı diğer dönemlerle karşılaştırıldığında etkinlik derecelerinde bir düşüş yaşanmıştır. Malezya'daki onsekiz İslam Bankasından sadece Asian Finance Bank Malaysia bankası tam etkinliği sağlamıştır. Diğer İslam bankaları yine aynı şekilde etkin olmaya yakın bir seyir izlemektedir. Bu bankalar içerisinde Standard Chartered Saadiq Bank Malaysia %90 nın altında bir başarı düzeyinde etkinliği göstermiştir. Diğer 16 banka %90 oranının üzerinde etkin olma başarısını elde etmişlerdir.

2012 yılının ikinci çeyreğinde de aynı durum söz konusudur. TKBB (Türkiye Katılım Bankalar Birliği) belirttiği gibi bu yıl tüm çeyrek dönemlerde katılım bankaları aynı etkinlik düzeyine ulaşmışlardır. Malezyaya baktığımızda Asian Finance Bank Malaysia, Asia Offshore Finance Agency, Maybank Islamic ve OCBC Al-Amin Bank tam etkin olmayı başarmışlardır. Bu çeyrekte Malezya İslam Bankalarından etkin olamayan 14 bankanın etkin olma sınırında seyir izlemektedir. Genel çerçevede Malezya Türkiyeden başarılı durumdadır.

2012 yılı üçüncü çeyreğindeki tabloya baktığımızda son çeyreğine benzer şekilde Türkiyede sadece Albaraka Türk tam etkin olmuştur. Diğer üç bankada %98 üzerinde etkinlikte seyir göstermişlerdir. Yukarıda belirttiğimiz gibi aynı şekilde seyir devam etmiştir. Malezyada da durum çok farklı değil. Bank İslam Malaysia, Bank Muamalat Malaysia ve Kuwait Finance House Malaysia bankaları tam etkin olabilmişlerdir. Diğer 15 banka etkin olmayı başaramamışlardır.

2012 yılı son çeyreğinde Türkiyede dört bankadan sadece Albaraka Türk tam etkin olmayı başarmıştır. Diğer üç bankada %98 üzerinde başarı elde etmişlerdir. Türkiye Katılım Bankaları 2012 yılı için dört çeyrekte aynı oranlarla işlev görmüştür.(TKBB,2012). Malezyada da aynı şekilde onsekiz bankadan sadece Standard Chartered Saadiq Bank Malaysia bankası tam etkinlik gösterebilmiştir. Hong Leong Islamic Banking %89 ile en düşük başarıyı elde etmiştir. Türkiye bu çevrekte malezyadan daha etkindir

2013 yılı başında Türkiyede katılım bankaları %97 üzerinde etkinlik elde etmişlerse de tam etkin olmayı başaramamışlardır. 2013 yılı ilk çeyreğinde Malezya tarafına bakıldığında Bank İslam Malaysia ve OCBC Al-AminBank onsekiz banka içerisinde tam etkinliği sağlayabilen iki bankadır. Diğer onaltı banka %92 üzerinde başarı göstermiş olsalar bile bu tabloda Türkiye Malezya'dan yüksek başarı sağlamıştır. 2013 yılına bakıldığında Malezya Türkiye'den daha fazla başarılı olmuştur. Bu analiz sonucuna dayanarak en güncel dönemde Malezya 18 islam bankası ile Türkiye'deki 4 katılım bankasına göre rasyoları daha iyi durumdadır.

2013 Yılı ikinci çeyreğinde Türkiye katılım bankalarının hiçbiri tam etkinlik gösterememiştir. Ama Kuveyt Türk ve Bank Asya %99 üzerinde etkin olmayı başarmışlardır. Diğer iki banka da %97 üzerinde etkin olmuşlardır. Diğer yandan Malezya İslam bankalarında daha olumlu bir tablo vardır. Alliance İslam Bank, Bank İslam Malaysia, CIMB İslamic Bank, Bank Muamalat Malaysia, Maybank İslamic, OCBC Al-Amin Bank ve Public İslamic Bank tam etkin olmuşlardır. Kalan onbir banka tam etkin olamamışlar fakat iki banka hariç tüm bankalar %98 üzerinde başarı elde etmişlerdir. Bu iki bankada %91 üzerinde etkinlik göstermişlerdir. Buradaki tablo 3.2’de Malezyanın etkinliğinin daha yüksek olduğunu görmekteyiz.

Tablo 3.2’deki etkinlik sonuçlarına baktığımızda 2013 yılı üçüncü çeyreğinde Türkiye’deki Katılım Bankalarının hiç biri etkin olamamıştır. Dört bankada %94 üzerinde etkinlik göstermelerine rağmen tam etkin olamamışlardır. Malezya İslam Bankalarından Alkhair International İslamic Bank Malaysia, HSBC Amanah Malaysia ve Standard Chartered Saadiq Bank Malaysia bankalar etkin olmuşlardır. Diğer onbeş banka tam etkinolamamış olsalar bile %85 üzerinde etkinlik göstermişlerdir. Türkiye ortalaması ile Malezya karşılaştırıldığında 2013 yılı üçüncü döneminde Malezya daha etkin olmayı başarmıştır. Kıyaslama yapılırken sayı farkı çok büyük olması da ve bankaların yaş farkı çok büyük değişkenlerdir.

2013 yılının son dönemine ait verilerin analizi sonucunda verimlilik değerleri elde edilmiştir. Türkiye Katılım Bankalarından Albaraka Türk ve Bank Asya etkin olduğu sonucuna varılmıştır. Kuveyt Türk ile Türkiye Finans katılım bankaları etkin olmamışlar fakat Kuveyt Türk bankası 99,1 yüzdeyle etkin olmaya çok yakın iken Türkiye Finans 96,8 yüzdeyle Türkiye Katılım Bankaları içerisinde etkin olmaya en uzak banka olmuştur. Türkiye Finansın aktif oranlarından Takipteki Krediler(net)/ Toplam Krediler ve Alacaklar oranının yüksek olması tam etkin olmayı engellemektedir.

Diğer taraftan Malezya İslam Bankalarına bakacak olursak; Public Islamic Bank, Bank Islam Malaysia ve Hong Leong Islamic Banking bankaların 2013 yılının son çeyreğinde etkin olmuşlardır. Malezya’da İslam bankacılığı yapan onsekiz bankadan geri kalanları etkinliği sağlayamamışlardır. Tüm Bankalar %97 üzerinde başarı göstermiştir. Bu değerlendirme sonucunda 2013 yılı son çeyreğinde Malezya İslam Bankaları, Türkiye Katılım Bankalarından daha başarılıdır.

3.4.2. Türkiye Katılım Bankaları ile Malezya İslam Bankalarının Etkinlik Sonuçlarının Karşılaştırılması

Türkiye Katılım Bankaları ile Malezya İslam Bankalarının 2013 yılına ait güncel verileri incelendiğinde etkinlik sonuçlarına göre bankalarla ilgili değerlendirmeler şu şekildedir. Tablo 3 dikkate alındığında Türkiye Katılım Bankaları şekilde özetlenebilecektir.

Tablo 3. 2013 yılı Katılım Bankaları ile Malezya İslam Bankalarının Etkinlik Karşılaştırılması

2013									
	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	69,62	95,69	2,33	0,21	90,61	2,67	11,66	5,75	100%
Kuveyt Türk	62,69	95,31	2,35	0,28	88,08	2,82	17,13	5,55	99,10%
Türkiye Finans	69,44	115,23	2,52	4,38	-73,41	4,03	18,94	5,8	96,80%
Bank Asya	74,51	111,84	5,59	3,1	44,47	4,09	23,03	4,36	100%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	28,5	115,3	5,9	0	100	12,6	0,2	47,5	98,80%
Al Rajhi And Investment Corporation	28,9	32,9	5,1	1,8	63,6	1,4	28,3	19,5	99,60%
Alkhair International İslamic Bank	59,4	94,5	2,4	0,1	96,3	3	30,4	9,9	97,60%
Alliance İslamic Bank	9,2	15,4	0	0	0	0,5	0	77,2	99,20%
Amlslamic Bank	51,7	75,8	2,6	0,4	84	3,4	3,2	13,1	97,50%
Asian Finance Bank (Malaysia)	62,4	73,2	0	0	24,8	2,7	69,7	16,5	99,03%
Asia Offshore Finance Agency	62,4	97,5	2,3	0	100	3,4	39,8	12,3	98,04%
Bank Islam Malaysia	73,2	127,4	2,5	0,5	80,3	3	53,7	6	100%
Bank Muamalat Malaysia	61,9	92,6	0,8	0,5	36,3	2,2	36,3	19	97,08%
CIMB Islamic Bank	58,1	90,7	2	0,2	88,5	3,6	1,7	19,1	99,50%
Hong Leong Islamic Banking	75,25	112,29	2,85	4,91	-71,89	4,86	20,08	5,72	100%
HSBC Amanah Malaysia	72,97	99,07	4,76	7,61	-59,94	8,05	22,66	4,06	98,07%
Kuwait Finance House (Malaysia)	28,7	25,4	5,1	1,8	63,6	1,4	28,3	19,5	99,10%
Maybank Islamic	58,9	94	2,1	0,1	96	3	31	9,8	98,65%
OCBC Al-Amin Bank	9	15,7	1	2,7	0	0,5	0	77	97,36%
Public Islamic Bank	50,1	75	2,7	0,3	84	3,2	2,3	13,1	100%
RHB Islamic Bank	68,1	119,1	2,8	0,6	78,3	2,1	0,4	5,8	98,25%
Standard Chartered Saadiq Bank	49,8	82	1,3	0	100	1	12,9	24,2	99,85%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistiki verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistiki verilerinden derlenmiştir.

Albaraka Türk ve Bank Asya'nın tam etkinliği sağlayarak başarılı olduğu görülmektedir. Kuveyt Türk'te Özel Karşılıklar/Takipteki krediler oranı yüksektir, fazla karşılık ayrılması kaynakların atıl kullanımı anlamına gelmektedir, bu yüzden oranın düşürülmesi beklenirken oran yüksek alınmıştır. Bu nedenle tam etkinlik sağlanamamıştır. Türkiye Finans'ın ise toplam mevduatı içinde toplam kredi ve alacaklar oranı yüksek olmasına rağmen takipteki kredileri için ayırdığı karşılık oranı çok düşüktür, bu

durum da bankanın risk düzeyini yükseltmektedir. Dolayısıyla Türkiye Finans da etkinliği tam olarak sağlayamamıştır.

Malezya İslam Bankaları;Bank Islam Malaysia,Hong Leong Islamic Banking vePublic Islamic Bank tam etkinliği sağlamış 2013 yılını başarılı olarak kapatmışlardır.Affin İslamic Bank'ın Takipteki krediler(net)/Toplam kredi ve alacaklar oranı düşüktür, bu durum bankanın karşılık ayırma politikasında temkinli olduğunu gösterir ayrıca toplam aktifleri içinde Finansal varlıklar oranının yüksek olması bankanın elinde yeterli likit bulundurmadığı izlenimi vermektedir, banka tam etkinlik sağlayamamıştır. Alkhair International İslamic Bank'ın Toplam Krediler ve Alacaklar/ Toplam Mevduat oranı yüksektir, banka yeterli likit bulundurmamakta, risk oranı yüksek düzeyi korumakta ve tam etkinliğe ulaşamamıştır. Alliance İslamic Bank'ın toplam aktifler içinde toplam kredi ve alacaklar oranının düşük olması bankanın esas faaliyet konusu olan kredi verme işlevini gerektiği gibi yerine getirmediğini göstermektedir, toplam kredi ve alacaklar ile ilgili diğer oranlar da anlamlı sonuçlar vermemektedir, tam etkinlik sağlanamamıştır. Amlslamic Bank'ta Toplam Krediler ve Alacaklar/ Toplam Mevduat oranı yüksektir ve tahsilâtında sıkıntıya düştüğü alacakları için ayırdığı karşılık oranı da yüksektir, tam etkinlik düzeyine ulaşamamıştır.

Asian Finance Bank (Malaysia)'ta Tüketici Kredileri/ Toplam Kredi ve Alacaklar rasyosu yüksektir, tam etkinlik sağlanamamıştır. Tüketici kredileri kurumsal kredilerle karşılaştırıldığında takibe düşme ihtimali daha yüksektir, bankanın kurumsal kredi pazarlamasına ağırlık vermesi ve bireysel kredilerde daralma politikası izlemesi önerilmektedir. Bank Muamalat Malaysia'nın toplam aktifler ve toplam mevduatı içinde toplam kredi ve alacaklar oranı yüksektir, tam etkinlik sağlanamamıştır.

CIMB Islamic Bank'ın Tüketici Kredileri/ Toplam Kredi ve Alacaklar oranı çok düşüktür, banka etkin değildir.HSBC Amanah Malaysia'nın Özel Karşılıklar/Takipteki krediler oranı çok düşüktür, toplam kredi ve alacaklar içinde takipteki kredilerinin net ve brüt değerlerine bakıldığında, tahsilat düzeyi yeterli olmadığı halde yeterli oranı karşılık ayırmayarak risk düzeyini yükselttiği görülmektedir, etkinlik sağlanamamıştır.Maybank Islamic'in Finansal Varlıklar (net)/Toplam Aktifler oranı düşüktür, bu durum bankanın elinde fazla likit yada duran varlık bulunduğunu göstermektedir, etkinlik sağlanamamıştır. RHB Islamic Bank'ın Tüketici Kredileri/ Toplam Kredi ve Alacaklar rasyosu düşüktür, etkinlik sağlanamamıştır. Standard Chartered Saadiq Bank'ın Özel Karşılıklar/Takipteki krediler oranı yüksektir, banka tam olarak etkin değildir.

Genel bir değerlendirme yapıldığında; Türkiye Katılım Bankaları ile Malezya İslam Bankalarının etkin olamamalarında, özellikle kredi ve alacaklarını tahsil etme politikalarında yaşadıkları tikanıkların ve dolayısıyla özel karşılık oranlarındaki artışlar sonucu kaynaklarını tam olarak kullanamadıkları sonucuna varılmıştır.

3.5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Modern örneklerine en yakın bankacılık işlemleri dünyada ilk olarak Lombardiyalı Yahudilerin pazarlara koydukları masalarla (banco) yapılmaya başlanmıştır. İlk banka örnekleri ise M.Ö. 3500 yıllarına kadar dayanmaktadır. Mezopotomya'da bulunan bazı tapınaklar bilinen ilk bankalar olarak kabul edilmektedir. M.Ö. 1800 yılında Babil kralı Hammurabi'nin faiz ve ticaretle ilgili olarak koyduğu kanunlar da faize karşı ilk kanuni müdahale olarak tarihte yerini almıştır. Türk bankacılık sektörü, 24 Ocak kararları diye adlandırılan liberal ekonomi politikaları sayesinde, 1980 sonrasında büyük değişiklikler yaşamıştır. Bu değişikliklerin en önemlilerinden biri de katılım bankalarının (özel finans kuruluşları) kurulması olmuştur.

Özel Finans Kurumları'nın kuruluşu, Bakanlar Kurulu'nun 16 Aralık 1983 tarih ve 83/7506 sayılı karar ile gerçekleşmiştir. Bu yasal düzenlemeden sonra 1985 yılında Albaraka Türk Özel Finans Kurumu ilk özel finans kurumu olarak faaliyetlerine başlamıştır. İlerleyen dönemde 6 özel finans kurumu bankacılık sistemi içerisinde yer almış, 1 kapanma ve 1 birleşmenin ardından 4 özel finans kurumu faaliyetlerini sürdürmüştür. Özel Finans Kurumları 2006 yılında yapılan düzenleme ile Katılım Bankası adını almışlardır. Bankacılık sektörü tasarruf sahiplerinin tasarrufunu ihtiyacı olana dolayısıyla da ekonomiye aktarmakla kalmayıp, ülke ekonomisinin ve refahının artırılmasına katkıda bulunmaktadır.

Bir ülke ekonomisi için bankacılık sektörünün önemi kadar o sektörün aktörleri de önem arz etmektedir. Katılım bankaları faizli işlem yapan mevduat bankalarından farklı olarak dini hassasiyeti olan bireylerin tasarruflarını faizsiz enstrümanlar kanalı ile ekonomiye aktarmaktadır. Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulan Katılım Bankaları, Bankalar Kanunu'na uygun olarak faaliyet göstermekte ve 24 yılı aşan bir süredir yastık altı paraların ekonomiye kazandırılması konusunda önemli işlevler üstlenmektedirler. Bir anlamda Risk Sermayesi (Venture Capital) kuruluşu niteliğinde olan katılım bankaları, topladıkları atıl (yastık altı) fonları doğrudan Türk sanayicisi ve müteşebbisinin ihtiyaç duyduğu hammadde, yarı mamul ve mamul maddeler ile yatırım mallarının temininde kullanmak suretiyle ülke ekonomisine ciddi katkılar sağlamaktadır.

Yastık altı tasarrufları, sunduğu alternatif ürünlerle ekonomiye kazandıran aynı zamanda körfez ülkelerinden ülkemize fon akışı sağlayan katılım bankaları topladıkları fonları reel sektöre aktararak, kaynakların verimsiz ve spekülâtif amaçlı kullanımını önlemekte ve daha sağlam bir aktif yapısı/kredi dengesi oluşturarak ekonomik dalgalanmalara ve krizlere karşı daha dirençli bir bankacılık yapısı sağlamaktadırlar. Bankacılık sisteminde spekülâtif işlemlerin ve kontrolsüz türev araçların yol açtığı sorunların henüz etkileri devam eden global krizde, faizsiz bankacılığın bankacılık sistemi içerisinde payının artması sağlam ve derinleşmiş bir finansal sistem oluşması bakımından da önem arz etmektedir.

Mevcut bankacılık sistemine birçok farklı ürün kazandıran katılım bankalarının, sektör içerisindeki payı giderek artmakla birlikte yeterli düzeylere ulaşamamıştır. Katılım bankalarının ortak ürün geliştirme ve faaliyetlerinde sinerji sağlama konusunda ise yetersiz kaldıkları görülmektedir. Örneğin; ortak ATM, ortak POS hizmeti, ortak kredi kartı oluşturma, katılım bankalarının kendi aralarında muhabir bankacılık hizmeti sağlama veya ortak para transfer/nakil sistemi kurma ve daha birçok alanda maliyetleri azaltıp etkinlikleri ve pazar payını arttırabilecek alanlarda işbirliği sağlayamadıkları görülmektedir. Hatta kimi ürünlerin kendi aralarında uygulanış biçimleri açısından da farklılıklar olduğu görülmektedir.

Bir katılım bankasının faizsiz bankacılık sistemine uygun bularak gerçekleştirdiği bir işlemin diğer katılım bankalarınca uygulanamadığı görülmektedir. Bu durum sadece pazar kaybına değil, katılım bankalarının işlemlerini faizsiz bankacılık esaslarına uygun yürütüp yürütmediği konusunda tartışmalara da yol açmaktadır. Bir katılım bankasında faizsiz bankacılık sistemine uygun olmayacağı gerekçesiyle talep ettiği işlemi gerçekleştiremeyen müşteri aynı işlemi başka bir katılım bankasında gerçekleştirebiliyorsa, her ne kadar farklı fihhi dayanak ve içtihatlar esas alınsa bile yapılan işlem, sistemi tam olarak bilmeyen çevreler tarafından şüheyle karşılanacaktır.

Katılım bankalarının ortak danışma kurulu olmaması, bazı katılım bankalarının bünyelerinde danışma kurulu veya benzer bir fihhi istişare kurulunun olmaması, bu sorunun ana nedenini oluşturmaktadır. Birlikte hareket edemeyen katılım bankaları sektörde rakiplerinin pazarından pay almakla birlikte daha çok birbirlerinin rakibi konumunda yer almaktadır. Bu durum katılım bankalarının sektörden aldıkları payın beklenenden düşük seviyelerde kalmasına sebep olmaktadır. 2013 Kasım ayı BDDK ve TKBB verilerine göre; katılım bankalarının bankacılık sektöründe aktif payı %5,5, kredi payı %6,2, mevduat payı ise %6,5'dir. Katılım bankaları her ne kadar faizsiz bankacılık işlemlerinin hitab ettiği İslami hassasiyetlere sahip kitle hedeflenerek kurulmuş olsa da, bu gün anlayış ve inanışları

farklılıklar gösteren, ortak yönü bankacılık işlemi yapmak olan tüm ekonomik birimlere hizmet götürmek zorundadır.

Katılım bankaları rakiplerinin uyguladığı kimi ürünleri faizsiz bankacılık sistemine uygun olmadığı için müşterilerine sunamamaktadır. Finans piyasasındaki her ürünün faizsiz bankacılık sistemine adapte edilmesi mümkün değildir. Katılım bankalarının söz konusu ürünlerden alamadığı payı alternatif ürünleri yaygınlaştırarak tolere etmesi gerekmektedir. Mevcut finans piyasasının güven sorunu yaşadığı, faizsiz bankacılık uygulamalarının dikkatle incelenerek alternatif olarak tüm çevrelerce önerilir hale geldiği bu dönemde, ülkemizdeki katılım bankalarının bu fırsatı iyi değerlendirmesi, diğer bankalardan farklı oldukları hususlardan yani faizsiz bankacılık prensiplerinden ödün vermeden sektörün büyük paya sahip önemli aktörleri haline gelmeleribeklenmektedir.

1983 yılında Malezya devlet başkanı tarafından başlatılan İslamlaştırma politikası ile birlikte faizsiz bankacılığın temelleri atılmıştır. Başta İslam finansı araştırma enstitüsü ve ardından İslami anlayışa uygun olan faizsiz bir bankacılık sistemi faaliyete girmiştir. Malezya'da faizsiz bankacılık araştırma enstitüleri, bilgilendirme merkezleri ve fetva kurulu islam bankacılığına ivme kazandırmıştır. Malezyada her ne kadar islam bankacılığı gelişmiş ise de, zamanımızın şartlarına hizmet verecek ölçüde yeterli büyüklüğe ulaşamamıştır.

Malezya İslam bankaları ile Türkiye katılım bankaları karşılaştırıldığında etkinlik değerleri açısından önemli bir fark görülmemektedir. Malezya'da İslam bankalarının sektördeki payı Türkiye'ye göre yüksektir. Bununda en önemli nedeni Türkiyede faizsiz bankacılığının yanında konvansiyonelbankalar bulunmaktadır. Türkiye'de faizsiz finansman ile ilgili araştırma merkezlerinin çok az olması ve tanıtımının yapılamaması sektörün büyümesini olumsuz yönde etkilemektedir. Türkiye'de katılım bankaları faizsiz bankacılık estrümanlarını kullanamamış ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verememiştir. Malezya ve Türkiye islam bankacılığı alanında iş birliğini daha da güçlendirerek islam bankacılığında önemli bir başarıyı yakalayabilecektir.

KAYNAKÇA

- Abaç, S., (1986), Türkiye’de Bankalar ve Bankacılık Sistemi, İbar Yayınları, İstanbul
- Akan, Y., , Çalmaşur, G., (2009), Etkinliğin Hesaplanmasında Veri Zarflama Analizi ve Stokastik Sınır Yaklaşımı Yöntemlerinin Karşılaştırılması Erzurum Alt Bölgesi Üzerine Bir Uygulama, Atatürk Üniversitesi 10. Ekonometri ve İstatistik Sempozyumu, 27-29 Mayıs, Erzurum.
- Akçan A., (1997), Özel Finans Kurumlarının Türk Finans Sektöründeki Konumu ve Geleceği, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya
- Akdoğan M., (2001), Veri Zarflama Analizi Tekniği ile Sigorta Şirketlerinin Etkinlik Ölçümü: Türkiye Örneği, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Akgündüz A., Öztürk, S., (1999), Bilinmeyen Osmanlı, Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul
- Akın C., (1986), Faizsiz Bankacılık ve Kalkınma, Kayıhan Yayınları, İstanbul
- Aktepe, İ. E., (2010), İslâm Hukuku Çerçevesinde Finansman ve Bankacılık, Erkam Matbaası, İstanbul.
- Allen, F., Douglas, G., (2004), Competition and Financial Stability, Journal of Money, Credit and Banking, Vol. 36, No. 3, pp. 453–80.
- Altaner S., (2002), Türkiyede Özel Finans Kurumlarının Bankacılık Sektörü İçindeki Yeri , Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Archer, S., Rifaat, A., (eds.), (2002), Islamic Finance: Growth and Innovation, (London: Euromoney Books).
- Ariff, M., (1998), Islamic Banking, Asian-Pacific Economic Literature, Vol. 2, No. 2 (September), pp. 46–62.
- Atan M., (2002), Türkiye Bankacılık Sektöründe Veri Zarflama Analizi ile Bilançoya Dayalı Mali Etkinlik ve Verimlilik Analizi , Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, Ankara
- Atan, M., Karpat, G. ve Göksel, A., (2002), Ankara’daki Anadolu Liselerinin Toplam Etkinliğinin Veri Zarflama Analizi (VZA) ile Saptanması, XI. Eğitim Bilimleri Kongresi, KKTC Yakın Doğu Üniversitesi, Kıbrıs, ss.1-10.

Aydağün, A., (2003), Veri Zarflama Analizi, Hutun Yıl Sonu Semineri, Hava Harp Okulu, Havacılık ve Uzay Teknolojileri Enstitüsü, Ankara.

Aydemir, Z. C., (2002), Bölgesel Rekabet Edebilirlik Kapsamında İllerin Kaynak Kullanım Görece Verimlilikleri: Veri Zarflama Analizi Uygulaması, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.

Bakırcı, F., (2006), Sektörel Bazda Bir Etkinlik Ölçümü: VZA ile Bir Analiz, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 20, Sayı 2, Erzurum, ss. 199-217.

Bakırcı, F., (2006), Üretimde Etkinlik ve Verimlilik Ölçümü Veri Zarflama Analizi Teori ve Uygulama, 1.Basım, Atlas Yayınları, Erzurum

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2001, Özel Finans Kurumlarının Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik, (20.09.2001 Tarih ve 24529 Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanmıştır.)

Banxia Software, (1998), Software Review, Frontier Analyst, Glasgow

Baş, İ. M., Artar, A., (1991), İşletmelerde Verimlilik Denetimi, Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları: 435, Ankara

Baysal, M. E., (1999), Veri Zarflama Analizi ile Orta Öğretimde Performans Ölçümü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Baysal, M. E., (v.d.), (2005), Türkiye’deki Devlet Üniversitelerinin 2004 Yılı Performanslarının, Veri Zarflama Analizi Yöntemiyle Belirlenip Buna Göre 2005 Yılı Bütçe Tahsislerinin Yapılması, SAÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Cilt 9, Sayı 1, Sakarya, ss. 67-73.

Berberoğlu, H., (2004), Faizsiz Bankacılık Nakit Yönetimi, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Malatya

Boyd, J. H., Runkle, D. E., (1993), Size and Performance of Banking Firms, Journal of Monetary Economics, Vol. 31, pp. 47-67.

Choudhry, N., Mirakhor, A., (1997), Indirect Instruments of Monetary Control in an Islamic Financial System, Islamic Economic Studies, Vol. 4, No. 2, pp. 27-66.

Čihák, M., (2006), How Do Central Banks Write on Financial Stability?, IMF Working Paper No. 06/163 (Washington: International Monetary Fund).

Cingi S., Tarım, A., (2000), Türk Banka Sisteminde Performans Ölçümü Dea-Malmquist TFV Endeksi Uygulaması, TBB Yayını, İstanbul

Cingi, S. ve A., TARIM, A., (2000), Türk Banka Sisteminde Performans Ölçümü VZA – Malmquist TFP Endeksi Uygulaması, Türkiye Bankalar Birliği Araştırma Tebliği Serisi, Cilt 01, Sayı 2000, Ankara, ss. 1-34.

Coelli, T.J, (1996), A Guide to VZAP Version 2.1: A Data Envelopment Analysis (Computer) Program, Centre For Efficiency and Productivity Analysis (CEPA) Working Papers, The University of New England, No. 8/96, Armidale, pp. 1-50.

Coelli, T., (1996), A Guide To DEAP Version 2.1 A Data Envelopment Analysis Program

Çilli, H., (1993), Economies of Scale and Scope in Banking Evidence From The Turkish Commercial Banking Sector, TCMB Tartışma Tebliği, No: 9308

Çizakça, M., (1999), İslam Dünyasında ve Batı'da İş Ortaklıkları Tarihi. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları

Dağ, S., (2011), Türkiye'deki Katılım ve Mevduat Bankalarının Etkinliklerinin Veri Zarflama Analizi Yöntemiyle Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Danmarks Nationalbank, (2004), Market-Based Risk Measures for Banks, in Financial Stability (Copenhagen: Danmarks National Bank).

Darçın, A. C., (2007), Özel Finans Kurumlarının Katılım Bankalarına Dönüşümünün Sebepleri ve Sonuçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara.

Döndüren H., (1993), Delilleriyle Ticaret ve İktisat İlmihali, Erkam Yayınları, İstanbul

Drake, L. Hall, M. ve Simper, R. (2005), Bank Modelling Methodologies: A Comparative Non-Parametric Analysis of Efficiency in The Japanese Banking Sector, Journal of Banking & Finance, Elsevier, vol. 30(5), pages 1443-1466, May.

- Duran, B., Ertuğrul, C., (v.d.) (2012), İktisadi Düşünceler Tarihi, Lisan Yayıncılık, İstanbul.
- Dyson R.G., Thanassoulis, E., Boussofiane, A., (1990), A Dea (Data Envelopment Analysis) Tutorial, Warwick Bussiness School, Warwick
- Ekren, N., Emiral, F., (2002), .Türk Bankacılık Sistemindeki Etkinlik Analizi (Veri Zarflama Analizi Uygulaması)., Active Bankacılık ve Finans Dergisi, Yıl : 4, Sayı : 24
- El Qorchi, M., (2005), Islamic Finance Gears Up,” Finance and Development (Washington: International Monetary Fund).
- El-Hawary, D., Grais, W., Iqbal, Z., (2004), Regulating Islamic Financial Institutions: The Nature of the Regulated, World Bank Working Paper 3227 (Washington: World Bank).
- Emiral, F., (2001), Türk Bankacılık Sisteminde Etkinlik Analizi (Veri Zarflama Analizi Uygulaması), Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Bankacılık Anabilimdalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Ergan, M., Aytekin M., (2000), Özel Finans Kurumları, Eko Vitrin Dergisi . Türkiye
- Eroğlu, E., Lorcu, F., (2007) VZAHP ile Sayısal Karar Verme”, İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi, Sayı 2, Cilt 36, ss. 30-53.,İstanbul
- Erol, İ., Erol, E.,(2012), Para Teorisi ve Politikası,Orion Kitabevi, No:72 Kızılay, Ankara
- Errico, L., Farrahbaksh, M., (1998), Islamic Banking: Issues in Prudential Regulation and Supervision, IMF Working Paper 98/30 (Washington: International Monetary Fund).
- Ersen H. M., (1999), Veri Zarflama Analizinin Skolastik Değişiklikler Altında Geçerliliği Gürültünün Verimsizlik Bileşen, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- BDDK Çalışma Raporları, (2005), Etkinliğin Gelişimi , 2005/10, İstanbul
- Güçlü A., (1999), Türk Silahlı Kuvvetleri Hastanelerinde Teknik Verimlilik Ölçümü: Veri Zarflama Analizi Uygulaması, Genel Kurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlık Hizmetleri Yönetimi Bilim Dalı, Ankara
- Gürdoğan, N., (1988), Özel Finans Kurumları ve Türkiye Uygulaması Sempozyumu, İstanbul

Hamilton, L. C., (2002), *Statistics with Stata* (Belmon, CA: Duxbury). Ainley, Michael, Ali Mashayekhi, Hicks, R., Rahman, A., and Ravalia, A., 2007, *Islamic Finance in the UK: Regulation and Challenges* (London: Financial Services Authority). İngiltere

Hassan, M.K., (2005), *The Cost Profit and X-Efficiency of Islamic Banks*, Economic Research Forum

Hassan, M. K., (eds.), (2003), *Textbook on Islamic Banking* (Dhaka, Bangladesh: Islamic Economic Research Bureau).

Hesse, H., Čihák, M., (2007), *Cooperative Banks and Financial Stability*, IMF Working Paper No. 07/02 (Washington: International Monetary Fund).

International Monetary Fund, (2004), *Compilation Guide on Financial Soundness Indicators*, (Washington: International Monetary Fund).

International Organization Of Securities Commissions, (2004), *Islamic Capital Market: Fact Finding Report*. Report of the Islamic Capital Market Task Force of the International Organization of Securities Commissions (Madrid).

Iqbal, M., Llewellyn, D. T. (eds.), (2002), *“Islamic Banking and Finance: New*

Iqbal, Z., Mirakhor A., (1987), Islamic Banking, International Monetary Fund Occasional Paper 49 (Washington: International Monetary Fund).

İnan E. A., (2000), *Banka Etkinliğinin Ölçülmesi ve Düşük Enflasyon Sürecinde Bankacılıkta Etkinlik*, Bankacılık Dergisi:34

Jobst, A., (2007), *“The Economics of Islamic Finance and Securitization*, IMF Working Paper No. 07/117 (Washington: International Monetary Fund).

Kaçmaz, A., (2009), *Katılım Bankalarının 2005-2008 Yılları Arasında Türk Bankacılık Sektöründeki Gelişimi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Projesi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kalirajan, K.P. ve Shand, R.T., (1999), *Frontier Production Functions And Technical Efficiency Measures*, Journal Of Economic Surveys

Karacabey, A. A., (2002), *Türk Bankalarındaki Üretim Değişiklikleri ve Nedenleri*, İktisat, İşletme ve Finans, Cilt: 17, Sayı: 191.

- Karacaer, Ş., (1998), Antalya Yöresinde 4 ve 5 Yıldızlı Otellerde Toplam Etkinlik Ölçümü: Bir Veri Zarflama Analizi Uygulaması, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Kaufmann, D., Kraay, A., Mastruzzi, M., (2005), Governance Matters IV: Governance Indicators for 1996–2004. (Washington: World Bank), mimeo.
- Kavuncubaşı, Ş., (1995), Hastanelerde Görelî Verimlilik Ölçümü: Veri Çevreleme Analizinin Uygulanması, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara
- Kaya, Ö., (2010), Katılım Bankacılığının Gelişimi Ve Türk Bankacılık Sistemi İçerisindeki Etkinliğinin Araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Khalaf, R., (1995), Funds Scooped Up By The West, Financial Times- İslamic Banking , Malezya
- Khan, M., (1986), Islamic Interest-Free Banking, IMF Staff Papers, Vol. 33, 1–27.
- Kılınç, F. E., (2009), Türk Sigortacılık Sektörünün Veri Zarflama Analizi Yöntemi ile Etkinliğinin Araştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Kıyıldı, R., Kardeşahin K. Ve M., (2006), Türkiye’de Hava Alanlarının Veri Zarflama Analizi ile Altyapı Performansının Değerlendirilmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Cilt 10, Sayı 3, Isparta, ss. 391-397.
- Köseoğlu, A., (2009), Veri Zarflama Analizi ile Türkiye’deki Bireysel Emeklilik Şirketlerinin Etkinliğinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Laeven, L., Levine, R., (2005), Is There a Diversification Discount in Financial Conglomerates?, Journal of Financial Economics, forthcoming.
- Lorcu, F., (2008), Veri Zarflama Analizi (DEA) ile Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinin Sağlık Alanındaki Etkinliklerinin Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Maechler, A., Srobona, M., Worrell, D., (2005), Exploring Financial Risks and Vulnerabilities in New and Potential EU Member States, Second Annual DG

Marston, D., Shabsigh G., Sundararajan V., (1998), "Monetary Operations and Government Debt Management Under Islamic Banking," IMF Working Paper No. 98/144 (Washington: International Monetary Fund).

M., Schaeck, K., Wolfe, S., (2007), "Small European Banks: Benefits from Diversification?" Journal of Banking and Finance, forthcoming. İngiltere

Mills, P., Presley j., (1999), Islamic Finance: Theory and Practice (London: Macmillan). İngiltere

Mishkin, F., (1999), "Financial Consolidation: Dangers and Opportunities," journal of Banking and Finance, Vol. 23, pp. 675–91.

Moktar, H., Naziruddin, A., Syed Al-Habshi M., (2006), "Efficiency of Islamic Banks in Malaysia: A Stochastic Frontier Approach," Journal of Economic Cooperation among Islamic Countries, Vol. 27, No. 2, Pp. 37–70.

Naughton, S.A.J. and M.A. Tahir, (1988), "Islamic Banking and Financial Development," INCEIF, Malezya

Özgür, E., (2007), "Katılım Bankalarının Finansal Etkinliği ve Mevduat Bankaları ile Rekabet Edebilirliği", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Schaeck, Klaus, Martin Čihák, and Simon Wolfe, (2006), "Are More Competitive Banking Systems More Stable?," IMF Working Paper 06/143 (Washington: International Monetary Fund).

Sevimeser, N. C., (2005), "Yabancı Bankaların Gelişmekte Olan Ülkelerdeki Faaliyetleri ve Etkileri: Türkiye Açısından Bir Değerlendirme" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Sole, J., (2007), "Introducing Islamic Banks into Conventional Banking Systems," IMF Working Paper 07/175 (Washington: International Monetary Fund).

Sundararajan, Vasudevan, and Luca Errico, (2002), "Islamic Financial Institutions and Products in the Global Financial System: Key Issues in Risk Management and Challenges Ahead," IMF Working Paper No. 02/192 (Washington: International Monetary Fund)

Takan M., (2002), Bankacılık Teori Uygulama ve Yönetim, 2. Baskı, Nobel Yayınları, Ankara

Takan, M.,(2002), Bankacılık Teori ve Uygulama Yönetimi, Nobel Yayınları Kitabevi, Ankara.

Tunç, H.,(2010), Katılım Bankacılığı Felsefesi, Teorisi ve Türkiye Uygulaması, Nesil Yayıncılık, İstanbul.

Türkiye Bankalar Birliği web sayfası, www.tbb.org.tr (22.04.2014)

TKBB 2010 Raporu

TKBB 2011 Raporu

TKBB 2012 Raporu

TKBB 2013 Raporu

Ulufur, S.,(2001), Özel Sermayeli Türk Ticaret Bankalarının Etkinlik Analizi, Bankacılık,cilt:46, Ankara

www.albarakaturk.com.tr/ (08.05.14)

www.alomaliye.com/saban_kucuk, (15.12.2010).

www.bankasya.com.tr/ (08.05.14)

www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcuma17.doc, (17.08.2006)

www.kuveytturk.com.tr/ (08.05.14)

www.SAGLIK-sigortasi.com/sigorta-pastasini-buyutmek-icin-tekaful, (27.12.2010).

www.turkiyefinans.com.tr/ (08.05.14)

Yolalan, Reha, (1993), İşletmeler Arası Görelî Etkinlik Ölçümü, Milli Prodüktivite Merkezi, No: 483, Ankara

EKLER

EK 1: Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2013 Yılı 4. Dönem Etkinlik Analizi

birinci dönem 2013-4									
	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	69,62	95,69	2,33	0,21	90,61	2,67	11,66	5,75	100%
Kuveyt Türk	62,69	95,31	2,35	0,28	88,08	2,82	17,13	5,55	99,10%
Türkiye Finans	69,44	115,23	2,52	4,38	-73,41	4,03	18,94	5,8	96,80%
Bank Asya	74,51	111,84	5,59	3,1	44,47	4,09	23,03	4,36	100%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	28,5	115,3	5,9	0	100	12,6	0,2	47,5	98,80%
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)	28,9	32,9	5,1	1,8	63,6	1,4	28,3	19,5	99,60%
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)	59,4	94,5	2,4	0,1	96,3	3	30,4	9,9	97,60%
Alliance İslamic Bank	9,2	15,4	0	0	0	0,5	0	77,2	99,20%
Amlslamic Bank	51,7	75,8	2,6	0,4	84	3,4	3,2	13,1	97,50%
Asian Finance Bank (Malaysia)	62,4	73,2	0	0	24,8	2,7	69,7	16,5	99,03%
Asia Offshore Finance Agency	62,4	97,5	2,3	0	100	3,4	39,8	12,3	98,04%
Bank Islam Malaysia	73,2	127,4	2,5	0,5	80,3	3	53,7	6	100%
Bank Muamalat Malaysia	61,9	92,6	0,8	0,5	36,3	2,2	36,3	19	97,08%
CIMB Islamic Bank	58,1	90,7	2	0,2	88,5	3,6	1,7	19,1	99,50%
Hong Leong Islamic Banking	75,25	112,29	2,85	4,91	-71,89	4,86	20,08	5,72	100%
HSBC Amanah Malaysia	72,97	99,07	4,76	7,61	-59,94	8,05	22,66	4,06	98,07%
Kuwait Finance House (Malaysia)	28,7	25,4	5,1	1,8	63,6	1,4	28,3	19,5	99,10%
Maybank Islamic	58,9	94	2,1	0,1	96	3	31	9,8	98,65%
OCBC Al-Amin Bank	9	15,7	1	2,7	0	0,5	0	77	97,36%
Public Islamic Bank	50,1	75	2,7	0,3	84	3,2	2,3	13,1	100%
RHB Islamic Bank	68,1	119,1	2,8	0,6	78,3	2,1	0,4	5,8	98,25%
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)	49,8	82	1,3	0	100	1	12,9	24,2	99,85%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistiki verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistiki verilerinden derlenmiştir.

EK 2: Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2013 Yılı 3. Dönem Etkinlik Analizi

2013-3	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	72,22	102,14	2,55	0,4	84,08	2,54	11,83	6,06	94,76%
Kuveyt Türk	62,59	94,78	2,53	0,63	75,09	3,03	17	5,8	98,21%
Türkiye Finans	70,03	118,32	2,93	5,06	-72,38	4,51	19,55	6,02	99,70%
Bank Asya	72,72	106,09	3,91	5,72	-46,04	6,39	23,5	4,75	96,45%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	49,5	82,9	2,1	0	100	2,9	32,2	35,6	97,84%
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)	68,1	119,1	2,8	0,6	78,3	2,1	0,4	5,8	96,65%
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)	49,8	82	1,3	0	100	1	12,9	24,2	100%
Alliance İslamic Bank	49,8	65,5	12,3	0	100	4,7	15,5	29,3	96,75%
Amlslamic Bank	60,8	138,2	0,8	0,3	64,2	3,8	4,7	12	99,31%
Asian Finance Bank (Malaysia)	19,6	42,5	0,6	0	100	3,4	2,2	11,6	98,58%
Asia Offshore Finance Agency	59,8	91,3	0,9	0,3	67,5	3,1	14,9	19,7	85,98%
Bank Islam Malaysia	54,4	90,7	2,3	0,7	70,9	3,7	37,7	28,6	86,80%
Bank Muamalat Malaysia	39,6	64,3	3,9	0	100	8,6	29,3	35	89,32%
CIMB Islamic Bank	46	72,3	7,6	1,4	81,8	7,3	37,1	33,7	96,52%
Hong Leong Islamic Banking	43,5	155,5	1,2	0	100	5,3	0	34,5	98%
HSBC Amanah Malaysia	36,6	53,1	14,1	1	93	0,7	40	18	100%
Kuwait Finance House (Malaysia)	66,7	116,9	5	1,4	72,3	3,7	33,1	17,2	99,01%
Maybank Islamic	5,5	9,4	0	0	35,7	1,6	0,1	11,8	99,38%
OCBC Al-Amin Bank	39,1	85,8	7,2	3,2	55,9	5,9	2,4	35,6	98,455
Public Islamic Bank	58,1	90,7	2	0,2	88,5	3,6	1,7	19,1	99,65%
RHB Islamic Bank	75,25	112,29	2,85	4,91	-71,89	4,86	20,08	5,72	97,85%
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)	72,97	99,07	4,76	7,61	-59,94	8,05	22,66	4,06	100%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistiki verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistiki verilerinden derlenmiştir.

EK 3: Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2013 Yılı 2. Dönem Etkinlik Analizi

2013-2									
	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	73,01	102,01	2,53	0,49	80,57	2,69	11,18	5,25	98%
Kuveyt Türk	62,38	93,3	2,45	0,59	75,9	3,08	17,39	4,8	99,76%
Türkiye Finans	71,79	113,67	2,88	4,95	-71,91	4,58	19,21	5,16	97,56%
Bank Asya	75,07	106,03	4,31	7,02	-63,04	7,54	22,86	3,61	99,41%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	43,5	155,5	1,2	0	100	5,3	0	34,5	98,07%
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)	36,6	53,1	14,1	1	93	0,7	40	18	98,78%
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)	66,7	116,9	5	1,4	72,3	3,7	33,1	17,2	99,20%
Alliance İslamic Bank	5,5	9,4	0	0	35,7	1,6	0,1	11,8	100%
Amlslamic Bank	39,1	85,8	7,2	3,2	55,9	5,9	2,4	35,6	99,01%
Asian Finance Bank (Malaysia)	70,9	85,3	3,3	2,2	34,7	2,7	49	10,7	95,64%
Asia Offshore Finance Agency	65,3	101,8	7,1	0,9	86,8	2,8	63,8	23,4	96,82%
Bank Islam Malaysia	54,5	90,4	9,5	2,2	76,9	2,9	51,2	20,1	100%
Bank Muamalat Malaysia	43,5	160	2	1	100	5	0	36	100%
CIMB Islamic Bank	35,6	50	12	2	93	0,56	35	22	91,80%
Hong Leong Islamic Banking	66,7	116,9	5	1,4	72,3	3,7	33,1	17,2	99%
HSBC Amanah Malaysia	5,5	9,4	0	0	35,7	1,6	0,1	11,8	98,39%
Kuwait Finance House (Malaysia)	39,1	85,8	7,2	3,2	55,9	5,9	2,4	35,6	99,95%
Maybank Islamic	70,9	85,3	3,3	2,2	34,7	2,7	49	10,7	100%
OCBC Al-Amin Bank	65,3	101,8	7,1	0,9	86,8	2,8	63,8	23,4	100%
Public Islamic Bank	54,5	90,4	9,5	2,2	76,9	2,9	51,2	20,1	100%
RHB Islamic Bank	70,4	130,6	3,2	1,2	62,2	2,7	37,4	16,3	99,20%
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)	66,4	87,8	4	2,3	42,7	2,5	1,7	17,8	91,55%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistiki verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistiki verilerinden derlenmiştir.

EK 4: Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2013 Yılı 1. Dönem Etkinlik Analizi

2013-1									
	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	69,94	92,72	2,24	0,36	83,57	2,75	11,34	5,58	97,46%
Kuveyt Türk	62,76	90,86	2,54	0,42	83,28	3,2	18,13	4,93	98,61%
Türkiye Finans	75,25	112,29	2,85	4,91	-71,89	4,86	20,08	5,72	97,28%
Bank Asya	72,97	99,07	4,76	7,61	-59,94	8,05	22,66	4,06	98,29%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	49,5	82,9	2,1	0	100	2,9	32,2	35,6	97,10%
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)	68,1	119,1	2,8	0,6	78,3	2,1	0,4	5,8	95,60%
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)	49,8	82	1,3	0	100	1	12,9	24,2	94,85%
Alliance İslamic Bank	49,8	65,5	12,3	0	100	4,7	15,5	29,3	99,35%
Amlslamic Bank	60,8	138,2	0,8	0,3	64,2	3,8	4,7	12	99,78%
Asian Finance Bank (Malaysia)	19,6	42,5	0,6	0	100	3,4	2,2	11,6	94,56%
Asia Offshore Finance Agency	59,8	91,3	0,9	0,3	67,5	3,1	14,9	19,7	95,54%
Bank Islam Malaysia	54,4	90,7	2,3	0,7	70,9	3,7	37,7	28,6	100%
Bank Muamalat Malaysia	39,6	64,3	3,9	0	100	8,6	29,3	35	95%
CIMB Islamic Bank	46	72,3	7,6	1,4	81,8	7,3	37,1	33,7	96,12%
Hong Leong Islamic Banking	73,01	102,01	2,53	0,49	80,57	2,69	11,18	5,25	95,74%
HSBC Amanah Malaysia	62,38	93,3	2,45	0,59	75,9	3,08	17,39	4,8	93,05%
Kuwait Finance House (Malaysia)	65,3	101,8	7,1	0,9	86,8	2,8	63,8	23,4	92,67%
Maybank Islamic	54,5	90,4	9,5	2,2	76,9	2,9	51,2	20,1	93,48%
OCBC Al-Amin Bank	43,5	155,5	1,2	0	100	5,3	0	34,5	100%
Public Islamic Bank	36,6	53,1	14,1	1	93	0,7	40	18	98,03%
RHB Islamic Bank	66,7	116,9	5	1,4	72,3	3,7	33,1	17,2	95,04%
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)	46	72,3	7,6	1,4	81,8	7,3	37,1	33,7	96,18%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistiki verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistiki verilerinden derlenmiştir.

EK 5: Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2012 Yılı 4. Dönem Etkinlik Analizi

2012-4	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	73,92	98,71	2,28	0,23	89,51	2,65	12,43	1,26	100%
Kuveyt Türk	63,79	94,83	2,41	0,47	80,43	3,36	16,39	1,24	98,36%
Türkiye Finans	79,95	117,55	2,74	4,73	-72,35	4,61	15,87	1,12	99%
Bank Asya	3.522,6 2	103,62	4,39	7,12	-62,1	342,87	1,25	94,17	98,67%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	49,5	82,9	2,1	0	100	2,9	32,2	35,6	94,56%
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)	68,1	119,1	2,8	0,6	78,3	2,1	0,4	5,8	95,01%
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)	49,8	82	1,3	0	100	1	12,9	24,2	95,59%
Alliance İslamic Bank	49,8	65,5	12,3	0	100	4,7	15,5	29,3	96,16%
Amlslamic Bank	60,8	138,2	0,8	0,3	64,2	3,8	4,7	12	98,03%
Asian Finance Bank (Malaysia)	19,6	42,5	0,6	0	100	3,4	2,2	11,6	98,35%
Asia Offshore Finance Agency	59,8	91,3	0,9	0,3	67,5	3,1	14,9	19,7	99,80%
Bank Islam Malaysia	54,4	90,7	2,3	0,7	70,9	3,7	37,7	28,6	97,48%
Bank Muamalat Malaysia	39,6	64,3	3,9	0	100	8,6	29,3	35	95,82%
CIMB Islamic Bank	46	72,3	7,6	1,4	81,8	7,3	37,1	33,7	96,45%
Hong Leong Islamic Banking	62,4	73,2	0	0	24,8	2,7	69,7	16,5	89,15%
HSBC Amanah Malaysia	62,4	97,5	2,3	0	100	3,4	39,8	12,3	96,07%
Kuwait Finance House (Malaysia)	73,2	127,4	2,5	0,5	80,3	3	53,7	6	99,02%
Maybank Islamic	61,9	92,6	0,8	0,5	36,3	2,2	36,3	19	97,58%
OCBC Al-Amin Bank	58,1	90,7	2	0,2	88,5	3,6	1,7	19,1	98,13%
Public Islamic Bank	75,25	112,29	2,85	4,91	-71,89	4,86	20,08	5,72	96,74%
RHB Islamic Bank	72,97	99,07	4,76	7,61	-59,94	8,05	22,66	4,06	98,35%
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)	28,9	32,9	5,1	1,8	63,6	1,4	28,3	19,5	100%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistiki verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistiki verilerinden derlenmiştir.

EK 6: Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2012 Yılı 3. Dönem Etkinlik Analizi

2012-3									
	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	73,92	98,71	2,28	0,23	89,51	2,65	12,43	1,26	100%
Kuveyt Türk	63,79	94,83	2,41	0,47	80,43	3,36	16,39	1,24	98,36%
Türkiye Finans	79,95	117,55	2,74	4,73	-72,35	4,61	15,87	1,12	99%
Bank Asya	3.522,62	103,62	4,39	7,12	-62,1	342,87	1,25	94,17	98,67%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	43,5	155,5	1,2	0	100	5,3	0	34,5	87,24%
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)	36,6	53,1	14,1	1	93	0,7	40	18	91,85%
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)	66,7	116,9	5	1,4	72,3	3,7	33,1	17,2	98%
Alliance İslamic Bank	5,5	9,4	0	0	35,7	1,6	0,1	11,8	97,64%
Amlslamic Bank	39,1	85,8	7,2	3,2	55,9	5,9	2,4	35,6	99%
Asian Finance Bank (Malaysia)	70,9	85,3	3,3	2,2	34,7	2,7	49	10,7	98,01%
Asia Offshore Finance Agency	65,3	101,8	7,1	0,9	86,8	2,8	63,8	23,4	99,27%
Bank Islam Malaysia	54,5	90,4	9,5	2,2	76,9	2,9	51,2	20,1	100%
Bank Muamalat Malaysia	70,4	130,6	3,2	1,2	62,2	2,7	37,4	16,3	100%
CIMB Islamic Bank	66,4	87,8	4	2,3	42,7	2,5	1,7	17,8	99,85%
Hong Leong Islamic Banking	62,4	73,2	0	0	24,8	2,7	69,7	16,5	99,31%
HSBC Amanah Malaysia	62,4	97,5	2,3	0	100	3,4	39,8	12,3	99,75%
Kuwait Finance House (Malaysia)	73,2	127,4	2,5	0,5	80,3	3	53,7	6	100%
Maybank Islamic	61,9	92,6	0,8	0,5	36,3	2,2	36,3	19	98%
OCBC Al-Amin Bank	58,1	90,7	2	0,2	88,5	3,6	1,7	19,1	98,56%
Public Islamic Bank	75,25	112,29	2,85	4,91	-71,89	4,86	20,08	5,72	98,125
RHB Islamic Bank	72,97	99,07	4,76	7,61	-59,94	8,05	22,66	4,06	95,65%
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)	28,9	32,9	5,1	1,8	63,6	1,4	28,3	19,5	95,87%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistik verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistik verilerinden derlenmiştir.

EK 7: Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2012 Yılı 2. Dönem Etkinlik Analizi

2012-2									
	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	73,92	98,71	2,28	0,23	89,51	2,65	12,43	1,26	100%
Kuveyt Türk	63,79	94,83	2,41	0,47	80,43	3,36	16,39	1,24	98,36%
Türkiye Finans	79,95	117,55	2,74	4,73	-72,35	4,61	15,87	1,12	99%
Bank Asya	3.522,62	103,62	4,39	7,12	-62,1	342,87	1,25	94,17	98,67%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	43,5	155,5	1,2	0	100	5,3	0	34,5	92,58%
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)	36,6	53,1	14,1	1	93	0,7	40	18	97,36%
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)	66,7	116,9	5	1,4	72,3	3,7	33,1	17,2	96,42%
Alliance İslamic Bank	5,5	9,4	0	0	35,7	1,6	0,1	11,8	87%
Amlslamic Bank	39,1	85,8	7,2	3,2	55,9	5,9	2,4	35,6	99,83%
Asian Finance Bank (Malaysia)	36	150,1	4,7	0	100	13,3	0,2	41,2	100%
Asia Offshore Finance Agency	46,6	60	6	1	82,8	1,6	48,9	12,2	100%
Bank Islam Malaysia	69,8	112,9	2,4	0,4	81,2	3,9	29,4	16,2	95,35%
Bank Muamalat Malaysia	23,1	76,3	0	0	0	20,5	0	49,1	98,70%
CIMB Islamic Bank	32,1	76,5	3,9	1,6	57,9	5,9	1,7	53,8	97,10%
Hong Leong Islamic Banking	63,5	77,1	0,1	0,1	31,1	1,9	69,3	19,5	99,99%
HSBC Amanah Malaysia	67,9	109,4	2,8	0	100	3,6	48,8	15	95,96%
Kuwait Finance House (Malaysia)	69,6	122	3,3	1,3	60,6	3,3	56,8	6,3	97,36%
Maybank Islamic	67,9	95,6	1,3	0,8	41,8	2,3	40,1	20,6	100%
OCBC Al-Amin Bank	65,8	126,4	2,2	0,1	93,2	1,2	1,1	20	100%
Public Islamic Bank	59,8	91,3	0,9	0,3	67,5	3,1	14,9	19,7	96,87%
RHB Islamic Bank	54,4	90,7	2,3	0,7	70,9	3,7	37,7	28,6	96,41%
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)	39,6	64,3	3,9	0	100	8,6	29,3	35	98,14%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistiki verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistiki verilerinden derlenmiştir.

EK 8: Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2012 Yılı 1. Dönem Etkinlik Analizi

2012-1									
	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	73,92	98,71	2,28	0,23	89,51	2,65	12,43	1,26	100%
Kuveyt Türk	63,79	94,83	2,41	0,47	80,43	3,36	16,39	1,24	98,36%
Türkiye Finans	79,95	117,55	2,74	4,73	-72,35	4,61	15,87	1,12	99%
Bank Asya	3.522,62	103,62	4,39	7,12	-62,1	342,87	1,25	94,17	98,67%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	62,4	73,2	0	0	24,8	2,7	69,7	16,5	96,58%
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)	62,4	97,5	2,3	0	100	3,4	39,8	12,3	97,54%
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)	73,2	127,4	2,5	0,5	80,3	3	53,7	6	96,05%
Alliance İslamic Bank	61,9	92,6	0,8	0,5	36,3	2,2	36,3	19	98,69%
Amlslamic Bank	58,1	90,7	2	0,2	88,5	3,6	1,7	19,1	98,50%
Asian Finance Bank (Malaysia)	75,25	112,29	2,85	4,91	-71,89	4,86	20,08	5,72	100%
Asia Offshore Finance Agency	72,97	99,07	4,76	7,61	-59,94	8,05	22,66	4,06	98,80%
Bank Islam Malaysia	28,9	32,9	5,1	1,8	63,6	1,4	28,3	19,5	96,45%
Bank Muamalat Malaysia	69,6	122	3,3	1,3	60,6	3,3	56,8	6,3	95,20%
CIMB Islamic Bank	67,9	95,6	1,3	0,8	41,8	2,3	40,1	20,6	98,75%
Hong Leong Islamic Banking	65,8	126,4	2,2	0,1	93,2	1,2	1,1	20	93,12%
HSBC Amanah Malaysia	68,17	94,4	2,39	0,62	74,02	2,51	16,52	1,24	95,38%
Kuwait Finance House (Malaysia)	71,14	97,1	2,99	0,31	89,35	2,7	12,3	5,42	99,78%
Maybank Islamic	69,8	112,9	2,4	0,4	81,2	3,9	29,4	16,2	91,80%
OCBC Al-Amin Bank	61,9	92,6	0,8	0,5	36,3	2,2	36,3	19	98,45%
Public Islamic Bank	71,14	97,1	2,99	0,31	89,35	2,7	12,3	5,42	97,49%
RHB Islamic Bank	68,86	103,43	2,04	0,29	85,33	3,51	16,51	0,62	96,78%
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)	69,6	122	3,3	1,3	60,6	3,3	56,8	6,3	89,87%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistikî verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistikî verilerinden derlenmiştir.

EK 9: Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2011 Yılı 4. Dönem Etkinlik Analizi

2011-4									
	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	69,44	90,3	2,36	0,17	92,4	2,65	13,11	4,98	98,87%
Kuveyt Türk	68,86	103,43	2,04	0,29	85,33	3,51	16,51	0,62	96,81%
Türkiye Finans	76,48	108,8	2,37	4,01	-69,18	4,01	14,21	4,76	99,07%
Bank Asya	76,51	106,1	4,68	7,01	-49,63	9,57	19,23	4,99	100%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	36	150,1	4,7	0	100	13,3	0,2	41,2	100,00%
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)	46,6	60	6	1	82,8	1,6	48,9	12,2	98,00%
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)	69,8	112,9	2,4	0,4	81,2	3,9	29,4	16,2	100%
Alliance İslamic Bank	23,1	76,3	0	0	0	20,5	0	49,1	98,45%
Amlslamic Bank	32,1	76,5	3,9	1,6	57,9	5,9	1,7	53,8	96,16%
Asian Finance Bank (Malaysia)	63,5	77,1	0,1	0,1	31,1	1,9	69,3	19,5	91,25%
Asia Offshore Finance Agency	67,9	109,4	2,8	0	100	3,6	48,8	15	99,58%
Bank Islam Malaysia	69,6	122	3,3	1,3	60,6	3,3	56,8	6,3	96,34%
Bank Muamalat Malaysia	67,9	95,6	1,3	0,8	41,8	2,3	40,1	20,6	91,51%
CIMB Islamic Bank	65,8	126,4	2,2	0,1	93,2	1,2	1,1	20	93,56%
Hong Leong Islamic Banking	68,17	94,4	2,39	0,62	74,02	2,51	16,52	1,24	99,58%
HSBC Amanah Malaysia	73,32	103,55	2,35	4,04	-72,02	3,91	14,36	4,97	99,30%
Kuwait Finance House (Malaysia)	67,9	95,6	1,3	0,8	41,8	2,3	40,1	20,6	99%
Maybank Islamic	65,8	126,4	2,2	0,1	93,2	1,2	1,1	20	100%
OCBC Al-Amin Bank	78,11	102,56	3,89	6,43	-65,33	9,24	15,76	3,95	99,90%
Public Islamic Bank	74,31	97,33	2,88	0,77	73,17	3,14	16,97	0,51	100%
RHB Islamic Bank	76,18	102,01	2,83	4,74	-67,26	4,75	14,95	5,6	100%
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)	69,8	112,9	2,4	0,4	81,2	3,9	29,4	16,2	99,58%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistikî verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistikî verilerinden derlenmiştir.

EK 10: Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2011 Yılı 3. Dönem Etkinlik Analizi

2011-3									
	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	71,14	97,1	2,99	0,31	89,35	2,7	12,3	5,42	100%
Kuveyt Türk	68,17	94,4	2,39	0,62	74,02	2,51	16,52	1,24	99,85%
Türkiye Finans	73,32	103,55	2,35	4,04	-72,02	3,91	14,36	4,97	100%
Bank Asya	75,76	109,78	3,76	5,93	-57,73	8,24	18,31	5,06	99,96%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	78,11	102,56	3,89	6,43	-65,33	9,24	15,76	3,95	100%
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)	74,59	91,12	3,04	0,43	85,67	2,87	2,87	8,44	100%
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)	82,18	106,55	3,41	5,82	-70,36	6,01	14,9	5,73	89,98%
Alliance İslamic Bank	73,5	93,41	5,32	9,2	-72,93	11,51	13,95	2,61	100%
Amlslamic Bank	46,6	60	6	1	82,8	1,6	48,9	12,2	96,81%
Asian Finance Bank (Malaysia)	69,8	112,9	2,4	0,4	81,2	3,9	29,4	16,2	97,84%
Asia Offshore Finance Agency	23,1	76,3	0	0	0	20,5	0	49,1	91,53%
Bank Islam Malaysia	32,1	76,5	3,9	1,6	57,9	5,9	1,7	53,8	90,87%
Bank Muamalat Malaysia	63,5	77,1	0,1	0,1	31,1	1,9	69,3	19,5	93,86%
CIMB Islamic Bank	67,9	109,4	2,8	0	100	3,6	48,8	15	100%
Hong Leong Islamic Banking	69,6	122	3,3	1,3	60,6	3,3	56,8	6,3	100%
HSBC Amanah Malaysia	67,9	95,6	1,3	0,8	41,8	2,3	40,1	20,6	96,40%
Kuwait Finance House (Malaysia)	65,8	126,4	2,2	0,1	93,2	1,2	1,1	20	100%
Maybank Islamic	78,11	102,56	3,89	6,43	-65,33	9,24	15,76	3,95	95,80%
OCBC Al-Amin Bank	74,59	91,12	3,04	0,43	85,67	2,87	2,87	8,44	98,90%
Public Islamic Bank	82,18	106,55	3,41	5,82	-70,36	6,01	14,9	5,73	100%
RHB Islamic Bank	73,5	93,41	5,32	9,2	-72,93	11,51	13,95	2,61	90,75%
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)	69,6	122	3,3	1,3	60,6	3,3	56,8	6,3	99%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistikî verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistikî verilerinden derlenmiştir.

EK 11: Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2011 Yılı 2. Dönem Etkinlik Analizi

2011-2	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	75,02	94,2	3,01	0,34	88,67	2,76	11,59	5,6	99,10%
Kuveyt Türk	71,47	95,06	2,59	0,75	70,84	3,1	16,78	0,71	99,56%
Türkiye Finans	76,6	106,17	2,56	4,43	-73,01	4,44	-73	5,27	100%
Bank Asya	77,13	106,76	3,62	5,96	-64,46	8,63	17,04	3,62	98,65%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	59,8	91,3	0,9	0,3	67,5	3,1	14,9	19,7	100%
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)	54,4	90,7	2,3	0,7	70,9	3,7	37,7	28,6	100%
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)	39,6	64,3	3,9	0	100	8,6	29,3	35	98%
Alliance İslamic Bank	69,86	93,12	4,4	1,84	58,21	4,05	18,18	0,5	100%
Amlslamic Bank	80,97	104,57	3,48	5,88	-68,97	5,97	14,93	6,48	96,50%
Asian Finance Bank (Malaysia)	74,32	97,7	5,13	8,71	-69,75	10,99	13,92	1,61	100%
Asia Offshore Finance Agency	76,83	98,66	5,69	2,81	50,49	5,06	17,92	0,17	99,20%
Bank Islam Malaysia	57,9	93,8	2,2	0,1	93,7	2,8	24,4	21,7	100%
Bank Muamalat Malaysia	48,8	74,9	4,6	0	100	5,2	29,7	25,8	100%
CIMB Islamic Bank	73,94	90,69	2,86	0,39	86,3	2,78	9,17	5,55	99,40%
Hong Leong Islamic Banking	74,31	97,33	2,88	0,77	73,17	3,14	16,97	0,51	99,21%
HSBC Amanah Malaysia	74,32	97,7	5,13	8,71	-69,75	10,99	13,92	1,61	100%
Kuwait Finance House (Malaysia)	76,83	98,66	5,69	2,81	50,49	5,06	17,92	0,17	98,23%
Maybank Islamic	46,6	60	6	1	82,8	1,6	48,9	12,2	96,57%
OCBC Al-Amin Bank	69,8	112,9	2,4	0,4	81,2	3,9	29,4	16,2	100%
Public Islamic Bank	23,1	76,3	0	0	0	20,5	0	49,1	91,58%
RHB Islamic Bank	74,59	94,96	3,05	5,03	-64,65	5,01	15,38	5,64	100%
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)	76,83	98,66	5,69	2,81	50,49	5,06	17,92	0,17	100%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistikî verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistikî verilerinden derlenmiştir.

EK 12: Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2011 Yılı 1. Dönem Etkinlik Analizi

2011-1	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	73,94	90,69	2,86	0,39	86,3	2,78	9,17	5,55	100%
Kuveyt Türk	74,31	97,33	2,88	0,77	73,17	3,14	16,97	0,51	100%
Türkiye Finans	76,18	102,01	2,83	4,74	-67,26	4,75	14,95	5,6	99%
Bank Asya	78,11	102,56	3,89	6,43	-65,33	9,24	15,76	3,95	98,41%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	69,86	93,12	4,4	1,84	58,21	4,05	18,18	0,5	100%
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)	80,97	104,57	3,48	5,88	-68,97	5,97	14,93	6,48	100%
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)	74,32	97,7	5,13	8,71	-69,75	10,99	13,92	1,61	95,45%
Alliance İslamic Bank	76,83	98,66	5,69	2,81	50,49	5,06	17,92	0,17	98,78%
Amlslamic Bank	57,9	93,8	2,2	0,1	93,7	2,8	24,4	21,7	100%
Asian Finance Bank (Malaysia)	48,8	74,9	4,6	0	100	5,2	29,7	25,8	100%
Asia Offshore Finance Agency	69,8	112,9	2,4	0,4	81,2	3,9	29,4	16,2	99,20%
Bank Islam Malaysia	36	150,1	4,7	0	100	13,3	0,2	41,2	98,90%
Bank Muamalat Malaysia	46,6	60	6	1	82,8	1,6	48,9	12,2	95,89%
CIMB Islamic Bank	69,8	112,9	2,4	0,4	81,2	3,9	29,4	16,2	99,25%
Hong Leong Islamic Banking	23,1	76,3	0	0	0	20,5	0	49,1	98,90%
HSBC Amanah Malaysia	32,1	76,5	3,9	1,6	57,9	5,9	1,7	53,8	100%
Kuwait Finance House (Malaysia)	63,5	77,1	0,1	0,1	31,1	1,9	69,3	19,5	98,80%
Maybank Islamic	67,9	109,4	2,8	0	100	3,6	48,8	15	91,50%
OCBC Al-Amin Bank	69,6	122	3,3	1,3	60,6	3,3	56,8	6,3	94,60%
Public Islamic Bank	67,9	95,6	1,3	0,8	41,8	2,3	40,1	20,6	100%
RHB Islamic Bank	65,8	126,4	2,2	0,1	93,2	1,2	1,1	20	100%
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)	71,67	94,44	3,36	1	70	3,25	17,53	0,38	90,68%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistiki verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistiki verilerinden derlenmiştir.

EK 13: Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2010 Yılı 4. Dönem Etkinlik Analizi

2010-4									
	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	74,59	91,12	3,04	0,43	85,67	2,87	2,87	8,44	98,80%
Kuveyt Türk	71,67	94,44	3,36	1	70	3,25	17,53	0,38	100%
Türkiye Finans	74,59	94,96	3,05	5,03	-64,65	5,01	15,38	5,64	100%
Bank Asya	75,48	98,1	4,08	6,85	-67,9	9,32	14,96	5,17	100%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	40,7	332,2	1,8	0	100	6,1	0,1	41	95,89%
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)	46,1	59,4	10,4	2,1	79,7	1,8	50,9	19,6	100%
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)	66,4	127,6	3,2	1	69,2	3,8	32,7	15,3	100%
Alliance İslamic Bank	20,1	49,5	0	0	0	20	0,1	36,8	99,01%
Amlslamic Bank	31,4	60,8	7	3,5	49,4	5,8	1,5	51,1	99,32%
Asian Finance Bank (Malaysia)	73,3	89,6	1,2	1,1	14,1	1,5	64,6	3,2	100%
Asia Offshore Finance Agency	67,3	112,2	3,7	0	100	2,9	50,4	19,9	100%
Bank Islam Malaysia	56,1	100	5,13	1,6	72,14	1,25	59	5,9	98,90%
Bank Muamalat Malaysia	66,9	110,5	2,4	1,6	34,5	2,6	33,5	19,3	100%
CIMB Islamic Bank	58,3	102,9	2,6	0,6	77,8	2,2	1,1	10	100%
Hong Leong Islamic Banking	58,2	95	1,6	0	100	1,9	17,2	13,5	96,10%
HSBC Amanah Malaysia	59,4	87	4,1	0	100	4,4	15,5	21,8	95,80%
Kuwait Finance House (Malaysia)	71,8	137,5	1,4	0,6	59,7	4,5	8,5	10,2	99%
Maybank Islamic	67,3	112,2	3,7	0	100	2,9	50,4	19,9	100%
OCBC Al-Amin Bank	66,2	105,9	5,3	1,4	72,9	3,6	56,5	7,6	100%
Public Islamic Bank	74,59	94,96	3,05	5,03	-64,65	5,01	15,38	5,64	100%
RHB Islamic Bank	80,97	104,57	3,48	5,88	-68,97	5,97	14,93	6,48	97,60%
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)	72,95	96,71	5,03	8,57	-70,13	10,95	14,78	3,47	90,80%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistiki verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistiki verilerinden derlenmiştir.

EK 14: Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2010 Yılı 3. Dönem Etkinlik Analizi

2010-3									
	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	71,25	87,85	3,25	0,29	90,84	2,52	7,99	5,57	100%
Kuveyt Türk	69,86	93,12	4,4	1,84	58,21	4,05	18,18	0,5	100%
Türkiye Finans	80,97	104,57	3,48	5,88	-68,97	5,97	14,93	6,48	100%
Bank Asya	72,95	96,71	5,03	8,57	-70,13	10,95	14,78	3,47	100%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	74,59	94,96	3,05	5,03	-64,65	5,01	15,38	5,64	99%
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)	76,48	108,8	2,37	4,01	-69,18	4,01	14,21	4,76	98,50%
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)	67,9	95,6	1,3	0,8	41,8	2,3	40,1	20,6	99,36%
Alliance İslamic Bank	65,8	126,4	2,2	0,1	93,2	1,2	1,1	20	99,42%
Amlslamic Bank	68	74	2,19	54	74,02	250	17	1,25	100%
Asian Finance Bank (Malaysia)	73,32	103,55	2,35	4,04	-72,02	3,91	14,36	4,97	100%
Asia Offshore Finance Agency	67,8	91,58	2,5	0,64	74	2,41	15,63	2	93,87%
Bank Islam Malaysia	73,21	100	2,31	4,09	-70	3,61	15,01	4,81	97,80%
Bank Muamalat Malaysia	76,48	108,8	2,37	4,01	-69,18	4,01	14,21	4,76	100%
CIMB Islamic Bank	73,32	103,55	2,35	4,04	-72,02	3,91	14,36	4,97	100%
Hong Leong Islamic Banking	60	98	2,31	0,62	75	2	16	1,2	100%
HSBC Amanah Malaysia	68,17	94,4	2,39	0,62	74,02	2,51	16,52	1,24	100%
Kuwait Finance House (Malaysia)	73,32	98	2,3	4,14	-70,8	3,11	14,21	4,87	100%
Maybank Islamic	68,17	94,4	2,39	0,62	74,02	2,51	16,52	1,24	100,00%
OCBC Al-Amin Bank	71,8	109,4	3,5	0,8	78,5	2,3	0,1	4,8	99,50%
Public Islamic Bank	58,2	95	1,6	0	100	1,9	17,2	13,5	100%
RHB Islamic Bank	59,4	87	4,1	0	100	4,4	15,5	21,8	99%
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)	78,11	102,56	3,89	6,43	-65,33	9,24	15,76	3,95	100%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistiki verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistiki verilerinden derlenmiştir.

EK 15: Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2010 Yılı 2. Dönem Etkinlik Analizi

2010-2	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	73,81	87,15	3,63	0,36	89,85	2,62	7,87	4,77	99,37%
Kuveyt Türk	74,47	94,69	5,07	2,38	52,57	4,8	18,28	0,18	100%
Türkiye Finans	82,18	106,55	3,41	5,82	-70,36	6,01	14,9	5,73	99,10%
Bank Asya	74,32	97,7	5,13	8,71	-69,75	10,99	13,92	1,61	100%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	54,3	90,2	2,7	0	100	2,2	34	36,8	100%
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)	71,8	109,4	3,5	0,8	78,5	2,3	0,1	4,8	100%
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)	58,2	95	1,6	0	100	1,9	17,2	13,5	100%
Alliance İslamic Bank	59,4	87	4,1	0	100	4,4	15,5	21,8	98,15%
Amlslamic Bank	71,8	137,5	1,4	0,6	59,7	4,5	8,5	10,2	99,18%
Asian Finance Bank (Malaysia)	17,3	35,3	0,9	0,1	87,1	5,2	2,2	11,7	93,79%
Asia Offshore Finance Agency	58,2	96,9	1,8	0,7	60,2	3,1	17,9	15,5	98,96%
Bank Islam Malaysia	55,1	95,2	2,3	0,8	63,7	3	36,4	25,5	100%
Bank Muamalat Malaysia	42,4	70	4,4	0	100	8,5	33,5	30,8	89,80%
CIMB Islamic Bank	56,6	88,6	6,1	1,2	80	8,3	37	24,9	100%
Hong Leong Islamic Banking	63,3	89,3	5,4	2,6	51,8	3,3	0,6	8,3	99,64%
HSBC Amanah Malaysia	57,9	93,8	2,2	0,1	93,7	2,8	24,4	21,7	100%
Kuwait Finance House (Malaysia)	59,7	80,9	4,9	1,8	63,8	4,5	16,1	28,8	100%
Maybank Islamic	78,5	99,46	3,84	6,54	-70,14	6,45	15,03	10,34	100%
OCBC Al-Amin Bank	73,5	93,41	5,32	9,2	-72,93	11,51	13,95	2,61	91,70%
Public Islamic Bank	50	100	1	0	100	2	18,2	13,5	100%
RHB Islamic Bank	59,4	80	4	0,4	91	4,4	14,3	20,7	99,65%
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)	68	121	1,6	0,6	60	5	7,5	10,2	99,48%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistiki verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistiki verilerinden derlenmiştir.

EK 16: Türkiye Ve Malezya Katılım Bankalarının 2010 Yılı 1. Dönem Etkinlik Analizi

2010-1									
	Input 1	Input 2	Input 3	Input 4	Input 5	Input 6	Input 7	Output	Etkinlik
Türkiye Katılım Bankaları									
Albaraka Türk	69,83	81,81	3,94	7,41	-87,74	7,51	7,61	7,86	99,06%
Kuveyt Türk	76,83	98,66	5,69	2,81	50,49	5,06	17,92	0,17	99,89%
Türkiye Finans	78,5	99,46	3,84	6,54	-70,14	6,45	15,03	10,34	100%
Bank Asya	73,5	93,41	5,32	9,2	-72,93	11,51	13,95	2,61	100%
Malezya İslam Bankaları									
Affin İslamic Bank	51,8	85	2,6	0	100	2,1	32,4	31,6	95%
Al Rajhi And Investment Corporation(Malaysia)	63,3	89,3	5,4	2,6	51,8	3,3	0,6	8,3	99,10%
Alkhair International İslamic Bank(Malaysia)	57,9	93,8	2,2	0,1	93,7	2,8	24,4	21,7	99,06%
Alliance İslamic Bank	59,7	80,9	4,9	1,8	63,8	4,5	16,1	28,8	98%
Amlslamic Bank	54,4	112	3,3	1,9	43,6	5,2	15	13,3	100%
Asian Finance Bank (Malaysia)	24,5	48,8	4,4	1,5	65,1	5,2	1,5	12,8	100%
Asia Offshore Finance Agency	57,7	91,7	2,4	1,1	52,6	2,9	19,5	14,8	99,23%
Bank Islam Malaysia	56,1	94,7	2,5	0,9	63,7	2,8	32,7	28,9	99,94%
Bank Muamalat Malaysia	48,8	74,9	4,6	0	100	5,2	29,7	25,8	100%
CIMB Islamic Bank	60,7	92,7	4,4	1,7	62,4	7,7	34,9	20,7	95%
Hong Leong Islamic Banking	73,5	93,41	5,32	9,2	-72,93	11,51	13,95	2,61	93,25%
HSBC Amanah Malaysia	69,6	122	3,3	1,3	60,6	3,3	56,8	6,3	98%
Kuwait Finance House (Malaysia)	67,9	95,6	1,3	0,8	41,8	2,3	40,1	20,6	100%
Maybank Islamic	65,8	126,4	2,2	0,1	93,2	1,2	1,1	20	100%
OCBC Al-Amin Bank	68,17	94,4	2,39	0,62	74,02	2,51	16,52	1,24	96,42%
Public Islamic Bank	71,14	97,1	2,99	0,31	89,35	2,7	12,3	5,42	100%
RHB Islamic Bank	69,8	112,9	2,4	0,4	81,2	3,9	29,4	16,2	97%
Standard Chartered Saadiq Bank(Malaysia)	50,9	76	5	1,08	61	4,21	15,01	27,48	100%

Kaynak: Araştırmacı tarafından TBB istatistiki verileri, TKBB veri seti ve Bank Negara (Malezya Merkez Bankası) İstatistiki verilerinden derlenmiştir.